

Narratiivinen identiteetti ja toiseuden kokemus
Ocean Vuongin romaanissa *On Earth We're Briefly*
Gorgeous

Jonna Urpilainen

Pro gradu -tutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Elokuu 2023

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Jonna Urpilainen

Narratiivinen identiteetti ja toiseuden kokemus Ocean Vuongin romaanissa *On Earth We're Briefly Gorgeous*

Sivumäärät: 80

Ocean Vuongin esikoisromaanin *On Earth We're Briefly Gorgeous* (2019) on pitkäksi kirjeeksi kirjoitettu kertomus Little Dogin elämästä. Kirje on osoitettu tämän lukutaidottomalle äidille. Little Dogin perhe on muuttanut Vietnamista Yhdysvaltoihin Vietnamin sodan seurausten vuoksi ja Little Dog kasvaa kahden kulttuurin välissä. Romaani käsittelee identiteetin, trauman ja kulttuurisen sekä seksuaalisen toiseuden teemoja. Kerronta kulkee epälineaarisesti ajan ja paikan rajojen yli yhdistellen muistoja toisiinsa ja luoden siten uusia yhteyksiä menneiden kokemusten välille pyrkimyksenään löytää mahdollisuus aloittaa alusta. Tarina sijoittuu pääosin Little Dogin lapsuuden ja nuoruuden ympäristöön Hartfordin, Connecticutiin, jossa tämä kasvaa ulkopuolisuuden tunteen kera, kunnes rakastuu ikäiseensä poikaan Trevoriin. Kertomuksessa käydään kuitenkin myös päähenkilön äidin ja isoäidin nuoruuden ajan Vietnamin.

Tässä tutkielmassa tarkastelen Little Dogin narratiivisen identiteetin rakentumista sekä toiseuden kokemuksen mahdollisia vaikutuksia tähän prosessiin. Kiinnitän huomion myös ylisukupolvisen trauman ja hybridisen identiteetin kysymyksiin. Narratiivista identiteettiä tarkastelen pääosin Hanna Meretojan narratiivisen hermeneutiikan ja Paul Ricoeurin hermeneuttisen filosofian näkökulmista. Keskityn siihen, kuinka Little Dog käyttää kirjeen kirjoittamista tapana jäsenellä kokemaansa ja siten oivaltaa niitä hetkiä, jotka ovat muovanneet hänen minäkuvaansa ja mahdollisen tajuun. Narratiivisen identiteetin tutkiminen ohjaa kohti ihmiskeskeistä ja filosofista ihmisen identiteettiin kokonaisvaltaisesti vaikuttavien osatekijöiden tarkastelua.

Kulttuurisen toiseuden käsitettä lähestyn muun muassa Stuart Hallin kulttuurintutkimuksen käsitteiden kautta kuljettaen kuitenkin mukana myös muita intersektionaalisesti merkittäviä tekijöitä yksilön identiteetin kehitykselle. Kulttuurisen toiseuden kokemus paljastaa Little Dogin kärsivän jälkimuistista ja kantaen vanhempiensa sotatraumoja myös omassa narratiivisessa identiteetissään. Seksuaalisen toiseuden tarkasteluni pohjalla toimii Sara Ahmedin queer-teoria ja esimerkiksi Judith Butlerin ja Eve Kosofsky Sedgwickin kirjoitukset. Seksuaalivähemmistöön kuulumisen herättää Little Dogissa vähemmistöstressin kokemuksen, mutta toisaalta rakastumisen kokemus toimii myös positiivisena voimavarana, sillä hän voi jakaa toiseuden kokemuksen rakastamansa henkilön kanssa. Tutkimuksessa selviää, että toiseuden kokemuksella on vaikutuksia yksilön narratiiviseen identiteettiin ja mahdollisen tajuun. Rajoittavat kertomukset voivat pienentää yksilön mahdollisen tajuun, mutta oman narratiivisen identiteetin tietoinen tutkiminen ja elämän kokemusten kerronnallistaminen toimii välineenä, jonka avulla voi löytää mahdollisuuden aloittaa alusta.

Avainsanat: Ocean Vuong, narratiivinen identiteetti, narratiivinen hermeneutiikka, toiseus, queer-teoria, kulttuurinen toiseus, seksuaalinen toiseus, ylisukupolvinen trauma

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskohteen esittely ja tutkimuskysymys	4
1.2	Teoreettiset lähtökohdat	6
1.3	Tutkielman eteneminen	10
2	Narratiivinen identiteetti	12
2.1	Narratiivisen identiteetin teoreettiset taustatekijät	12
2.2	”Let me begin again” – narratiivisuuden mahdollistama minäkäsitys	16
2.2.1	Hetken valmis identiteetti	16
2.2.2	”I am writing to reach you” – ketä kirje tavoittelee?	24
2.3	Narratiivisuuden ja muistin tiivis suhde	30
2.3.1	Muisti on toinen mahdollisuus	30
2.3.2	Ylisukupolvisen trauman jäljet yksilön identiteetissä	36
3	Kulttuurinen ja seksuaalinen toiseus	41
3.1	Ulkopuolinen ”toinen”	41
3.2	Vietnamista Yhdysvaltoihin	47
3.2.1	Sivullisuus ja hybridinen identiteetti	47
3.2.2	Kieli toimijuuden mahdollistajana	53
3.3	Seksuaalinen toiseus	58
3.3.1	Sivullinen Toinen	58
3.3.2	Yhdistävä rakkaus	66
4	Lopuksi	72
	Lähteet	76

1 Johdanto

1.1 Tutkimuskohteen esittely ja tutkimuskysymys

Tarkastelen tutkielmassani Ocean Vuongin (1988–) romaania *On Earth We're Briefly Gorgeous* (2019, suom. *Lyhyt maallinen loistomme* (2021)). Keskityn erityisesti tarkastelemaan romaanin päähenkilön narratiivisen identiteetin rakentumista sekä tämän kokemuksia toiseudesta. Romaani käsittelee Little Dogin kasvutarinaa, jonka hän kirjoittaa kirjemuotoon lukutaidottomalle äidilleen. Tarinassa on yhtäläisyyksiä kirjailijan oman elämän kanssa maahanmuuttajaperheen lapsena ja perheensä ensimmäisenä lukutaitoisena. *On Earth We're Briefly Gorgeous* on kirjailijan esikoisromaani, mutta Vuong oli tunnettu runoilija jo ennen romaanin julkaisua voitettuaan vuonna 2017 T. S. Eliot -palkinnon runoteoksellaan *Night Sky With Exit Wounds* (2017).

Romaanin keskeisenä teemana esiintyy päähenkilön tavoite löytää oma identiteettinsä muistoista luodun narratiivin avulla. Little Dog kasvaa kahden kulttuurin välissä perheen muutettua Vietnamista Yhdysvaltoihin hänen ollessaan vielä pieni lapsi. Romaanissa tarkasteluun nousee toiseuden tuomat haasteet, mutta myös nuoruuden mullistava ensirakkaus Trevoria kohtaan. Kerronnassa tilaa saavat myös kertomukset, joita Little Dog on kuullut äitinsä Rosen ja isoäitinsä Lanin nuoruuden Vietnamista. Ylisukupolvinen sodan trauma on jättänyt jälkensä päähenkilön perheenjäseniin ja sota siten välillisesti vaikuttaa myös Little Dogin elämään ja hänen minuutensa kehitykseen. Romaanissa keskeistä on toiseuden kokemuksen, historiallisen trauman ja kulttuuristen erojen lisäksi mahdollisuus oman identiteetin määrittelyyn. Kirjoittaessaan päähenkilö löytää mahdollisuuden ymmärtää sekä itseään että läheisiään uusin tavoin. Koska kirje on suunnattu lukutaidottomalle ja kielimuurin taakse jäävälle äidille, on kerronnallisuuden tarkoituksena nähtävissä juuri päähenkilön minuuden määrittely.

Kaunokirjallisuuden kertomukset ovat jo modernismin kaudesta saakka siirtyneet juonikeskeisyydestä kohti subjektiivisempaa ihmisyyden kuvaamista, mikä tekee identiteetin tarkastelusta nykykirjallisuudessa erityisen kiinnostavaa. Yksilöllisyyttä korostavassa länsimaisessa kulttuurissa kirjoitetaan ja luetaan yhä enemmän autofiktiivisiä kertomuksia. Identiteetin rakentumiseen vaikuttavaa narratiivisuutta onkin tutkittu useista eri näkökulmista. Hermeneuttisesta perinteestä ammentava narratiivinen hermeneutiikka tarjoaa kyseisen

romaanin kohdalla kiinnostavan lähtökohdan tutkimukseen, mutta toisaalta myös jälkistrukturalismiin pohjaavat teoriat sekä psykologiset, traumakeskeiset ja narratologiset teoriat tuovat narratiivisuuden tutkimukseen käsitteitä ja toimivia näkökulmia. Vuongin romaani tarjoaa kiinnostavan lähtökohdan perehtyä erilaisiin narratiivisuuden kysymyksiin. Mistä narratiivinen identiteetti koostuu? Mitä merkityksiä narratiivisuudella on minuuden kokemukselle? Kuinka toiseuden kokemukset vaikuttavat identiteetin rakentumiseen?

Narratiivisen identiteetin tutkimuksessa ihmisen on ajateltu omaavan taipumuksen narratiiviseen elämän ja minuuden jäsentämiseen. Tarinankerrontaa on pidetty ihmisen tapana jäsenellä kokemusmaailmaansa. Tunnettu hermeneuttisen filosofian edustaja Paul Ricoeur on narratiivisuutta käsitellessään myös luonut käsitteen narratiivisesta identiteetistä, jonka kautta ihmisen olisi mahdollista ymmärtää persoonallista identiteettiään helpommin. Narratiivinen identiteetti muovautuu määritellesämme tarinassamme sitä, ketä ja millaisia olemme. Tarkoituksenani tässä tutkielmassa onkin tarkastella, kuinka narratiivinen identiteetti romaanissa *On Earth We're Briefly Gorgeous* rakennetaan. Tarkastelun keskiössä on erityisesti kulttuurisen ja seksuaalisen toiseuden vaikutukset narratiivisen identiteetin kehittymisessä. Narratiivisen identiteetin käsitettä tarkastelen ensisijaisesti Hanna Meretojan narratiivisen hermeneutiikan sekä Ricoeurin hermeneuttisen filosofian ja narratiivisen identiteetin käsitteen kautta.

Romaanissa esiin nousee moni ihmisen identiteettiin intersektionaalisesti vaikuttava tekijä kuten rotu, toiseus, seksuaalinen suuntautuminen, luokka ja maskuliinisuuden odotukset. Keskiöön nousee erityisesti toiseuden kokemus. Little Dog koettaa luoda itselleen paikan maailmaan kirjoittamisen kautta, sillä valmista tilaa hänellä ei ole joutuessaan yhteiskunnan silmissä Toisen asemaan lukuisien eri seikkojen vuoksi. Toiseuden kokemuksesta ja sen vaikutuksista päähenkilön narratiiviseen identiteettiin keskityn kyseisessä romaanissa keskeisiin kulttuurisen ja seksuaalisen toiseuden kokemuksiin. Kulttuurisen identiteetin muodostumisessa keskeistä toiseuden käsitettä lähestyn lähtökohtaisesti kulttuurintutkimuksen näkökulmasta Stuart Hallin etnisen ja kulttuurisen identiteetin käsitteen avulla ja seksuaalista toiseutta pohjaten Sara Ahmedin queer-tutkimukseen. Yhdistän hermeneuttiseen teoriakenttään erilaisia näkemyksiä kulttuurintutkimuksen puolelta, joiden uskon valaisevan toiseuden kokemuksen kytköksiä yksilön narratiivisen identiteetin kehityksessä.

Käytän apunani monipuolisesti teorioita identiteettiä muokkaavista tekijöistä. Romaanissa merkittävää päähenkilön itsensä löytämisen kannalta ovat myös kulttuuriset ja historialliset kokemukset, sodan ylisukupolviset trauman kokemukset, sekä seksuaalivähemmistöön kuuluminen, joten näen nämä osatekijät oleellisina päähenkilön narratiivisen identiteetin rakentumisessa. Vuongin romaani on melko uusi, eikä siitä ole olemassa vielä mittavaa tutkimusta. Siitä on kuitenkin kirjoitettu useita artikkeleita, joissa kirjoittajat ovat keskittyneet tarkastelemaan kulttuurista traumaa, seksuaalisuutta ja kieltä. Näiden aiheiden ohella romaani osoittautuu myös hedelmälliseksi tutkimuskohteeksi juuri narratiivisen identiteetin näkökulmasta, minkä vuoksi pyrin tarkastelemaan toiseuden kytköksiä päähenkilön narratiivisen identiteetin rakentumiseen.

Hanna Meretojan mukaan narratiivit tarjoavat mahdollisuuden tarkastella historiaa ja sen tarjoamia tai tarjoamatta jättämiä mahdollisuuksia. Ne voivat myös osoittaa kuinka historian luoma mahdollisen kokemus toteutuu käytännön arjessa jokapäiväisessä elämässä. Kertomukset voivat siis orientoida kokemusta tulevaisuuden mahdollisuuksista ja ne sisältävät siten eettisen ulottuvuuden. (Meretoja 2017a, 94–96.) Romaanissa keskeistä on Vietnamin sodan aiheuttama ylisukupolvinen trauma, jonka vaikutukset ovat läsnä myös Little Dogin minuuden muodostumisessa ja mahdollisen tajussa. Vaikka trauman tutkimus ei olekaan tässä tutkielmassa suoranaisesti keskiössä, sen vaikutukset on välttämätöntä ottaa huomioon niiden keskeisyyden vuoksi. Myös jo Toisen asema itsessään voi olla traumaattinen kokemus. Niitä tekijöitä, jotka päähenkilön narratiiviseen identiteettiin vaikuttaa onkin tärkeää tarkastella intersektionaalisella otteella, sillä yksittäisiä piirteitä on haastavaa, jos ei mahdotonta, erottaa toisistaan.

1.2 Teoreettiset lähtökohdat

Kertomusten tutkimus sai alkunsa myyttien ja kansansatujen analysoinnista (Bruner 2004, 698). Näissä tarinoissa keskiössä oli yleensä tapahtumat ja juoni. Tarinat ovat muuttuneet yhä subjektiivisimmiksi tullessa nykypäivää kohti, mistä todistaa myös viime vuosina suosiotaan kasvattanut autofiktio kirjoittaminen. Myös *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaani sisältää osin omaelämäkerrallisia elementtejä.¹ Lukijalle välittyvä kertomus on Little Dogin

¹ Ocean Vuong kertoo *The Guardian* -lehden haastattelussa romaanin sekoittavan autofiktio, kirjeromaanin ja proosarunon aineksia, mutta eroavan paikoin suurestikin hänen omasta todellisesta nuoruudestaan.

subjektiivinen näkemys tapahtumista. Tarinassa voidaankin nähdä kaksi tasoa – juonen tapahtumien maailma ja henkilöhahmon sisäinen tietoisuuden maailma. Jerome S. Bruner kirjoittaa modernissa kirjallisuudessa kaikkietävän kertojan kadotessa katoavan myös kestävä todellisuus (hard-core reality) (Bruner 2004, 698–699). Kun päähenkilö kertoo omaa tarinaansa, lukijalle välittyy objektiivisen maailman sijaan yksilön subjektiivisen ymmärryksen värittävä kokemus.

Narratiivisessa hermeneutiikassa elämän kerronnallisuutta tarkastellaan näkökulmasta, joka huomioi erilaiset lähestymistavat narratiivisuuden kysymyksiin. Ihmiskokemusta ei pidetä luonnollisesti narratiivisena tai ei-narratiivisena, vaan yksilölliset erot otetaan huomioon. Hanna Meretojan mukaan ihminen saattaa hetkellisesti tulkita kokemuksiaan kulttuurisesti saatavilla olevien narratiivisten genrejen läpi, mutta tuskin kukaan näkee koko elämänsä kuuluvan esimerkiksi romantiikan tai parodian lajiin (Meretoja 2017a, 65). Narratiivisuuden oletusta onkin lähestytty useista näkökulmista. Hermeneutiikan edustajista esimerkiksi Charles Taylor ja Paul Ricoeur ovat puhuneet narratiivisen kokemuksen luonnollisuudesta ja eettisyydestä. Toisaalta esimerkiksi Galen Strawson on haastanut hermeneuttisen näkemyksen. Narratiivinen hermeneutiikka asettuukin kahden ääripään välimaastoon: ” [...] narratives both expand and diminish our *sense of the possible*” (ibid., 2). Käsitys mahdollisesta vaikuttaa vahvasti ihmisen toimintaan ja kertomukset muokkaavat näitä käsityksiä.

Vaikka narratiivisuus on usein henkilökohtaista, siihen sisältyy myös kulttuurisia, yhteiskunnallisia ja sosiaalisia osia. Kansakunnallakin voi olla oma narratiivinen tarinansa, jota hyödynnetään historiankirjoituksessa. Myös ihmisen yksilölliseen narratiivisuuteen ja siten myös narratiiviseen identiteettiin vaikuttaa muiden ihmisten tarinat. Ricoeurin mukaan elämämme ensimmäiset muistot ja siten narratiivit kuuluvat oikeastaan vanhempimme tarinaan, sillä meillä ei ole pääsyä niihin muistissamme. Hän myös toteaa yksilölle mahdottomaksi tarttua omaan menehtymiseensä narratiivisena lopetuksena. (Ricoeur 1992a 160–161.) Yksilön elämän narratiivit ovat siis kietoutuneita muiden ihmisten kertomuksiin.

Yksilön identiteettiin vaikuttaa hänen taustansa. Persoonallisen identiteetin lisäksi ihmisellä on kulttuurinen identiteetti, joka määrittää häntä suhteessa muihin. Paul Gilbert kirjoittaa identiteetin eri puolista kulttuurisen identiteetin näkökulmista (Gilbert 2010). Hän esimerkiksi nostaa esiin Jean-Paul Sartren ja Maurice Merleau-Pontyn ajatuksia kartesiolaista mieli–ruumis–dikotomiaa vastaan. Sartre ja Merleau-Ponty kumpikin omasta näkökulmastaan tuovat esiin kehon suhdetta mieleen ja siten myös käsitykseen itsestä ja identiteetistä. Sartren näkemyksessä yksilö on vieraantunut itsestään, koska ei voi vaikuttaa siihen, kuinka tulee nähdä, mikä aiheuttaa esimerkiksi ujouden ja häpeän tunteita. Merleau-Ponty kiinnittää huomion siihen, kuinka kahden yksilön tuijottaessa toisiaan he voivat kommunikoida tietoisuustaan, mikäli he jakavat saman kokemusmaailman. Siten kulttuurinen maailma mahdollistaa olettaen merkityksiä toisen tekojen takana ja tarjoaa yhteisen maaperän, jolla olla vuorovaikutuksessa. (Ibid., 99–101.)

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaani mahdollistaa identiteetin tarkastelun sekä yksilöllisestä että sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta Little Dogin itse kirjoittaessa tarinaansa. Narratiivisen identiteetin rakentumiseen vaikuttaa yksilön kokemus itsestään. Ihmisen asema yhteiskunnassa, oli se sitten hänen itsensä näkemys tai ulkoa päin annettu rooli, vaikuttaa myös kuvaan omasta minuudesta. Se minkä kanssa identifioidumme, on merkittävää. Toisaalta myös se, minkä ulkopuolelle jäämme määrittää yksilön mahdollisuuksia. Jäädessään kulttuuristen ryhmien ulkopuolelle tai joutuessaan toiseutetuksi esimerkiksi seksuaalisen identiteetin vuoksi, ihmisen minäkuva saattaa sisäistää ulkopuolisuudesta viestiviä narratiiveja. Toiseuden kokemus syntyy, kun ihmiset jaetaan johonkin ryhmään kuuluviin ja sen ulkopuolelle jääviin ”toisiin”. Maailma ymmärretään selkeästi kahtiajakautuneina dikotomioina. Stuart Hallin mukaan näiden jaotteluiden ongelmana ovatkin yksinkertaistetut rajat esimerkiksi lännen ja muun maailman dikotomian välillä. (Hall 1999, 84.)

Romaanissa päähenkilön kansallinen identiteetti tulee näkyväksi hänen etsiessään paikkaansa vietnamilaisen ja amerikkalaisen kulttuurin välillä. Little Dogin äidin ja isoäidin osuus tarinassa on merkittävä, sillä heidän kokemuksensa vaikuttavat Little Dogin kodin ympäristöön ja kulttuuriin. Perheen naiset kantavat sodan muistoja ja vietnamilaisen kulttuurin uskomuksia ja perinteitä mukanaan. Hallin mukaan synkretismiä, eli kahden erilaisen kulttuurin traditioiden välistä yhteensulautumista, kohtaavat ihmiset säilyttävät vahvan yhteyden paikkaan, josta tulevat ollessaan samaan aikaan tietoisia siitä, ettei paluu

vanhaan ole mahdollista (Hall 1999, 71). Kulttuuriset konventiot tarjoavat ihmisille myös malleja mahdollisista elämisen tavoista ja siten narratiiviset mallit vaikuttavat konkreettisesti yksilön elämään. Bruner pohtii mahdollisuutta, jossa ihmisestä tulee paitsi ne omaelämäkerralliset narratiivit, joita hän kertoo elämästään, myös kulttuurin kanonisten muotojen muunnelmia (variants of the culture's canonical forms). (Bruner 2004, 694.)

Kulttuurisen identiteetin etuna voitaisiinkin nähdä sen mahdollisuus antaa jonkun persoonallisuudelle muoto (Gilbert 2019, 177). Narratiivisen identiteetin kohdalla on mielekästä pohtia myös sen tavoitetta. Kun Strawson argumentoi ihmisen narratiivisuuden oletusta vastaan erottelemalla ihmiset diakronisiin ja episodisiin, eli niihin, jotka muodostavat elämästään pitkäkestoisen minuuden käsityksen ja niihin, joiden minuus on katkonaisempi (Strawson 2004, 430), herää kysymys narratiivisuuden merkityksestä. Onko kyseessä lopulta vain ihmisen kulttuurinen taipumus antaa persoonallisuudelle pitävä muoto kerronnallisuuden avulla? Kulttuuriset ja sosiaaliset vaatimukset ja odotukset myös vaikuttavat yksilön kokemukseen omasta seksuaalisesta identiteetistään. *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanin yksi suurimmista aiheista on päähenkilön rakkaussuhde samaa sukupuolta olevaan amerikkalaispoikaan. Toiseuden kokemus toistuu jälleen.

Homo- ja lesbotutkimuksen ensimmäiset akateemiset seminaarit juontavat juurensa 1970-luvun Yhdysvaltoihin (Kekki 2004, 15). Sitten tutkimus on laajentunut myös queer-teorian puolelle ja seksuaalisen toiseuden tutkimus on kehittynyt. Queer-tutkimuksessa keskitytään seksuaalivähemmistöjen tutkimukseen, sekä huomioidaan identiteettiä jäsentävät asiat kuten rotu, etnisuus ja luokka (ibid., 28). Queer-teoreetikko Sara Ahmed toteaa Toisen läsnäolon saattavan esiintyä uhkana elämän jatkumiselle sosiaalisen ihanteen mukaan, jossa Toisen asemaan jää yhteiskunnan normien ulkopuoliset ryhmät, kuten maahanmuuttajat ja seksuaalivähemmistöt (Ahmed 2014, 154). Toiseuttamisen tavoitteena voidaan nähdä kulttuurisen perinteen ja elämän jatkaminen, ja katseen kääntäminen pois ”normaalia” järjestystä uhkaavasta. Jokaisen vähemmistöön kuuluvan ihmisen suhtautuminen omaan ”toisen” identiteettiin on tietysti yksilöllinen. Seksuaalinen suuntautuminen vaikuttaa kuitenkin siihen, millaisiin sosiaalisiin ympäristöihin yksilöt ovat tervetulleita (ibid., 155). Vaikka puhutaan seksuaalisesta identiteetistä, kokemus on kehollisuutta laajempi ja vaikuttaa paitsi ihmisen identiteettiin eri tavoin, myös joissakin olosuhteissa henkilön mahdollisuuksiin elämässä.

Ahmedin mukaan kokemukseen queer-identiteetistä sisältyy usein melankolian tunne, sillä yksilön hyväksyessä identiteetin, joka ei sovi heteronormatiivisiin yhteiskunnan odotuksiin, hän samalla jää mahdollisesti joidenkin mahdollisuuksien ulkopuolelle (ibid., 165). Normin ulkopuolelle asettumiseen voidaan suhtautua toisinkin. Lee Edelman ehdottaa terävästi vastauksena identiteettiteorioiden heteronormatiivisuuden queer-yhteisön muodostavan omat tapansa elää ennemmin, kuin pyrkiä jatkuvasti tulemaan hyväksytyksi jo olemassa oleviin heteronormatiivisiin rakenteisiin (Edelman 2004, 16–17). Queer-identiteetin diskursiivisten mallien voidaan nähdä rakentuvan kulttuurisissa kuvauksissa. Michel Foucaultin ajatuksen mukaan ennen viktoriaanista aikaa homoseksuaalisuus nähtiin käyttäytymisenä, ei identiteetin osana (Kekki 2004, 21). Nykytutkimuksissa identiteettiä kuitenkin pidetään merkittävänä osatekijänä queer-kokemusta. Melankolia ja performatiivisuus ovat muodostuneet keskeisiksi käsitteiksi queer-kirjallisuudentutkimuksessa ja nämä häpeän tunteen ohella ovat huomattavia identiteettiä muokkaavia tunteita, jotka ilmenevät myös *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanissa. Useat elämän osatekijät sekä rakentavat, että rikkovat identiteetin kokemusta ja juuri siksi on kiinnostavaa tarkastella, kuinka romaanissa päähenkilö käyttää narratiivisuutta itseymmärryksen välineenä.

1.3 Tutkielman eteneminen

Tutkielma jakaantuu kahteen käsittelyosaan, joista ensimmäinen keskittyy narratiivisen identiteetin käsittelyyn ja toinen toiseuden määrittelyyn sekä sen kytköksiin päähenkilön narratiiviseen identiteettiin. Ensimmäisessä käsittelyluvussa (2) paneudun narratiivisen identiteetin eri puoliin. Aloitan kartoittamalla narratiivisen identiteetin taustoja ja määrittelen hedelmällisen näkökulman Vuongin romaanin tarkastelua varten. Keskityn ensisijaisesti hermeneuttisiin lähtökohtiin, mutta otan huomioon myös muita näkökulmia narratiivisuuden ja identiteetin rakentumiseen (2.1). Tarkastelen, kuinka narratiivista identiteettiä rakennetaan romaanin maailmassa ja millaisia merkityksiä narratiivisuus laajemminkin saa (2.2.1). Keskityn myös kysymyksiin siitä, kenelle Little Dog tarinaansa oikeastaan kertoo ja kuinka uskottava kertoja hän on (2.2.2). Tarkastelen narratiivisuuden ja muistin suhdetta ja perehdyn myös kognitiivisen narratologian käsityksiin narratiivisuudesta (2.3.1). Tarkastelen myös ylisukupolvisen trauman jälkiä Little Dogin identiteetissä ja pohdin josko hänen pyrkiessä tavoittamaan äitinsä, hän kuitenkin tulee tavoittaneeksi itsensä (2.3.2).

Toisessa käsittelyluvussa (3) keskityn kulttuuriseen ja seksuaaliseen toiseuteen. Määrittelen etnisen ja kulttuurisen identiteetin sekä toiseuden keskeiset käsitteet sekä määritän seksuaalisen identiteetin ja toiseuden taustoja (3.1). Tarkastelen kahden kulttuurin assimiloitumista romaanin henkilöhahmojen kokemuksissa syventyen erityisesti Little Dogin hybridiseen identiteettiin ja tämän aiheuttamaan sivullisuuteen ja ulkopuolisuuden kokemukseen (3.2.1). Käsittelen kielen ja nimen merkityksiä kulttuurisen identiteetin rakentumisessa. Pohdin myös, kuinka romaanissa kulttuurinen toiseus vaikuttaa narratiivisen identiteetin muotoutumiseen (3.2.2). Perehdyn Little Dogin ja Trevorin kokemuksiin seksuaalivähemmistöön kuuluvina nuorina ennakkoluuloisessa yhteiskunnassa ja sen aiheuttamiin haasteisiin (3.3.1). Pyrin kuitenkin analysoimaan myös heidän rakastumisensa positiivista vaikutusta toiseuden jakamisen mahdollisuuden kautta (3.3.2). Tutkielman viimeisessä luvussa (4) kokoan yhteen tutkimukseni johtopäätökset toiseuden ja identiteetin suhteesta romaanissa.

2 Narratiivinen identiteetti

2.1 Narratiivisen identiteetin teoreettiset taustatekijät

Keskustelu kerronnallisesta identiteetistä sai alkunsa brittiläisen moraalifilosofi Alasdair MacIntyren toimesta hänen ottaessaan käyttöön termin ”kertomuksen eläminen”. Elämä siis voitaisiin ajatella mahdolliseksi jäsentää konventionaalisen kertomuksen käsitteillä. (Hyvärinen 2010, 135, 137.) Narratiivinen hermeneutiikka lähestyy kertomusta kulttuurisesti välitettynä tulkinnan käytäntönä, joka tekee yksilön tietyssä tilanteessa koetut kokemukset ymmärrettäviksi vetämällä niiden välille merkityksellisiä yhteyksiä. Tulkintojen tekeminen on olennainen osa kerronnallista analyysiä ja jotain, jota me luonnostamme jo teemme. Kun narratiivisissa tutkimuksissa, erityisesti narratologiassa on tavattu irtaantua tulkintojen tekemisestä, narratiivisessa hermeneutiikassa tulkintaa lähestytään ihmisen lähtökohtaisena tapana olla tekemisissä paitsi tekstien myös koko maailman kanssa. (Meretoja 2017a, 7.) Romaanissa *On Earth We're Briefly Gorgeous* lukija seuraa Little Dogin fragmentaarista ja muistojen varassa ajassa liikkuvaa tarinaa lapsuudesta aikuisuuteen. Little Dog toimii oman elämäntarinansa kertojana ja niinpä tarinan tapahtumat ovat päähenkilön tulkintoja koetuista tapahtumista. On myös tärkeää huomioida, että tulkintoja tapahtuu paitsi kirjoittaessa kokemuksista, myös jo niitä eläessä.

Narratiivin etymologinen tausta juontaa latinankieliseen sanaan *narrare*, joka periytyy sanasta *gnarus*, eli ”tietää jotakin jostakin” (Meretoja 2017a, 107). Narratiiviset tutkimukset näkevätkin kertomuksen ymmärryksen muotona. Paul Ricoeurin mukaan ymmärrämme itseämme suhteessa meitä ympäröivään yhteiskuntaan ja muihin ihmisiin identiteetistämme luomamme narratiivin keinoin (Ricoeur 1992a). Narratiivinen identiteetti eli yksilön kerronnallinen käsitys itsestään mahdollistaa minuuden ja koetun elämän tarkastelun eri perspektiiveistä. Ricoeurin näkemys yhdestä elämän kattavasta narratiivista on kuitenkin mahdollisesti jopa rajoittava näkemys. Narratiivinen hermeneutiikka tunnistaa ihmisen muodostuvan jatkuvan uudelleentulkintaprosessin kautta ja että kyseinen prosessi harvoin, jos koskaan, johtaa vain yhteen elämäntarinaa (Meretoja 2017a, 64). Narratiiviset identiteetit ovat jatkuvassa muutoksessa, mutta tarinallisuus on silti merkityksellinen tekijä niiden rakentumisessa.

Ricoeur kirjoittaa: [A]scribing a state of consciousness to oneself is *felt*; ascribing it to someone else is *observed*” (Ricoeur 1992a, 38). Tietoisuuden tilan kuvaaminen itselle on jotain, minkä henkilö tuntee, mutta se tulee huomioiduksi vasta kerrottuna toiselle. Toiselle kertomisena toimii myös tarinan kirjoittaminen tai sen asettaminen tarinalliseen muotoon. Narratiivisella identiteetillä onkin dialoginen luonne, jolloin ihminen käy jatkuvaa keskustelua paitsi itsensä myös ympäröivän maailman, muiden ihmisten ja kulttuurin kanssa (Meretoja 2017a, 77). Adriana Cavarero kirjoittaa ihmisten olevan tietoisia kerronnallisesta identiteetistään, sillä sanoitamme usein omia muistojamme itsellemme tarinamuodossa (Cavarero 2000, 33). Hän kiinnittää huomion Odysseuksen taruun, jossa Odysseus kuulee oman elämäntarinansa ja sen myötä muistaa kuka on ja tunnistaa oman minuutensa (ibid., 18). Tarinat siis muokkaavat käsitystä identiteetistä. Parhaimmillaan niillä on valta auttaa yksilöä luomaan koherentin ymmärryksen itsestään, jopa eteenpäin vievän käsityksen mahdollisesta – mahdollisen tajun, joka narratiivisuuden kautta saa yksilön laajentamaan ymmärrystä siitä, mikä itselle on mahdollista (Meretoja 2017a, 90).

Tällaisena eteenpäin kuljettavana voimana kertomuksellisuus näyttäytyy myös Little Dogille hänen kootessaan yhteen menneisyyden muistoja itselleen merkittävällä tavalla. Hermeneuttinen lähestymistapa tunnistaa toisaalta jo kokemisen itsessään olevan sekä ajallisesti että kulttuurisesti ja historiallisesti välittyntä (Meretoja 2017a, 57). Narratologiaa edustava tutkija Dorrit Cohn kirjoittaa romaanin muodon olevan vapaa, sillä usein tapahtumia ei ole valikoitu ontologisesti riippumattomasta jo olemassa olevasta aineistosta, kuten esimerkiksi historiankirjoituksessa (Cohn 2006, 136). Toisaalta osa romaaneista kuvaa myös historian tapahtumia. Little Dogin tarina on kietoutunut Vietnamin sodan historiaan. Hermeneuttinen lähestymistapa tuleekin osoittaneeksi, että tiukasti narratologinen erottelu kokevaan minään ja kertovaan minään saattaa hämärtää sen, kuinka kietoutuneita nämä kaksi toisiinsa ovat (Meretoja 2017a, 59). Cohn kirjoittaa ensimmäisen persoonan kerronnan alueella kertojan ja tekijän erottavan toisistaan jo toisistaan eroavat nimet. Hänen mukaansa kerronnan äänen jakautuessa tekijään ja kertojaan mahdollistuu tulkinnallinen vapaus. (Cohn 2006, 147–153.) *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanin sisältää paikoin autobiografisia elementtejä. On kuitenkin muistettava, että romaanin kertoja Little Dog on myös kirjallisin keinoin rakennettu henkilöahmo, eikä objektiivinen tai realistinen kuvaus kirjailijasta itsestään. Kyseessä ei ole omaelämäkerta, ja siksi romaania voidaan tarkastella fiktiivisenä teoksena.

Hermeneuttisesti tarkasteltaessa Vuongin romaania ei siis kenties ole tarpeellista tarkastella jakaen kokevan minän ja kertovan minän täysin irrallisiksi osiksi toisistaan. Little Dog kuvaa kokemuksiin kerronnan kautta lukijalle. Hänen elämäkokemuksensa ovat värittyneitä menneisyyden narratiivien toimesta. Narratiivinen identiteetti ei ole yksilöllä olevan vakaa minäkäsitys tai normatiivinen ajatus siitä, mikä on hyvä elämä. Se on pikemminkin konstruktio, joka on jatkuva, dynaaminen, temporaalinen, viimeistelemätön prosessi läpi elämän, ja se on löydettävissä sosiaalisista, vuorovaikutteisista konteksteista dialogissa kulttuuristen mallien kanssa. (Meretoja 2017a, 67.) Little Dog on tehnyt tulkintoja kokemuksistaan jo tapahtumahetkellä, sekä vuosien varrella kasvaessaan aikuiseksi. Nämä tulkinnat ovat vaikuttaneet hänen identiteettiinsä kehitykseen.

Identiteetti muovautuu useista osatekijöistä. Henry Isaac Veneman mukaan kieli itsessään jo tarjoaa ihmiselle jonkinlaisen identiteetin. Nimen avulla häntä voidaan puhutella ja hän voi viitata itseensä. Kielen semanttiset merkitykset ovat kuitenkin merkittävämmät, kun tarkastellaan yksilön kokonaisvaltaista identiteettiä. Henkilötodistuksesta voi selvittää kyllä ihmisen perustiedot, mutta se ei kerro, kuinka henkilö oman identiteettinsä itse kokee. (Venema 2000, 131–135.) Kokemus minuudesta on merkittävä osa narratiivisen identiteetin muodostumista. Eva Brunnerin mukaan narratiivisen identiteetin käsite on kietoutunut omaelämäkerrallisuuteen ja muistiin. Kun puhumme itsestämme identiteettimme tulevat näkyviksi. (Brunner 2013, 189.) Koska identiteetti on yhteydessä muistiin, se on läsnä myös meitä ympäröivässä maailmassa. Vaikka yksilö on se, joka muistaa jotakin, muistamisen toiminta on sosiaalista ja siihen vaikuttavat kulttuuriset erot. Tapahtuman kokemisen ja muistamisen välillä on ero, jonka luova ymmärryksemme menneestä luo muistoksi (Misztal 2003, 6).

Muistojen luotettavuudesta on herännyt keskustelua. Galen Strawson uskoo muistojen aina hieman muuttuvan ihmisen muistellessa kokemaansa (Strawson 2004, 447). On yksilöstä riippuvaista, kuinka todenmukaisena omille muistoilleen tarinanluomisen prosessissa haluaa pysyä. Myös tulkinnat vaikuttavat siihen, kuinka muistamme tapahtuneet asiat tai tilanteet. Vuongin romaanissa, jossa tarinat kuvataan yhden henkilön linssin läpi, on huomioitava, että kertoja itse on mitä luultavimmin antanut merkityksiä muiden henkilöiden teoille, ja nämä merkityksetkin vaikuttavat siihen, kuinka henkilöitä kuvataan. Elämän narratiivia on myös haastava tarkastella yhtäjaksoisena kertomuksena. Pekka Tammi kirjoittaa elämän olevan muutakin kuin kertomus, sillä elämään sisältyy epäjärjestystä. Hän erottaakin

narratologiassaan fiktiivisen taideteoksen esittämän ”elämän” ja todellisen elämän toisistaan, koska elämällä ei ole selkeää muotoa tai juonta. (Tammi 2009, 159.) Vaikka Little Dogin kirje ei kohdelukijaansa tavoitakaan, sillä hänen äidillään Rosella ei lukutaidottomuutensa vuoksi ole mahdollisuutta ymmärtää kirjeen sisältöä, on Little Dog yhdistellyt hetket elämästään ymmärrettäväksi kertomukseksi paitsi itselleen myös mahdolliselle lukijalle.

Ricoeurin mukaan ihminen ei vaistomaisesti tunne itseään, vaan tarvitsee kerronnallisia malleja tavoittaakseen kulttuuristen ja symbolisten merkitysten keinoin oman identiteettinsä (Ricoeur 1992b, 198). Narratiivisen identiteetin keskiössä on samankaltaisuuden (sameness, idem) ja itseyden (selfhood, ipse) käsitteiden välinen vuorovaikutus. Idem kattaa identiteetin eri osia, kuten numeerista ja laadullista samankaltaisuutta, sekä keskeytymätöntä jatkuvuutta ja pysyvyyttä ajassa (Ricoeur 1992a, 116–117). Tunnistamme romaanin varrella Little Dogin juuri tietyksi yksilöksi, jolla on tietyt laadulliset piirteet riippumatta esimerkiksi hänen iästään. Jokin yksilössä säilyy samankaltaisena ajallisista muutoksista huolimatta. Ipsen avulla hänen taas on mahdollista määrittää itse, kuka hän on, sillä esimerkiksi kertoessaan itsestään lukijalle, hän tietoisesti valitsee kuvata niitä piirteitä, joita pitää merkityksellisenä. Lukija voi päätellä päähenkilön valinnee juuri kyseiset asiat, sillä ne ovat merkittäviä Little Dogille, jotta hänen sisimpänsä tulee ymmärretyksi. Ipse kuvaakin myös tätä kertomusten muodossa tapahtuvaa tietoista kiinnipitämistä itseä määrittävistä osista.

Kun identiteetti määritellään hermeneuttisena itsensä ymmärtämisenä, todetaan, että identiteettiin saattaa sisältyä virheellisiä tulkintoja siitä, millaisena ihminen itseään pitää. Siksi yksilön uskoessa olevansa tietynlainen, voi hänestä todellisuudessa tulla sellainen. (Kaunismaa & Laitinen 1998, 170.) Esimerkiksi traumojen värittäminen minuus voikin haitata yksilön mahdollisuuksia nähdä itsensä selkeästi ja odottaa elämältä enemmän, kuin menneisyys on saattanut antaa ymmärtää. Ytimeltään narratiivinen identiteetti on kerronnallisesti välittynyt käsitys siitä, kuka olemme ja ketä meistä voisi tulla. (Meretoja 2017a, 21.) Se on muotoutunut kertoessamme tarinoita omasta elämästämme suhteessa niihin narratiivisiin verkostoihin ja perinteisiin, joihin olemme kietoutuneita (ibid., 74). Tarkastellessamme näitä kertomuksia tietoisena niiden vaikutuksesta identiteettiimme, voimme löytää uudenlaisia voimaannuttavia tulkintoja.

2.2 ”Let me begin again” – narratiivisuuden mahdollistama minäkäsitys

2.2.1 Hetken valmis identiteetti

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaanin aloituslause: ”Let me begin again” (O, 3) asettaa kertomukselle tavoitteen. Lauseen monitulkintaisuus voi viitata kirjoittajan jo aiemmin yrittäneen sanoittaa ajatuksiaan, mutta epäonnistuneen tehtävässä. Se voi myös edustaa Little Dogin tarvetta aloittaa alusta. Kirjeen kirjoittaminen kielimuurin taakse jäävälle äidille toimii mahdollisuutena tarkastella minuutta ja menneisyyttä uudelleen etsien merkittäviä yhteyksiä kokemusten välille. Hannah Arendtin mukaan saamme tietää, kuka joku on vain, jos tunnemme hänen elämäntarinansa (Arendt 2002, 189). Ihmisen kerronnallistaessaan kokemaansa hän voi paitsi löytää itsensä, myös kasvaa ihmisenä ja täyttää oman potentiaalinsa. Kertoessaan omaa tarinaansa ihmisestä tulee sen päähenkilö, jolloin hänen tarinansa on merkityksellinen. (Meretoja 2017a, 101.)

Little Dogin perhe muutti Vietnamista Yhdysvaltoihin Little Dogin ollessa vasta pieni lapsi. Little Dog vietti varhaisen lapsuutensa äitinsä Rosen, isän sekä isoäidin Lanin kanssa. Pian isä kuitenkin pidätettiin lähisuhdeväkivallan vuoksi, ja Little Dog kasvoi erossa hänestä. Little Dogin kirjeessä paljastuu, kuinka Rose ja Lan kärsivät posttraumaattisesta stressihäiriöstä Vietnamin sodan jäljiltä. Rose kasvatti poikansa pysymään näkymättömänä pisyäkseen turvassa. Little Dog kuitenkin koki väkivaltaa paitsi kotona myös koulussa tullessaan kiusatuksi erilaisuutensa vuoksi. Hän ei osannut sanaakaan englantia perheen muuttaessa maahan, jossa Vietnamin sodan muisto oli yhä vahvasti läsnä. Little Dog erottui koulukavereistaan paitsi kielellisesti, myös ihonväriltään, kulttuuritaustaltaan ja myöhemmin seksuaaliselta identiteetiltään. Positiivinen voimavara löytyi teini-iässä hänen rakastuessa periamerikkalaiseen poikaan Trevoriin, joka kuitenkin myöhemmin menehtyi huumeiden käytön seurauksena. Kirjettä kirjoittaessaan Little Dog on suorittanut yliopistossa kirjallisuuden opintoja ja siten kykenee lähestymään elämänsä kerronnallistamista tietoisena narratiivisuuden mahdollisuuksista ja rajoista. Little Dog kertoo:

I remember the table, which is to say I am putting it together. Because someone opened their mouth and built a structure with words and now I am doing the same each time I see my hands and think *table*, think *beginnings*. [...] I remember this beast with four legs hammered out of a language not yet my own. (O, 222.)

Hän kokoaa muistoistaan ja kokemistaan hetkistä tarinoita tietoisena kielen mahdollisuuksista. Kerronnallistaminen toimii hänelle toisena mahdollisuutena rakentaa jo tapahtuneen uudestaan kielellisin keinoin.

Little Dog asettaa itsensä elämänsä päähenkilöksi kirjoittaessaan tarinansa. Hän on kasvanut muiden varjossa, joten päähenkilön aseman ottaminen osoittaa hänen tuntevan olevansa tarinan arvoinen. Narratiivisella alitajunnalla on sekä sosiokulttuurinen että individuaalinen ulottuvuus. Sosiokulttuurinen alitajunta sisältää kulttuurisia kerronnallisia malleja, joiden kautta ihmiset tulkitsevat kokemuksiaan. Individuaalinen alitajunta muodostuu varhaisista kiintymysmalleista, ja siksi sisäiset kerronnalliset mallit vaikuttavat siihen, mitä pidämme esimerkiksi normaalina tai epänormaalina tai hyvänä tai häpeällisenä. (Meretoja 2017a, 82.) Kaksi kulttuuria omaksuneena Little Dogilla on toisistaan poikkeavia sisäisiä kulttuurisia malleja, joiden kautta hän on kerronnallistanut kokemaansa. Myös väkivallan kokemus kotiolosuhteissa on vaikuttanut individuaalisen alitajunnan muodostumiseen.

Kertoessaan omaa tarinaansa ihmisellä on mahdollisuus etäännyä omasta minuudestaan ja tarkastella elettyä uusin silmin. Narratiivinen toimijuus tarjoaa mahdollisuuden tehdä kerronnallisia tulkintoja omasta identiteetistä. Usein narratiivit ovatkin niin olennaisia yksilön tavassa elää, että niiden täydellinen tiedostaminen on jopa mahdotonta (Meretoja 2017a, 12). Charles Taylorin näkemyksistä kumpuaa käsitys ”itseään tulkitsevista eläimistä” (self-interpreting animals). Identiteetti voidaan nähdä suuntauksena, jossa minäkäsitys on kiinnittynyt käsitykseen siitä, mistä ihminen on tullut, missä hän on nyt ja mihin hän on menossa. Ihminen on siis aina muutoksessa ja tulossa joksikin. (Ibid., 66.) Koska Little Dog kirjoittaa tarinansa kirjeeksi nuorena aikuisena, on hänen tulkintansa eletystä elämästä yhä dynaaminen. Jos hän olisi odottanut kymmenen vuotta, olisi tarina luultavasti hyvin erilainen, sillä uudet kokemukset muokkaavat tapaamme ymmärtää uutta. Jokainen tulkinta on kuitenkin merkittävä itsessään, sillä ihminen käyttää niitä kertomisen malleja, jotka ovat hänelle sillä hetkellä saatavilla.

Tunteet vaikuttavat tekemiimme tulkintoihin. Little Dog kärsii loputtomasta epävarmuuden tunteesta: ”Even when I know something to be true as bone I fear the knowledge will dissolve, will not, despite my writing, stay real” (O, 5). Fiktio voi toimia apuna epävarmuuden selättämisessä. Ricoeurin mukaan asettaessamme kertomuksille kehyksiksi alkuja ja loppuja, tulee tulevan ennakoiminen mahdolliseksi ja voimme valmistautua elämän

lopulliseen päätepisteeseen (Ricoeur 1992a, 162–163). Ihmisen narratiivinen identiteetti nimittäin täydentyä lopulliseksi vain juuri elämän päättymisen hetkellä, sillä vain silloin koko menneisyys näyttäytyy kokonaisuudessaan. Narratiivisen identiteetin voikin siten ajatella olevan valmis vain pienen hetken. Koska tämä hetki on kuitenkin usein meiltä tuntematon, on narratiivisuuden jatkuva dynaaminen luonne hyväksyttävä. Narratiivien uudelleen tulkinta aikuisen ymmärryksellä mahdollistaa empatian myös itseä kohtaan, sillä syyseuraussuhteet tulevat näkyviksi. Meretoja kirjoittaa tämän tärkeydestä: ”A repressed past affects us ’behind our backs,’ whereas conscious reflection on the complex ways in which the past shapes the present can arguably help us gain emancipatory distance from it, even when we acknowledge that self-transparency is impossible” (Meretoja 2017a, 196). Tietoinen reflektio mennyttä kohtaan tuo selvyyttä siihen, mistä identiteettimme ovat rakentuneet. Tarkastellessamme narratiivista alitajuntaa kriittisesti voimme laajentaa kerronnallista mielikuvitusta. Tämä voi mahdollistaa uusia ymmärtämisen, ajattelun ja toiminnan malleja. (Ibid., 100.) Little Dog tiedostaa menneisyyden tehneen hänestä sen, kuka hän on: ”[...] all of it, even if I didn’t know it then, brought me here, to this page, to tell you everything you’ll never know” (O, 15). Kirjoittajana Little Dogilla on ymmärrys narratiivisuuden monipuolisista positiivisistakin mahdollisuuksista.

Little Dogin tapa liittää kirjoittaessaan itsensä osaksi perheensä ja kulttuuritaustansa historiaa myös osoittaa, että hän tiedostaa, kuinka kertomuksemme ovat linkittyneitä muihin ihmisiin. Kaikki toiminta ja puhe ihmisten välillä paljastaa jotain heistä itsestään, ja tämä tapahtuu jo olemassa olevassa ihmissuhteiden verkossa. Tulokkaan elämäntarina muodostuu prosessissa, joka sisältää toimijan paljastumisen puheessa sekä uuden alkamisen toiminnan kautta. (Arendt 2002, 185–186.) Tarinat, joita kerromme, eivät siis ole koskaan täysin omiamme. Narratiivinen identiteetti on vuorovaikutteinen ja kiinnittynyt narratiiviseen toimijuuteen, sillä se on sidoksissa kertomusten sosiaalisiin verkkoihin (Meretoja 2017a, 18, 66). Little Dog on tietoinen siitä, että hän kirjoittaa perheensä tarinaa kielellä, jonka on ottanut omakseen, jotta voisi muotoilla surullisesta menneisyydestä jotain uutta ja kaunista. Hänen minuutensa osat ovat kaikuja jo aiempien sukupolvien kokemuksista, ja siten niiden täydellinen poissulkeminen olisi haastavaa, jollei mahdotonta.

Identiteetin rakentumisessa voidaan erottaa kysymys siitä *mitä* yksilö on ja *kuka* hän on. Little Dog kirjoittaa: ”I’m breaking us apart again so that I might carry us somewhere else – where, exactly, I’m not sure. Just as I don’t know what to call you – White, Asian, orphan, American,

mother?” (O, 62). Hän erottelee piirteitä, jotka tekevät hänen äidistään sen *mitä* hän on. Sen kuinka hänet voidaan määrittellä ominaisuuksien mukaan. Näissä määrittelyissä ei kuitenkaan tule nähdäksi se, *kuka* hän on. Arendt kirjoittaa ihmisen taipumuksesta kuvailla ihmistä niiden piirteiden kautta, jotka ovat samankaltaisia tämän ihmistyyppilleen, välittämättä ihmisen ainutlaatuisuudesta: ”Sillä hetkellä kun haluamme sanoa *kuka* joku on, sanastomme johdattelee meidät harhaan eli sanomaan *mitä* hän on” (Arendt 2002, 184). Cavarero kirjoittaa vastauksen kysymykseen ”*kuka* joku on” sisältävän aina kertomuksen tämän ainutkertaisesta elämäntarinasta (Cavarero 2000, 73). Ihminen paljastuu aina puheessaan ja toiminnassaan, ja onkin todennäköisempää, että kysymys siitä *kuka* ihminen on, on vain häneltä itseltään salattu (Arendt 2002, 182).

Little Dog näkee myös itsensä tällaisten erottelujen kautta. Hän kuvailee itseään: ”I am twenty-eight years old, 5ft 4in tall, 112lbs. I am handsome at exactly three angles and deadly from everywhere else. I am writing you from inside a body that used to be yours. Which is to say, I am writing as a son.” (O, 10.) Hän kuvailee *mitä* hän on. Näihin piirteisiin kuuluu esimerkiksi ulkonäkö ja hänen roolinsa suhteessa äitiinsä. Tämä yksinkertainen kuvaus siitä, *mitä* hän omasta näkökulmastaan on, kuitenkin katoaa lyyrisen kerronnan tieltä, kun hän lähtee kirjeessä syvemmin etsimään muistojen merkityksiä ja sitä, mistä kaikesta on muodostunut se, *kuka* hän on. Tässä persoonallisen identiteetin ymmärtämisessä häntä auttaa narratiivinen identiteetti. Ricoeurin mukaan kertomus on ensisijainen tapa tulkita itseä (Ricoeur 1992a, 114). Kertomuksen tuottama vieraantumisen tarjoaa etäisyyden toiminnan ja elämisen maailmasta ja antaa mahdollisuuden sanoa jotain uutta verrattuna siihen, mikä toiminnan tilanteessa on ollut mahdollista (Kaunismaa & Laitinen 1998, 180). Myös kerronnan lyyrisyys toimii James Phelanin mukaan tapana käsitellä menneitä kokemuksia, sillä muistamisen akti ja kerronnan yksityiskohtaisuus mahdollistavat minuuden uudelleenrakentumisen traumaattisen kokemuksen jälkeen. Lyyrinen kerronta ei vain kerro mitä tapahtui, vaan korostaa tapahtumien herättämiä tunteita. (Phelan 2005, 168–169.)

Ihmisen tulkitessa elämänsä tapahtuu se aina elämisen keskellä, *in medias res*, sekä keskellä vuorovaikutusta muiden ihmisten tulkintojen kanssa (Meretoja 2017a, 84). Little Dog kertoo perheenjäsentensä historiasta tietoisena omasta asemastaan ylisukupolvisessa ja kulttuurisessa narratiivien verkossa. Little Dogin oman elämäntarinan alku on hänelle vain hajanaisia lapsuusmuistoja, mutta vakaasti kiinni äidin ja isoäidin elämien narratiiveissa. Kertomukset perheen naisten menneisyydestä paljastavat, kuinka useat tarinat yksilöä rakentavat.

Rakennumme paitsi omista kerronnallistetuista kokemuksistamme myös siitä, mitä opimme läheisistämme. Narratiivinen identiteetti sisältääkin laajan elämäntarinan, jota pienemmät tarinat muokkaavat. Pieniä kertomuksia ovat esimerkiksi kirjeet ja suuria kokonaiset elämäntarinat (Kaunismaa & Laitinen 1998, 192). Little Dogin elämäntarina on suuri kertomus, jossa pienet yksittäiset tarinat rakentavat hänen narratiivista käsitystään siitä, mistä hänen identiteettinsä koostuu. Lapsuuden tarkastelu aikuisuudesta käsin mahdollistaa laajemman kentän, jolla käsitellä koettua. Lapsuudessa osaamme muodostaa pieniä tarinoita arkipäiväisistä asioista, mutta kerronnallistamisen kykymme kasvaa nuoruuden läpi aikuisuuteen saakka. Vaikka ihmisen biografinen ikääntyminen (biographical aging) ei aina kulje samaa tahtia biologisen ikääntymisen kanssa, kykymme kerronnallistaa ja reflektoida suuria kertomuksia on aikuisuudessa lapsuutta kehittyneempi. (Randall 2017, 295.)

Kertomukset ihmisen elämästä ovat toisaalta aina retrospektiivisiä, ja sisältävät siksi kuvauksen ihmisen identiteetistä (Cavarero 2000, 71). Little Dog valitsee tietoisesti kirjoittaa tietyllä tavalla tietyistä pienistä tarinoista elämänsä varrella. Kertomus tarjoaakin aina paitsi raportin siitä, mitä on tapahtunut, myös yksilön tulkinnan tapahtumista (Meretoja 2017a, 48). Hermeneuttisessa lähestymistavassa olennaista on huomioida ihmisen tekevän tulkintoja koko ajan. Tämä on usein alitajuntaista. Kertomus itsessään on eräänlainen ”tulkintatapa”. Osallistumme narratiiviseen tulkintaan kerronnallistaessamme omaa elämäämme, mutta myös ollessamme tekemisissä muiden meitä ympäröivien kertomusten kanssa esimerkiksi lukiessa kirjoja. (Meretoja 2017a, 44, 77.) Little Dog kysyy romaanissa: ”Is that what art is? To be touched thinking what we feel is ours when, in the end, it was someone else, in longing, who finds us?” (O, 189.) Hän kuvaa kokemusta, jossa henkilö lukiessaan muiden elämäntarinoita löytää uutta itsestään, mutta samanaikaisesti löytää tekstin kirjoittajan, joka tavoittelee sanojensa läpi lukijaansa. Yksilön oma kerronnallinen identiteetti voi muuttua kontaktissa muiden ihmisten kertomusten kanssa. Tällaista kehää Ricoeur kuvaa mimesiksen käsitteillä. Lukija lähestyy tekstiä esiymmärryksen kanssa, kohtaa tekstin ja refiguroi käsityksen identiteetistään, eli narratiivinen identiteetti täydentyy. (Ricoeur 1984, 54–87).

Toisaalta Ricoeurin Mimesis-mallin mukaisesti myös oman kertomuksen kirjoittaminen toimii kehämäisenä uuden oivaltamisena, sillä Little Dog on lähestynyt elämäntarinaansa aluksi esiymmärryksen kanssa, kiinnittänyt sen tekstiksi ja lopulta mahdollisesti jatkaa elämäänsä uuden ymmärryksen kanssa. Narratiivinen kokemuksen tulkinta voidaan nähdä myös tulkinnan tulkintana. Tätä voidaan kutsua kaksoishermeneutiikaksi (a double

hermeneutic). Kun uudelleentulkitsimme kokemuksiamme tai identiteettejämme kulttuuristen narratiivien valossa, pääsemme kolmoishermeneutiikkaan (a triple hermeneutic). (Meretoja 2017a, 61–62.) Kun Little Dog kirjoittaa elämästään ja etsii identiteettiään kirjoittamisen kautta tietoisena kirjallisista rakenteista, narratiivisuuden luonteesta ja asemastaan suhteessa historiaan ja kulttuuriin, hän toteuttaa kolmoishermeneutiikkaa. Kolme eri tasoa ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa ja muodostavat yhdessä kehän. Little Dogin kertomus peilautuu aiempiin jo olemassa oleviin kertomuksiin.

Little Dog tiedostaa kuitenkin myös narratiivisuuden rajat, ja kokemusten kerronnallistamisen paradoksin: ”I was once foolish enough to believe knowledge would clarify, but some things are so gauzed behind layers of syntax and semantics, behind days and hours, names forgotten, salvaged and shed, that simply knowing the wound exists does nothing to reveal it” (O, 62). Little Dogin kerronta tasapainotteleekin kerronnallistamisen ja sen haastavuuden välillä. Suuret traumaattiset kokemukset tuntuvat pakenevan sanallista muotoa. Little Dogin tavoitellessa perheensä tarinoille muotoa, hän kohtaa tulkintojen ja elämän väliaikaisuuden. Kertomusten yhtäaikaiset moninaiset tulkinnat ja niiden haasteet ovat hänelle tuttuja, sillä hän viittaa romaanissa suoraan Barthesiin: ”Two languages cancel each other out, suggests Barthes, beckoning a third. Sometimes our words are few and far between, or simply ghosted. In which case the hand, although limited by the borders of skin and cartilage, can be that third language that animates where the tongue falters.” (O, 33.) Little Dog yhdistää Barthesin tapaan kielen ja ruumiin suhdetta kirjoittamiseen tarkastellen, kuinka todellinen rakentuu sana kerrallaan uudelleen tekstin muotoon. Little Dogin tarinan kirjoittaminen on tapahtuneen muistelua (remembering) ja uudelleen rakentamista (re-membering). Little Dog huomioi tämän jo lapsuudessaan Lanin muistojen muuttuessa jokaisella kerralla hieman: ”Shifts in the narrative would occur – the past never a fixed and dormant landscape but one that is re-seen. Whether we want it or not, we are travelling in a spiral, we are creating something new from what is gone.” (O, 28.)

Useat kertomuksen teoreetikot pitävät narratiivisuutta epäilyttävänä, sillä siihen sisältyy retrospektiivistä kerronnallistamista, jossa tapahtumia asetetaan merkittävään kronologiseen järjestykseen, mikä on vastoin elämän todellista muotoa. Esimerkiksi Barthes torjui tällaisen narratiivisuuden pitäen sitä eettisesti kyseenalaisena. Tällainen toden ja totuutta esittävän narratiivisuuden välille luotu dikotomia ei aina ota huomioon, kuinka ihmisen todellisuus on aina välittynyt tulkintojen kautta, joihin narratiivit usein vaikuttavat jo kulttuurisella tasolla.

(Meretoja 2017a, 51.) Barthes toisaalta huomioi kulttuuriset verkot tekijän kuolemaa käsittelevässä esseessään kirjoittaessaan: ”[T]eksti ilmentää moniulotteista avaruutta, jossa moninaiset kirjoitukset yhtyvät ja kilpailevat, eikä yksikään niistä ole alkuperäinen: teksti on kulttuurin tuhansista kehdoista syntynyt lainausten kudos.” (Barthes 1993, 115.) Tämä ajatus kuvaa lukijan ja laajemmin ihmisen kykyä tulkita asioita omista lähtökohdistaan, jonka vuoksi tekstin ei voida ajatella sisältävän yhtä ehdotonta tulkintaa. Vaikka Little Dog kertoo omaa tarinaansa, myös hänen tulkintansa ja siten tapansa kertoa siitä muuttuu elämän vaiheiden myötä. Myös kuullessamme toisen kertovan tarinaa, teemme tuskin koskaan juuri samankaltaista tulkintaa kuin tarinankertoja itse. Barthesin essee ehdottaa kirjoitusta voivan selvittää, mutta ei tulkita (ibid., 116). Hänen näkemyksensä johtaa pois kiinnostuksesta kirjailijaa kohtaan ja kohti lukijaa. Barthesin tapa johdattaa pois yhden selkeän tulkinnan etsimisestä on näkyvissä myös Little Dogin tavassa kirjoittaa, sillä hänen kirjeensä epälineaarisuus ja ajatusten katkonaisuus paitsi kuvaa todenmukaista muistelun toimintaa myös haastaa yhtenäisen kuvan muodostamista. Ihminen kuitenkin tulkitsee kohtaamaansa jo alitajuisesti ja siksi sen tiedostaminen antaa tilaa myös käsitykselle tulkintojen moninaisuudesta.

Kertomukset eivät myöskään ole koskaan eettisesti neutraaleja (Ricoeur 1992a, 140). Niiden eettinen potentiaali tulee ilmi juuri mahdollisuudessa luoda muutoksia ihmisen elämään (Meretoja 2017a, 97). Tämä ei vaadi koherenttia tarinaa, vaan kertomuksen tulee olla merkityksellinen yksilölle itselleen. Little Dogin tapa kertoa tarinaansa on epälineaarinen ja fragmentaarinen. Barthes kuvaa fragmentaarisuutta universumin pilkkomisena: ”To write by fragments: the fragments are then so many stones on the perimeter of a circle: I spread myself around: my whole little universe in crumbs; at the center, what?” (Barthes 1995, 92–93). Hajonnut kerronta asettuu kuin piiriin tarkastelemaan minuutta monilta puolin, eikä tyydy yhteen joustamattomaan perspektiiviin. Tavoitteena ei ole luoda retrospektiivisesti koherenttia ja kronologista kertomusta elämän tapahtumista, vaan kertojana Little Dog vaikuttaa olevan tietoinen kerronnallisista haasteista ja keskittyy luomaan muistojensa välille persoonallisesti merkittäviä yhteyksiä. Pyrkinessään selkeää minuuden käsitystä kohti, Little Dog käyttää kirjoittamista välineenä päästäkseen identiteettinsä ydinkysymysten äärelle. Juuri Barthes (1993, 63–64) kirjoittikin kokoelmassaan *Tekstin hurma* (*Le plaisir du texte*, 1973) kerronnallistamisen mahdollisista päämääristä: ”Eikö tarinan kertominen ole aina oman alkuperän etsimistä, omien Lain kanssa käytyjen selkkausten julkisuuteen saattamista, hellyyden ja vihan dialektiikkaan heittäytymistä?”

Little Dog kysyy: ”Who will be lost in the story we tell ourselves? Who will be lost in ourselves?” (O, 43.) Kun elämää kerronnallistetaan on mahdollista, että mielekkäitä kokonaisuuksia tai syy-seuraussuhteita etsittäessä tietyt osat muistoista painottuvat uusin tavoin. Narratiivisuutta vastaan kirjoittanut Strawson toteaa: ”[...] the more you recall, retell, narrate yourself, the further you risk moving away from accurate self-understanding, from the truth of your being” (Strawson 2004, 447). Cavarero kuitenkin huomauttaa, ettei persoonallinen muisti olekaan ammattikirjailija (Cavarero 2000, 36). Identiteettimme ovat jatkuvassa muutoksessa, mutta se ei poista tarinallisuuden merkitystä niiden rakentumisessa. Little Dog on kerronnallistamisen rajallisuudesta huolimatta tuntenut tarpeelliseksi kirjoittaa tarinansa aloittaakseen alusta ja nähdäkseen itsensä oman tarinansa keskiössä. Narratiivisuus mahdollistaa identiteetin tarkastelun uudesta ja tulevaisuuteen katsovasta näkökulmasta käsin.

”Jokainen elämä syntymästä kuolemaan voidaan lopulta kertoa tarinana jossa on alku ja loppu” (Arendt 2002, 187). Lapsi on syntyessään aina ainutlaatuinen yksilö, mutta häneen liitetään merkityksiä jo määritettäessä lapsen biologinen sukupuoli. Jos ihminen haluaisi tarkastella elämäntarinaansa syntymästään saakka, olisi kyseessä aina: ”refabulation of a story told by others”. Muistot yhdistyvätkin toisen ihmisen katseeseen, mutta kuka on silloin se, joka toisen katseessa monistuu? Henkilön minuus on aina osittain heijastus muista. (Cavarero 2000, 38–42.) Little Dog on heijastunut traumojen särkemien ihmisten katseista lapsena, jonka tehtävänä oli olla näkymätön: ”I who was taught, by you, to be invisible in order to be safe” (O, 96). Kirjoittaminen mahdollistaa muutoksen. Hän kirjoittaa:

Sometimes, when I’m careless, I think survival is easy: you just keep moving forward with what you have, or what’s left of what you were given, until something changes – or you realize, at last, that you can change without disappearing, that all you had to do was wait until the storm passes you over and you find that – yes – your name is still attached to a living thing (O, 137).

Kirjoittaessaan hän kykenee muuttumaan kadottamatta ydintä itsestään. Hän kykenee laajentamaan mahdollisen tajuaan ja huomaamaan, että hänen kutsumanimensä kuuluu kokonaisuudelle, elävälle ihmiselle, jolle narratiivisuus voi mahdollistaa uudenlaisen minäkäsityksen. Varmuus siitä, kuka joku on, pysyvä identiteetti, voidaan saada vasta kun ihminen on mennyt ja hänestä jää vain tarina (Arendt 2002, 196). On kuitenkin merkittävää, että ihminen jo eläessään kykenee luomaan kokemastaan sellaisen narratiivisen identiteetin, jolla on eteenpäin kuljettava voima.

2.2.2 "I am writing to reach you" – ketä kirje tavoittelee?

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaanin toinen lause kuuluu: "Dear Ma, I am writing to reach you – even if each word I put down is one word further from where you are" (O, 3). Little Dog puhuttelee äitiään suoraan, sillä tarina on kirjoitettu kirjemuotoon ja osoitettu Roselle. Äidin lukutaidottomuus ja englannin kielen osaamattomuus muodostavat kuitenkin paradoksin. Vuongin romaani mahdollistaa kiinnostavan tarkastelukulman narratiiviseen identiteettiin, sillä Little Dog kirjoittaa tarinansa henkilölle, joka sitä ei tule lukemaan. Tämä herättää pohtimaan kirjeen kirjoittamisen todellista motiivia. Markku Lehtimäki kirjoittaa: "Kertomus suuntautuu aina jollekin yleisölle – ja toisinaan myös tarinamaailmassa henkilöidylle kuulijalle – jonka läsnäolo vaikuttaa siihen, millaiseksi kertomus muodostuu" (Lehtimäki 2022, 328). Little Dogin kertomus on muotoutunut sen mukaan, mitä hän haluaisi tuoda äitinsä tietoon itsestään ja kokemuksistaan. Tällaista metarepresentaation kaltaista kerrontaa rakentaa myös se, millaisena kertoja näkee mielessään olevan kuulijan, ja mitä hän uskoo tämän ajattelevan itsestään (ibid., 345–346).

Meretojan mukaan itsetietoinen narratiivinen mielikuvitus, joka vuorovaikuttaa kriittisesti kulttuurisen narratiivisen alitajunnan kanssa, ruokkii yksilön narratiivisen identiteetin rakentumisen prosessia. Silloin se ei jää sellaisen identiteetin vangiksi, joka on annettu ihmiselle tämän ulkopuolelta käsin. (Meretoja 2017a, 91.) Ilmaistessaan itseään narratiivisen mielikuvituksen kautta kokemukset tulevat konkreettisiksi. Ihminen voi kertoa mitä hänelle on tapahtunut, ja siten ymmärtää ja käsitellä asiaa. Jossain määrin Little Dog myös selkeästi toivoisi äidin lukevan kirjeen, sillä hän kertoo lukeneensa Roland Barthesin teoksen *Mourning Diary (Journal de Deuil, 1977–1979)*, joka kertoo äidin menetyksestä, ja päättäneensä siksi kirjoittaa kirjeen nyt, kun oma äiti on yhä läsnä. Jo romaanin nimessä mainittu hetkellisyys tulee useasti näkyviin romaanissa, ja kirjoittaminen toimii pyrkimyksenä ikuistaa jotain yhä käsillä olevaa.

Itseymmärryksen lisäksi mielikuvitus on merkittävä yrityksessä ymmärtää, kuinka tulemme nähdä muiden silmissä: "We must imagine how we are imagined," kirjoittaa Molly Andrews (2014, 10). Cavarero kirjoittaa tarinankerronnan voimasta käyttäen esimerkkinä tarinaa Amaliasta ja Emiliasta kokoelmateoksessa *Non credere di avere dei diritti (1987)*.²

² Teos on julkaistu myös englanniksi nimellä *Sexual Difference: The Milan Women's Bookstore Collective* (Bloomington: Indiana University Press, 1990). Kyseessä on tunnettu italialainen feministinen kokoelmateos.

Amalia ja Emilia elävät 1970-luvun Italiassa, eivätkä siten saa todellista poliittista asemaa tulla nähdyiksi tarinansa sankareina. He päätyvät käyttämään tarinankirjoittamista tapana kokea olevansa olemassa. Kun Amalia kirjoittaa Emilian tavallisesta elämästä, saa Emilia lukea itsestään tarinan päähenkilönä ja toimijana (Cavarero 2000, 55–57). Oman elämäntarinan kirjoittaminen ja lukeminen toimii muokkaavana kokemuksena ja tekee yksilöstä oman elämänsä toimijan. Kun todellisuudessa toimijuuden mahdollisuudet ovat rajatut, luo tarinankerronta mahdollisen tilan toimijuudelle. Vähemmistötarinoiden kirjoittamisessa keskeistä onkin tuoda pääosaan sellaiset identiteetit, jotka pitkään on jätetty syrjään.

Narratiivinen hermeneutiikka näkee ihmisen toiminnan agenttina, joka osallistuu ymmärryksen muodostumiseen. Yksilöä ei kuitenkaan nähdä oman elämänsä ”kirjailijana/luojana”. Tämä vanha ajatusmalli juontaa juurensa saksalaiseen romantiikkaan ja etenkin Friedrich Nietzscheen, jonka ajatuksissa taiteilija saattoi ”luoda oman elämänsä”. Vielä 1980-luvun alkupuolella Michel Foucault puhui, kuinka ihmisen tulee luoda itsensä taideteoksen tavoin. (Meretoja 2017a, 69.) Vaikka Little Dogin kirjettä voidaan tulkita myös taideteoksena, on sen ytimessä kuitenkin pyrkimys tarkastella minuuden rakentumista rehellisesti ja intiimisti. Osa narratiivisuuden edustajista, kirjoittaa näkevänsä identiteetin ja elämäntarinan miltei samaksi, yhteneväiseksi osaksi ihmisen elämää. Arendt (2002) kuitenkin erottaa narratiivisen identiteetin ainutlaatuisiksi yksikökseen, sillä ihmisellä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa kaikkeen elämässään samalla tavoin, kuin kirjailija tai taiteilija voi vaikuttaa luomaansa teokseen. Aloitamme elämämme erilaisten etuoikeuksien ja vaikeuksien kanssa, jonka myötä toisilla on enemmän mahdollisuuksia elämän vapaaseen muotoiluun kuin toisilla. Little Dogin pyrkimys kuvata omaa ja perheensä elämää tuokin laajemminkin representaatiota marginaaliseen asemaan jääneille identiteeteille.

Little Dog puhuu äidilleen: ”You’re a mother, Ma. You’re also a monster. But so am I – which is why I can’t turn away from you. Which is why I have taken god’s loneliest creation and put you inside it.” (O, 14.) Little Dog kuvaa itseään hirviönä, sillä kulkiessaan lapsena julkisesti äitinsä mekkoon pukeutuneena, lapset kutsuivat häntä sanoilla ”*freak, fairy, fag*” (O, 14), joiden hän myöhemmin sai tietää tarkoittavan joillekin ihmisille hirviö-sanan muunnoksia. Hänen äitinsä hirviömäisyys viittaa kuitenkin tämän väkivaltaiseen kasvatustapaan. Little Dog ymmärtää olevansa niin kiinni perheessään ja perheen kipupisteissä, ettei voi kuvata omaa tarinaansa kuvaamatta myös perheenjäseniään. Myös

yhdistämällä kivuliaat muistonsa perheen historiaan, hän onnistuu osoittamaan empatiaa läheisiään kohtaan ymmärtäessään, miksi he käyttäytyvät tietyillä tavoilla. Kirjallisuuden avulla voimmekin kokemuksellisesti tarkastella, millaista elämä on saattanut olla tietynä historian hetkenä (Meretoja 2017b, 84). Kirjoittaessaan perheen tarinoita ylös hän voi asettua läheistensä asemaan näiden elämien kriittisinä hetkinä. Little Dog kirjoittaa myös lukeneensa vanhempien, jotka kärsivät PTSD-ongelmista, lyövänsä lapsiaan herkemmin. Rose myös vakuuttaa pojalleen, ettei ole hirviö vaan äiti. Little Dog ei sano äidilleen ääneen, että uskoo äitinsä olevan todellisuudessa hirviö, mutta tämän piirteen olevan siedettävissä, sillä hän tietää mistä käytös johtuu. Little Dog kirjoittaa: ”Perhaps to lay hands on your child is to prepare him to war.” (O, 13.) Little Dogin empatia äitinsä menneisyyttä kohtaan ei kuitenkaan poista väkivallan vaikutusta hänen omaan identiteettiinsä ja siten tapa kirjoittaa äidille toimii myös vaatimuksena tulla nähdyksi haavoittuneena olentona. Hän on oman tarinansa toimija ja kärsijä, sillä toimija liikkeessaan suhteessa muihin ei ole koskaan vain tekijä vaan myös kärsijä (Arendt 2002, 187, 193).

Yksittäinen tarina ei ole koskaan objektiivinen totuus. Hannah Arendt (2002, 191) kirjoittaa: ”Toiminta ja puhe tarvitsevat muiden ihmisten seuraa niin kuin valmistaminen tarvitsee luontoa, josta se saa materiaalinsa, ja maailmaa, johon se sijoittaa valmiin tuotteen.” Little Dogin kirje voikin olla osoitettu kuvitteelliselle lukijalle toiveessa tulla nähdyksi. Hän on kasvanut perheessä, jossa hänen on odotettu olevan pieni ja näkymätön. Jopa hänen nimensä viittaa tähän. Lukija tuntee Little Dogin vain tämän lempinimellä, mutta hänen syntyessään shamaani oli antanut hänelle toisenkin nimen: ”Before I was Little Dog, I had another name – the name I was born with” (O, 20). Nimi merkitsi valtionjohtajaa ja oli Little Dogin isän mieleen. Pian häntä alettiin kuitenkin kutsua lempinimellään, jonka isoäiti antoi, sillä Lanin kotikaupungin vietnamilaisessa kulttuurissa perheen pienimmät nimetään ”after the most despicable things” (O, 18). Nimen tehtävä on suojella lapsia pahoilta hengiltä, jotka havittelevat itselleen kallisarvoisia ja kauniita asioita. Niinpä perheessä, jossa isoäidin itselleen antama nimi Lan tarkoittaa Orkidea ja äidin nimi Hong – Rose – ruusua, on Little Dog elänyt kielellisellä tasolla mitättömän nimensä kanssa kauniiden kukkien joukossa.

Vaikka kieli vaikuttaa merkittävästi itseymmärryksen ja identiteetin muotoutumiseen, kysymys identiteetistä ulottuu kielen ulkopuolelle (Brockmeier 2015, 173). Ricoeur kirjoittaa: ”It is the identity of the story that makes the identity of the character” (Ricoeur 1992a, 148). Ricoeurin aristoteelinen näkemys narratiivisuudesta toteaa hahmon ja juonen sekä tapahtuman

ja ajan muodostavan elämän kokonaisuuden. Tämä kuitenkin jättää huomiotta ihmisen muodostavan itse tarinan (Brockmeier 2015, 174). Elämän narratiivi ei vain tapahdu, vaan se luodaan, kuten Little Dog kirjoittaessaan sen kirjeeksi. Romaanissa kerrottu tarina on retrospektiivisesti muotoiltu yhdistellen tapahtumia ja tunteita mielekkäisiksi kokonaisuuksiksi, jotka synnyttävät koherentteja merkityssuhteita, ei vain Little Dogille itselleen, vaan myös lukijalle. Elämän kerronnallistamisessa voidaan nähdä jopa haasteena, kuinka tämä vaatii ihmistä astumaan ikään kuin pois elämän virrasta kerronnallistamisen mahdollistamiseksi (Freeman 2017, 12). Vaikka tulkitsemme kokemaamme kerronnallisten mallien läpi alituisesti, Little Dogin tilanteessa hän todella tarkastelee mennyttä ikään kuin sen ulkopuolisena tarkastelijana. Hänen tunteensa ja asenteensa kuitenkin välittyvät lukijalle paljastaen hänen tekemiään tulkintoja. Kertomamme tarinat sekoittuvat myös muihin tarinoihin jatkamalla, imitoimalla, muuttamalla tai kritisoidulla niitä vakavilla tai leikkisillä tavoilla (Brockmeier 2015, 181). Little Dogin kirjallisuuden tuntemus on vaikuttanut hänen tapansa myös tulkita omaa narratiivisuuttaan ja rakentaa kertomustaan. Vaikka romaani perustuu osittain Vuongin omaan elämäänsä, on kertoja kuitenkin kirjallisesti rakennettu osa kertomusta. Vaikka kertova minä vaikuttaisikin identtisesti kirjailijan kanssa, saattaa minä joskus puhua esimerkiksi menneen minuutensa perspektiivistä (Phelan 2005, 1). Tekijällä ja kertojalla ovat omat yleisönsä, joilla on erinäisiä tarkoituspäitä.

Little Dogin kirjoittamalla kirjeellä on mahdollisesti muukin yleisö kuin Rose. Koska tarinassa kertoja puhuu kuulijalle, jota ei saavuteta, kerronta toimii kuin itseterapiana, jolloin kertomus kohdistuu myös kertojalle itselleen (Lehtimäki 2022, 249). Äidin ja pojan suhteen epäonnistunut dialogi heijastelee myös heidän välisensä todellisen ihmissuhteen muotoa, jossa Little Dog ei ole tuntenut tullessaan nähdyksi tai kuulluksi. Myös lempinimessä on tällaisia kaikuja, sillä ihmisen ja koiran suhteessa ihminen usein keskustelelee koiransa kanssa, mutta koiran puhe ei tule koskaan ymmärretyksi. Äidin elämässä menneisyyden trauma on yhä niin läsnä, että suhde poikaan rakentuu yksisuuntaiseksi. Suhteessa ei ole tilaa Little Dogin omalle ainutlaatuisuudelle. Kirjettä kirjoittaessaan Little Dog ei saavuta äitiään, mutta äidin läsnäolo on silti vahvasti mukana pojan elämäntarinan rakentumisessa. Menneisyyden jaetut hetket ja puhe muokkaavat sitä, kuinka Little Dog mennyttään tulkitsee.

Little Dogin kertomus ei ole yksityisessä päiväkirjamuodossa vaan kirje. Hän myös kertoo sellaisia asioita elämästään, jotka mitä luultavimmin olisivat hänelle itselleen ja hänen äidilleen itsestäänselvyksiä, kuten hänen pituutensa ja ihonväriinsä. Kertomus on siis

tarkoitettu lukijalle luettavaksi. Elämän kerronnallistamiseen vaikuttaakin merkittävästi se, kenelle tarina on suunnattu, sillä sekä tarinan kertoja että kuulija tuovat omat tulkintansa mukaan tarinankerronnan prosessiin. *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaani kuitenkin alituisesti tavoittelee Rosea ja lukija on jatkuvasti tietoinen siitä, ettei kirje saavuta oikeaa lukijaa. Little Dog kirjoittaa äidilleen: ”I never wanted to build a 'body of work,' but to preserve these, our bodies, breathing and unaccounted for, inside the work” (O, 175). Antaessaan elämäntarinansa lukijan käsiin Little Dogin perheen historia tulee nähdyksi. Riippumatta lukijasta, yksi kirjeen tavoitteista on tehdä elämän hetkellisyydestä pysyvää.

Maria Mäkelä kirjoittaa siitä kognitiivisesta erikoisuudesta, joka tapahtuu fiktiivisen mielen kuvauksessa, kun lukija lukee kertomuksen, mutta samanaikaisesti kuvauksen kohteena on myös kertojan mieli: ”Tulkintamme minäkertojan mielestä on aina enemmän kuin mitä hän haluaa meille esittää” (Mäkelä 2009, 134). Little Dog on valinnut tietyt tapahtumat elämästään kerronnan kohteeksi, sillä niiden yhdistyessä toisiinsa hän voi luoda koherentin kuvan itsestään. Lukija voi päätellä myös näiden valintojen kertovan jo itsessään jotain päähenkilöstä. Tarinan kirjoittaminen onkin kenelle tahansa merkittävää, sillä he, jotka ilmaisevat itseään tulematta nähdyksi muiden silmissä eivät pääse ilmaisemaan ainutlaatuisuuttaan. Silloin ihminen ei pääse näyttämään *kuka* on, vaan hänessä on näkyvillä vain se *mitä* hän on. (Cavarero 2000, 113.) Yksilön menettäessä äänensä hän menettää kyvyn ilmaista ainutlaatuista olemassaoloaan (Meretoja 2017a, 159).

Narratiivisen hermeneutiikan mukaan ihmisen löytäessä uusia tapoja tulkita elämäänsä ja kertoessaan tarinoita siitä, mitä kohti on mahdollisesti menossa, mahdollistaa se minuuden muutoksen (Meretoja 2017a, 98). Little Dog kertoo:

I race through the field as if my cliff was never written into this story, as if I was no heavier than the words in my name. And like a word, I hold no weight in this world yet still carry my own life. And I throw it ahead of me until what I left behind becomes exactly what I'm running toward. (O, 241–242.)

Little Dog juoksee kuin hänen elämänsä jyrkännettä ei olisi koskaan kirjoitettu hänen tarinaansa. Hän kirjoittaa kantavansa elämäänsä ja heittävänsä sen taas eteensä, kunnes se mitä hän on jättänyt taakseen, on juuri se, mitä kohti hän juoksee. Kuvaus muodostaa kehämäisen kertomuksen ajatuksen. Kirjoittaessaan siitä, mitä on kokenut, hän voi lopulta kohdata sen uudella ymmärryksellä. Narratiivisen identiteetin uudelleenrakentuminen

tietoisen kirjoittamisen avulla tuottaa yksilön mahdollisen tajun laajenemisen. Little Dogin voi tulkita kirjoittavan pohjimmiltaan juuri itseään varten.

Little Dog kirjoittaa: ”[...] to be gorgeous, even from the day you’re born to the day you die, is to be gorgeous only briefly” (O, 238). Ihmisen muuttumaton identiteetti paljastuu konkreettisenä vasta toimijan elämäntarinassa, kun se on tullut päätökseen. Ihmisen, joka pyrkii olemaan merkittävä, jättämään jälkeensä tarinan ja kuolemattoman identiteetin täytyy valita lyhyt elämä (Arendt 2002, 196; Cavarero 2000, 27). Trevor säilyy Little Dogin tarinassa sellaisena, joka hän oli nuoruuden rakkaudenkohteena, sillä Trevorilla ei ole enää menehdyttyään mahdollisuutta vanheta. Toisaalta laajemmin tarkasteltuna vanhaksi elettyäänkin ihmisen aika Maan päällä on aina lyhyt. Little Dog kirjoittaa: ”To be gorgeous, you must first be seen, but to be seen allows you to be hunted” (O, 238). Little Dogin elämä ei pääty siihen, mihin romaanin tarina päättyy, eikä lukija tiedä, mitä hän vielä kohtaa elämässään. Little Dog kirjoittaa elämänsä paperille kerronnallistaakseen minuutensa, jotta hän voisi aloittaa alusta. Hän kirjoittaa äidilleen, jolta kipeästi kaippaa nähdyksi tulemisen kokemusta, mutta hän tietää, että tullessaan nähdyksi, ihminen asettaa itsensä haavoittuvaiseen asemaan. Siksi hän kirjoittaa lukijalle, joka on tavoittamattomissa, sillä se mahdollistaa intiimin ja kivuliaan elämän tarkastelun narratiivisten keinojen kautta.

Little Dog toimii paitsi kokijana myös kertojana. Traumafiktiivisessä romaanissa nämä kaksi usein kietoutuvat toisiinsa, sillä menneisyys on nykyhetkessäkin läsnä (Lehtimäki 2022, 353). Kipeät kokemukset asettuvat osaksi ihmisen narratiivista identiteettiä. Asettuessaan oman tarinansa kertojaksi Little Dog voi tarkastella koettua kirjallisten rakenteiden kautta. Itsereflektio tapahtuu kertoessamme omia tarinoitamme sekä kohdatessamme muiden kertomia tarinoita riippumatta kerrommeko tarinan itselle vai jollekin toiselle (Meretoja 2017a, 100). Little Dogin tapa kertoa omaa elämäntarinaansa kuuluu juuri narratiivisen itsereflektion tapahtumaan. Kaiken ytimessä on mahdollisuus aloittaa alusta, kohdata menneisyys yhä uudelleen, kunnes sen kohtaaminen käy hieman kevyemmäksi.

2.3 Narratiivisuuden ja muistin tiivis suhde

2.3.1 Muisti on toinen mahdollisuus

Keskeinen teema *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanissa on muisti. Little Dogin kirje käsittelee paitsi hänen omia muistojaan, myös Rosen ja Lanin nuoruuden muistoja. Muistot ovat merkittäviä identiteetin rakentumiselle. John Locken mielen teorian mukaan ihmisen identiteetti jopa koostuu siitä, mitä hän muistaa elämästään (Brockmeier 2015, 188). Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus. Kertomuksen ja kokemuksen tavoin muisti valikoi ja luo tapahtumista käsityksiä. Se myös unohtaa. (Meretoja 2017a, 33.) Narratiivit, jotka perustuvat muistin varaiseen menneisyyden tarkasteluun, eivät useinkaan esitä objektiivista todellisuutta. Varsinaisen totuuden sijaan kertomus esittää menneisyyden versioita (Ricoeur 1988, 190–193). Nämä menneisyyden versiot ovat ajan sisässä tapahtuvia kertomuksia, jotka kerronnallistamisen prosessi asettaa järjestykseen.

Omaelämäkerrallisessa kerronnassakin pääsyymme menneisyyteen vaikuttaa kertojan narratiivinen mielikuvitus. Hänen täytyy palata siihen, millaista oli olla aiempi versio itsestään, joka on muodostunut toiseksi, joka elää eri mahdollisuuksien maailmassa. (Meretoja 2017a, 206.) Little Dog kysyy: ”What were we before we were we?” (O, 191). Kysymys pohtii konkreettisesti sitä, ketä olemme olleet menneisyydessä ennen tätä versiota itsestämme. Tarvitsemme tarinoita muistaaksemme, sillä tarinat ovat helpommin muistettavissa kuin yksittäiset tapahtumat. Toisaalta tulee olla tietoinen kertomusten tulkinnallisesta ja valikoivasta luonteesta, sillä se muokkaa muistiamme. (Meretoja 2017a, 205.) Siihen, kuinka kokemuksiin suhtaudutaan vaikuttaa paitsi aiempi minäkuva, myös ihmisen emotionaaliset reaktiot. Tunteet ovatkin merkittävässä osassa identiteetin rakentumisessa (Brunner 2013, 201). Tunnetila vaikuttaa tapaamme tulkita ja sanoittaa kokemaamme.

Koska ihminen ei kykene muistamaan ensimmäisiä elämänsä vuosia, on narratiivinen alku häneltä aina tavoittamattomissa. Siksi vanhempien muistot ovat kiinni lapsen narratiivisessa identiteetissä (Ricoeur 1992a, 160–161). Little Dog kirjoittaa itseään etsiessään myös perheenjäsentensä menneisyydestä, sillä hän on osa ylisukupolvista jatkumoa, johon sisältyy mielenterveydellisiä haasteita ja sodan, menetyksen ja väkivallan trauma. Marianne Hirsch kuvaa jälkimuistin (postmemory) käsitteellä juuri heitä, jotka kokevat traumaattisen muiston ei omakohtaisesti, vaan toisen käden kautta. He ”muistavat” edellisen sukupolven kokeman trauman heidän kertomiensa tarinoiden ja fyysisten reaktioiden kautta. (Hirsch 2008, 106–

107.) Little Dogin perheenjäsenet eivät kenties ole muodostaneet tietoisella tasolla narratiivista identiteettiä, mutta menneisyyden paino näkyy heidän toiminnassaan. Heillä on tietynlainen näkemys itsestään toimijana, johon narratiiviset mallit vaikuttavat jo alitajuisesti. Nämä mallit saattavat näkyä erityisesti sosiaalisissa rooleissa eri ihmissuhteissa tai vuorovaikutustilanteissa.

Little Dogin perheen tarinassa ja dynamiikassa merkittävä tekijä on trauma. Trauma tarkoittaa etymologiselta taustaltaan haavaa ja Sigmund Freudin myötä sillä alettiin tarkoittaa erityisesti psyykkistä haavaa (Eaglestone 2020, 287). Trauma on perinteisen määritelmän mukaan kuvattu reaktiona odottamattomaan tai ylivoimaiseen väkivaltaiseen tapahtumaan tai tapahtumiin, joita ei ole täysin ymmärretty tapahtumahetkenä, mutta jotka ovat palanneet myöhemmin esimerkiksi takaumien tai painajaisten muodossa kummittelemaan (Caruth 1996, 90). Caruthin jälkistrukturalistista traumateoriaa on tosin kritisoitu esimerkiksi kognitiivisesta näkökulmasta, jossa taas ei pidetä todellisena, että trauma voitaisiin täysin piilottaa alitajuntaan. Hermeneuttinen trauman filosofia kuitenkin tarjoaa trauman tutkimukseen sosiaalisen ja kulttuurisen lähestymistavan, joka ymmärtää yksilön sidosteisuuden häntä ympäröivään maailmaan (Meretoja 2020, 25). Trauman perinteistä määritelmää onkin laajennettu ottamaan huomioon jokapäiväisen, jatkuvan trauman, kuten esimerkiksi köyhyys tai lähisuhdeväkivalta (ibid., 27). Irene Visser kirjoittaa trauman oireilevan erityisesti traumaattisen kokemuksen jälkeen, kun narratiivit, muistot ja unet palaavat kummittelemaan toistaen kokemusta yhä uudestaan posttraumaattisen stressioireyhtymän (PTSD) muodossa (Visser 2011, 272).

Little Dog on kahden PTSD-häiriön kanssa kamppailevan naisen kasvattama. Hän myös todisti isänsä väkivaltaista käytöstä äitiään Rosea kohtaan, kunnes isä pidätettiin. Rose itse oli väkivaltainen lastaan kohtaan, jota myös syrjittiin koulussa sekä kulttuurisesta, että seksuaalisesta toiseudesta johtuen. Little Dogin lapsuus oli traumailla väritetty, ja kun hän vihdoinkin löysi onnen tunteen rakkaudesta, hän menetti senkin. Traumamat muuttavat ihmistä. Traumaattinen lapsuus voi olla lapsen ainoa todellisuus, jonka seurauksena hänen käsityksensä maailmasta sekä hänestä itsestään ja omasta narratiivisesta identiteetistään kehittyi niin, että parempaa maailmaa voi olla miltei mahdotonta edes kuvitella itselleen (Meretoja 2020, 27). Turvaton ympäristö vaikeuttaa lapsen minäkäsityksen ja identiteetin kehitystä, sillä mahdollisen taju säilyy pienenä.

Perheessä, jossa vanhemmat sukupolvet ovat paenneet sotaa, voi heidän olla vaikea nähdä lapsen kärsivän olosuhteissa, jotka ohimennen katsottuna saattavat vaikuttaa paremmalta kuin heidän oma menneisyytensä. Lapsen oma tarina jää edeltävän sukupolven elämän narratiivien varjoon (Hirsch 2008, 107). Lapsi kantaa hartioillaan paitsi omaa surua ja kipuaan, myös huonoa omaatuntoa siitä, että ei ole tarpeeksi kiitollinen. He, jotka kokevat trauman saamatta jakaa sitä kenenkään kanssa, alkavat epäillä kokemaansa ja pohtia tapahtuiko traumaattisia asioita laisinkaan (Meretoja 2017a, 169). Jos ihminen ei tule nähdyksi kipunsa kanssa, hän menettää äänensä ja narratiivisen minuutensa. Kirjoittaessaan vaikeat muistonsa äidilleen Little Dog voi paljastaa, kuinka vaikeaa hänellä on todella ollut. Muistot myös muuttuvat konkreettisiksi asioiksi, jotka todella tapahtuivat hänelle. Vaikeat muistot voidaan kohdata uusien narratiivisten keinojen kautta.

Ihmisellä on kyky ajatella omaelämäkerrallisesti identifioitumatta kuitenkin kaikkeen menneisyydessään (Goldie 2012, 122). On siis mahdollista, että myöhemmin elämässä, kun katsomme taaksepäin, emme näe itseämme asioissa, joita olemme tehneet, tunteneet tai ajatelleet. Koska ihminen tarkastelee mennyttä nykyhetkestään käsin, hän voi jopa tuntea vieraantumisen tunnetta mennyttä minuuttaan kohtaan (ibid., 122). Myös Rosen tuntuu olevan vaikea hyväksyä kaikkea tekemäänsä. Hän löi Little Dogia viimeisen kerran, kun tämä oli kolmetoistavuotias. Tähän muistoon Little Dog yhdistää muiston, jossa Rose yhtäkkiä paljastaa ajatuksensa: "[...] you said, out of nowhere, "I'm not a monster. I'm a mother." (O, 13.) Rose paljastaa muistelleensa tapaansa olla vanhempi, eikä vaikuta tuntevan yhteyttä menneeseen versioon itsestään. Hän myös ehkä selittää itselleen, että on tehnyt kaiken lapsensa parhaaksi. Little Dog kirjoittaa: "Sometimes, when I'm careless, I believe the wound is also the place where the skin reencounters itself, asking of each end, where have you been? Where have we been, Ma?" (O, 137.) Kipeät muistot pitävät äidin ja pojan välimatkan päässä toisistaan, mutta haavan (trauman) kohtaaminen voi toimia mahdollisuutena parantua. Kahden ihmisen intiimiin ihmissuhteen kipupisteiden takaa löytyy myös laajempi kulttuurinen trauma: "Perhaps there is a monstrous origin to it, after all" (O, 13). Sodan vaikutukset ovat tehneet Rosesta turvattoman vanhemman lapselleen.

Little Dog kirjoittaa kuin listaten asioita, joita muistaa lapsuudestaan. Hän kirjoittaa: "I remember learning that saints were only people whose pain was notable, noted. I remember thinking you and Lan should be saints." (O, 219.) Kivun näkyväksi tekeminen kunnioittaa ihmisen kykyä elää kivusta huolimatta. Toistuva tapa sanoa "I remember" alkaa kuulostaa

kuin lupaukselta hänelle, jolle kirje on osoitettu – äidille – että Little Dog lupaa muistaa kaiken hyvän huolimatta perheen vaikeista jaetuista muistoista. Muistamisen toisto myös kertoo lukijalle kyseessä olevan kertojalle erityisen merkittäviä muistoja (Phelan 2005, 171). Asettaessaan muistot näkyväksi kertomukseksi Rosen ja Lanin menneisyydestä, Little Dog myös huomioi heidän kipunsa. Hän kirjoittaa: ”I remember my father, which is to say I am putting him back together” (O, 220). Muistot mahdollistavat Little Dogin koota uudelleen kaikkea, mikä on jo lähtenyt hänen elämästään. Tämä kaikki elää vain muistoissa, sillä muistoissa rakennamme kaiken uudelleen. Little Dog tarjoaa isänsä äidilleen kertomuksena, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta vahingoittaa vaimoan enää: ”I remember father, which is to say I am cuffing him with these little words. I am giving him to you with hands behind his back [...]” (O, 224). Muistamisen akti näyttäytyy mahdollisuutena rakentaa mennyt kielen avulla yhä uudestaan. Little Dog rakentaa paitsi itsensä, myös perheensä, ympäristönsä ja Trevorin pala palalta, kunnes nämä tuntuvat jälleen kokonaisilta ihmisiltä ja maailmoilta.

Ihmisten tarinat ovat kietoutuneita toisiinsa muistojen vuoksi jo siksi, että jonkun kertoessa meille tarinan elämästään, me ymmärrämme sen suhteessa niihin tarinoihin, joita haemme omasta muististamme (Velleman 2003, 7–8). Lukuisat jaetut menneisyyden hetket jonkun kanssa, joka ei enää ole läsnä, voivat sekoittua yhteen ja elää muistoissa muutaman valitun hetken tai piirteen varassa (Keithley & Pickering 2012, 43). Tämä näkyy myös Little Dogin kirjeessä, kun lyhyiden hetkien kuvaamisen väliin alkaa sivulla konkreettisesti ilmestyä tyhjää tilaa, kuin osoituksena muistojen särkymisestä ja hupenemisesta. Lyhyet rakoilevat lauseet ja kesken jäävät ajatukset, sekä tekstin graafinen ulkoasu, jossa valkoinen väri valtaa sivua, voidaan nähdä kuvaavan, kuinka hiljaisuus näyttäytyy kerronnassa (Sevón 2017, 54). Little Dog kirjoittaa Trevorista:

And you wanted to be real, to be swallowed by what drowns you
only to surface, brimming at the mouth. Which is kissing.

Which is nothing

if you forget. (O, 156–157.)

Lyyrinen kerronta paljastaa Little Dogin muistavan Trevorin tämän nuoruudessa toiseutetun identiteettinsä vankina. Trevor kamppaili itsensä hyväksymisessä Little Dogia enemmän. Little Dogin muistaessa Trevorin kokonaisena, kompleksisena ihmisenä, hän kunnioittaa jo lähteneen lyhyttä elämää ja kaikkea yhdessä koettua. Kerronnan hajoaminen kuvaa myös Little Dogin tunteita, joita hän pyrkii välittämään lukijalleen. Lyyrinen kerronta pyrkii kuvaamaan kertojan tunteita tapahtumien sijaan (Phelan 2005, 173). Kerronnassa, joka ei tarkenna kaikkea lukijalle auki, jätetyt hiljaisuudet myös sisältävät latautuneita tunteita, joita ei voi täysin tavoittaa kielen keinoin. Hiljaisuus viestii siitä, mitä ihmisten välillä voi tapahtua vailla sanoja. Little Dog myös kertojana yhdistää nämä hiljaisuudet kirjoittamiseen. Tällainen kirjailija-kertoja voi tuoda olevaksi poissa olevan, luoda uudestaan olevaksi sellaista, joka on jo lähtenyt (Sevón 2017, 63). Trevorin muistelu saakin kerronnan usein katkeamaan.

Tunteilla on mahdollisuus toimia tapahtumien järjestystä kuljettavana voimana (Velleman 2003, 15). Little Dogin tarinankerronnan tapa jäljittelee todenmukaista esitystä tunteista. Kun hän muistelee Trevorია, tiiviit lauseet erkanevat toisistaan muodostaen katkonaisia tekstikatkelmia, irrallisia ajatuksia. Lyhyet lauseet sekoittavat erillisiä muistoja toisiinsa, ja hän kirjoittaa siitä, millaista on olla kirjailija, ystäviensä kuolemista, siitä ettei juhli enää syntymäpäiväänsä. Kaikki elämään sisältynyt haikeus on läsnä voimakkaasti yhtä aikaa niin, ettei muistot järjesty enää selkeästi ymmärrettävään narratiiviseen muotoon. Tyhjä tila ajatusten välillä myös antaa lukijan ymmärtää, että Little Dogin muistot ovat niin kipeitä, ettei sanoja muodostu laisinkaan. Tyhjiys ja valkoinen tila paperilla tuottaa voimakkaan kuvauksen menetyksestä ja kaipauksesta (Meretoja 2017a, 293). On vain kuluneita vuosia, jotka sotkeutuvat tajunnanvirrassa toisiinsa. Fragmentaarinen kerronta kuvaa, kuinka disorientoiva kokemus vaikeuttaa kerronnallistamisen tapahtumista, sillä kertova minä ei muodosta retrospektiivisesti tapahtumia koherenttiin loogiseen kertomusmuotoon (Meretoja 2017a, 241). Tällainen luonnollinen säröt ja tauot kuvaava kerronta voi jopa kuvata elämän ja narratiivin suhdetta uskollisemmin todellisuudelle, joka sekin on usein sekava ja epäkoherentti (Freeman 2017, 22).

Little Dogin kerronta ei ole täysin koherenttia muidenkaan muistojen kuvauksissa, mikä myös kertoo traumaattisten kokemusten kerronnallistamisen haasteista. Kerronnan vaihtuessa nopeasti ajasta ja hetkestä toiseen, muodostuu lukijalle kuva muistojen vahvasta läsnäolosta ja niiden merkityksestä kertojan kokemukselle minuudestaan (Phelan 2005, 165).

Fragmentaarisuudesta huolimatta kokemukset asettuvat kokonaisuudeksi suhteessa toisiinsa.

Tarina ei vain kerro tapahtumia, vaan järjestää ne myös ymmärrettävään muotoon (Velleman 2003, 1). Kirjoittaminen toimii erityisen tehokkaana tapana tarkastella autobiografista prosessia, sillä se vangitsee ajatuksenvirran kielen mahdollisuuksien avulla (Brockmeier 2015, 144). Little Dogin omaelämäkerrallinen prosessi muodostuukin pienistä tarinoista, jotka muodostavat kokonaisuymmärryksen siitä, millaisten tapahtumien läpi hän on kasvanut tullakseen siihen pisteeseen elämässä, jossa hän on. Hän katsoo taaksepäin menetyksen ja surun läpi elämäänsä etsien näkökulmaa minuuteensa ja tapaa sanoittaa muistonsa kielen avulla. Dynaaminen ja väreillen liikkuva kerronta myös kuvaa päähenkilön suhteita elämänsä ihmisiin (Sevón 2017, 62). Kaikki Little Dogin elämässä on vaikuttanut aina hauraalta ja muutoksen partaalla horjuvalta.

Postkoloniaalisessa tutkimuksessa on huomioitu kuinka fragmentaariset ei-lineaariset kerrontamallit juontavat juurensa alkuperäiskansojen suullisen tarinankerronnan perimään (Visser 2011, 278). Visser nostaakin esille traumateorian länsimaalaisuuden, sillä se ei ota huomioon eri kulttuuriperimien yksilöllisiä trauman kokemisen tai toipumisen tapoja esimerkiksi rituaalien tai spirituaalisten uskomusten muodossa. Hegemonisen traumateorian estetiikan tulisikin laajentua kiinnittämään huomiota paitsi melankoliaan myös ihmisen kestävyYTEEN, jolloin huomio kääntyisi elämän jatkuvuuteen. Postkoloniaalis-historiallisessa traumateoriassa voitaisiinkin korostaa kertomuksia, joissa katse kääntyy tulevaisuuteen. (Ibid., 279.) Juuri tässä apuna voi toimia narratiivinen identiteetti, joka kykenee laajentamaan yksilön mahdollisen taju. Toisin kuin Caruth, Visser näkee traumasta puhumisen parhaimmillaan voimaannuttavana tapana käsitellä koettua.

Narratiivisen hermeneutiikan tavoitteena ei ole vain harmoninen ymmärrys, vaan sen oivaltaminen, kuinka todellinen ymmärrys joskus tekee meidät levottomaksi näyttäessään, ettemme aina tiedä, mitä luulemme tietävämme. Narratiivinen menneisyyden kohtaaminen ei tule valmiiksi, jotta voidaan siirtyä eteenpäin, mutta se estää meitä toimimasta vahingollisesti menneisyyden sokeiden pisteiden johdosta. Itsetietoinen narratiivinen tietäminen sisältää samanaikaisesti tiedon tietämisestä ja tietämättömyydestä. (Meretoja 2017a, 244.) Little Dogin yhdistäessä muisteluun luovaa toimintaa hän kykenee näkemään menneisyyden sellaisena, kuin se todella oli, mutta myös sellaisena kuin se olisi voinut olla. Reprodutiivisen ja produktiivisen mielikuvituksen hyödyntäminen muistelun yhteydessä mahdollistaa muistojen liittämisen nykyhetkeen ja tulevaan. Persoonallinen identiteetti sisältää narratiivisen identiteetin, sillä produktiivinen mielikuvitus rakentaa elämälle juonen,

jolla on tietty ajallinen rakenne. Reprodutiivinen mielikuvitus taas käsittää, kuinka menneisyys olisi voinut olla. Muistinvarainen mielikuvitus (mnemonic imagination) tuottaa siten toimintaa, joka asettaa eri ajankohdat samaan jatkumoon tarinaan, joka parhaillaan kehittyy. Tämä toiminto tuottaa uudenlaisia merkityksiä, jolloin narratiivinen identiteettimme rakentuu uudelleen ja voimme toimia elämässämme tarkoituksellisesti. (Keightley & Pickering 2012, 62–63.)

Romaanin toinen osa alkaa luvulla, jossa Little Dogin kerronta hetkeksi muuttuu. Hän lakkaa puhumasta itsestään äidilleen vain ensimmäisessä persoonassa ja kuvaa itseään ja Trevoria kuin ulkopuolisena. Fokalisaation muuttuminen paljastaa muiston olevan jotain, josta hän sekä haluaa kertoa että etäännyttää itsensä (Phelan 2005, 169). Luku alkaa lauseella: ”Memory is a choice” (O, 75) ja kertoo kahdesta männynneulasten alla makaavasta pojasta, joiden kasvoilla on verta. Luku esittelee Trevorin lukijalle ensimmäistä kertaa ja painottaa siten tämän henkilön ja ajanjakson merkitystä Little Dogille. Männyn neulat ja veri enteilevät huumeiden aiheuttamaa kuolemaa. Luku päättyy: ”Ma. You once told me that memory is a choice. But if you were god, you’d know it’s a flood.” (O, 78.) Lause näyttää, kuinka eri tavoin äiti ja poika tarkastelevat elämänsä narratiivia ja muistoja. Rose haluaa kontrolloida muistiaan, jotta kykenee jatkamaan eteenpäin. Little Dogille muistot ovat olemassa kaikki yhtäaikaaisesti tulvan tavoin. Kirjoittaessaan hän voi nähdä oman narratiivisuutensa selkeämmin ja myöhemmin toteaa: ”and memory is a second chance” (O, 159). Hän luo muistoistaan uudenlaisen narratiivin, jotta hänellä olisi mahdollisuus rakentaa itsensä niistä uudelleen.

2.3.2 Ylisukupolvisen trauman jäljet yksilön identiteetissä

Käsitys traumasta muuttui Vietnamin sodan jälkeen, kun posttraumaattinen stressihäiriö (PTSD) muodostui omaksi diagnoosikseen kuvaamaan sotaveteraanien mielten kamppailua sodan jälkeen (Onega 2020, 91–92). Ilmiö on sittemmin laajentunut kuvaamaan muitakin traumasta seuraavia haasteita. *On Earth We’re Briefly Gorgeous* -romaanissa sodan trauma on voimakkaasti näkyvissä Rosen ja Lanin kohdalla, jotka jälkimuistin kautta siirtävät kokemuksiaan myös seuraavalle sukupolvelle, eli Little Dogille. Sodan trauma on niin suuri, että Little Dogin omat henkilökohtaiset kokemukset jäävät sen varjoon. Little Dogin kirje on kuitenkin merkittävä osoitus siitä, kuinka ihmiset kantavat muistoissaan menneisyyttään mukanaan. Vaikka traumaattinen tilanne helpottaisi, ihmisen on usein vaikea palata

normaaliin elämään. Irene Visser kirjoittaa traumaattisen kokemuksen tunkeutuvan toistuvasti arkisiin aktiviteetteihin ja uneen, kun taas toiset eivät kykene palauttamaan kaikista vaikeimpia muistojaan mieleensä. Vaihtelevat oireet voivat ilmaantua kroonisesti tai vaihtelevasti, alkaa heti tapahtumien jälkeen tai vasta vuosien päästä (Visser 2011, 272).

Romaanin epälineaarinen kerronta limittää sodan narratiivit Little Dogin perheen henkilökohtaisiin kertomuksiin ja pyrkimyksiin tulla osaksi uutta kulttuurista rakennetta. Henkilökohtainen ja laajempi sodan narratiivi sekoittuvat toisiinsa. Fragmentaarisuus korostaa tunteiden voimaa muistojen käsittelyssä, kuinka traumaattiset kokemukset pakenevat yhtenäistä kertomusta. Sopeutuminen uuteen kulttuuriin on haastavaa, kun traumaattiset muistot nousevat pintaan satunnaisten ärsykkeiden myötä ja pitää siten kiinni menneisyydessä. Little Dog huomioi tämän äitinsä ja isoäitinsä kohdalla: ”I didn’t know that the war was still inside you” (O, 4). Lapsi ei kykene arvioimaan oman ympäristönsä epätavallisuutta. Sodan jättämät jäljet ovat olleet Little Dogin normaali kokemus perheestään ja vasta kasvaessaan hän on kyennyt havainnoimaan miksi vanhemmat käyttäytyvät tietyin tavoin.

Lanin muistot Vietnamin sodasta ovat väkevästi mukana jokaisessa päivässä. Hän kokee kohtauksia, joissa hän kadottaa todellisuuden tajun ja palaa sodan maailmaan: ”She went on, in whispered bursts, about the mortars, her hand periodically covering my lower face [...] (O, 19–20). Pelkokohtaukset saattavat laueta ilotulitusten paukahdella taivaalla, sillä pamahdukset muistuttavat sodan äänimaisemasta. Sara Ahmedin mukaan kivun vaikutukset tuntuvat myös ihmisen läheisissä ja siksi kipu on harvoin täysin yksityinen kokemus (Ahmed 2014, 38). Vaikka vain Rose ja Lan konkreettisesti muistavat sodan ja kärsivät muistoistaan, jälkimuistin seurauksena Little Dog tuntee kivun välillisesti myös omassa elämässään. Trauma jatkaa vaikutuksiaan ylisukupolvisesti muokaten traumatisoituneiden lapsia, koska kipu ja vaikeat tunnekokemukset muuttavat ihmistä. Vaikeat muistot tulevat osaksi yksilön narratiivista identiteettiä ja haastavat trauman ja persoonallisen identiteetin erottamista toisistaan. Kirjoittaessaan ylös Rosen ja Lanin muistoja sodasta, Little Dog pitää yllä kulttuurista muistia rakentaen yhteyttä menneeseen.

Little Dogin oma identiteetti rakentuu osana laajempaa ilmiötä. Aikaisessa aasialais-amerikkalaisessa omaelämäkertojen perinteessä kirjoittajien kertomukset keskittyivät kuvaamaan kollektiivista minuutta ja niitä luettiin, sillä ne kertoivat enemmän ihmisryhmän

muistoista kuin ainutlaatuisesta yksilöstä. On kuitenkin todennäköistä, että tämä odotus asetettiin kustantajien toimesta, jolloin vain tiettyä kuvaa ylläpitävät kertomukset pääsivät luettaviksi. Nämä tarinat kuvasivat optimistista Amerikkaa kaunistellun linssin läpi. Uudemmat omaelämäkerrat ovat saaneet vapauden irtaantua esimerkiksi aasialais-amerikkalaisesta ryhmästä ja puhua maakohtaisista eroista, sekä omakohtaisemmista kokemuksista. (Brockmeier 2015, 238–242.) Little Dogin kertomus peilautuukin tätä laajempaa kirjallista traditiota vasten, jossa muistamisellekin on annettu kapeat kehykset. Kulttuuristen kontekstien ja perhehistorioiden muovaamat narratiivit vaikuttavat siihen, kuinka koemme asioita, sekä minäkäsitykseen. Nämä taas vaikuttavat siihen, kuinka toimimme maailmassa, niihin malleihin, joiden mukaan käyttäydymme ja tunnemme, sekä ihmissuhteisiimme. (Meretoja 2017a, 164.) Muisti on kytköksissä kulttuuriseen kontekstiin niin pienissä kuin suurissakin kertomuksissamme.

Traumaattinen kokemus voi olla niin suuri shokki, ettei yksilö kykene asettamaan sitä aiempiin olemassa oleviin skeemoihin tai käsikirjoituksiin. Narratiivisen hermeneutiikan mukaan kertomukset voivat kuitenkin auttaa ymmärtämisessä, sillä traumaattisen tapahtuman käsittelyssä tapahtumat sekä asetetaan aikaisempiin käsitteellisiin kehyksiin kuin myös uudelleen tarkastellaan näitä kehyksiä. (Meretoja 2017a, 115.) Little Dog kysyy: ”When does the war end? When can I say your name and have it mean only your name and not what you left behind?” (O, 12.) Vaikka Rose on lähtenyt fyysisesti kauas sotaa ja kaikkea, mikä siitä muistuttaa, kulkee trauma mukana, minne hän meneekin. Sota on niin kiinni Little Dogin äidissä, että se saa pojan pohtimaan, kuinka yhtä trauma on tämän minuuden kanssa. Koska trauma muuttaa ihmistä, voi sen seurauksia olla mahdotonta erottaa yksilön persoonallisesta identiteetistä. Little Dog kirjoittaa: ”They say that trauma affects not only the brain, but the body too, its musculature, joints, and posture. Lan’s back was perpetually bent [...]” (O, 19.) Jopa ihmisen fyysinen muoto voi muuttua mieltä haavoittavan kokemuksen seurauksena.

Lanin reaktiot ääniin vaihtelevat osoittaen, ettei keho reagoi aina odotetulla tavalla ärsykkeisiin. Ilotulitusten pamahdellessa taivaalla Lan tarttui pelokkaana Little Dogiin: ”[...] her hand cold and wet, grabbed my mouth. She placed her finger over her lips. ‘Shhh. If you scream,’ I heard her say, ‘the mortars will know where we are.’” (O, 19.) Ilotulitteiden pauke sai Lanin mielen siirtymään takaisin sodan aikaisiin hetkiin. Toisaalta taas toisessa hetkessä heidän kotikadullaan ammuttiin laukauksia ja muiden pelätessä Lan tokaisi: ”What? It’s only three shots.” (O, 21.) Myös Little Dogin isoisänä toimiva Paul on nuoruudessaan ollut

Vietnamin sodassa ja muistot herättävät vahvoja tunnereaktioita: ”A warped Polaroid trembles between his fingers. [...] He looks up at me, lost, this white man with watery eyes. There are no animals here but us.” (O, 46.) Sodan trauma on niin suuri, ettei ihmisellä ole mahdollisuutta irtautua siitä kokonaan. Nämä traumat ovat kietoneet myös Little Dogin sisäänsä, sillä hän kokee muistot jälkimuistin kautta.

Romaani, joka rakentuu traumakertomuksen mukaisesti ajassa ja paikassa välähdyksenomaisesti liikkuvista muistoista, kuvaa kertojan haastetta muodostaa elämästään yhtä ehyttä tarinaa (Lehtimäki 2022, 347). Kun traumaattiset muistot itsessään pakenevat sanoja, on ymmärrettävää, että yhtenäisen tarinallisen muodon luominen kokemuksille on haasteellista. Trauman käsittely onkin merkittävää, jotta siitä voisi vapautua edes osin tai sen kanssa voisi elää merkityksellistä elämää. Meretoja kirjoittaa traumaattisen kokemuksen käsittelyn tulevan (osin) kommunikoitavaksi ja ymmärrettäväksi liittämällä se johonkin. Ilman suhteuttamisprosessia tapahtumien ajattelu ja niistä puhuminen olisi miltei mahdotonta. Tarinan kertominen itsessään voi toimia selviytymisen muotona. Kokemusten sanallistaminen voi mahdollistaa uusien näkökulmien löytämisen, jotka haastavat aiempia käsityksiämme. (Meretoja 2017a, 115.) Tapahtumat voidaan liittää olemassaoleviin narratiiviisiin kehyksiin kerronnallistamisen keinoin. Kertomusten sisältämä eettinen potentiaali auttaa tarinoiden tarkastelussa, sekä laajentaa yksilön mahdollisen tajua. Vaikka traumaattiset kokemukset voivat paeta täydellisen koherenttia kerronnallista muotoa, voi tapahtumien ja kokemusten sanoittaminen toimia kuulluksi tulemisen ja merkityksellisyyden kokemuksen keinona.

Länsimaalaisessa perinteessä selviytymistarinat (redemption story), joissa yksilö kääntää vaikeudet voitoksi usein oman asenteensa muuttuessa, nähdään yleisenä tapana tehdä selkoa tapahtuneesta. Kaiken yli ei kuitenkaan ole aina mahdollista päästä. (Breen & MacLean 2017, 198–201.) Vaikka Little käyttää kerronnallistamista apunaan käsittääkseen minuuteensa vaikuttavat tekijät, tarkoituksena ei ole löytää vain vapautusta menneestä. Kerronnallistamisen luoma keveys voi korkeintaan mahdollistaa uuden alun niin, että mennyt on kertaalleen käsitelty ja selkeämpi identiteetti on syntynyt. Taustalla vaikuttaneiden ihmisten ja kokemusten kohtaaminen kirjoittamisen kautta mahdollistaa hänen ymmärtää, että ihmisten joskus kovakin asenne häntä kohtaan ei ollut seurausta siitä, kuka hän on. Etsiessään omaa narratiivista identiteettiään, hän tulee myös käsitelleeksi ylisukupolvisia traumoja. Perheenjäsenten kokemusten sanoittaminen rakentaa selkeämpää kuvaa siitä, miksi Little Dogin oma lapsuus ja suhde läheisiin on ollut vaikea. Hänen havaitessaan niitä syitä, joita

häneen vaikuttaneiden ihmisten käytöksen alla kytee, hän kykenee ymmärtämään, ettei hän ollut lapsena vääränlainen, vaan joutui osaksi ylisukupolvista sodan jatkumoa. Kokemusten kerronnallistaminen mahdollistaa häpeästä irti päästämisen. Hän saa mahdollisuuden aloittaa alusta selkeämmän minäkuvan kanssa ja suuntautua kohti tulevaisuutta, jossa hän on merkityksellinen yksilö lapsuuden ja nuoruuden vaikeuksistaan huolimatta.

3 Kulttuurinen ja seksuaalinen toiseus

3.1 Ulkopuolinen ”toinen”

Toni Morrison kirjoittaa vallan illuusion syntyvän Toisen luomisen myötä. Ihmisen fyysisten ominaisuuksien lisäksi kulttuureita ja uskontoja voidaan käyttää yhteiskunnallisen vallan saavuttamisen välineinä. (Morrison 2020, 36–37.) Ihmiset ymmärtävät oman asemansa suhteessa muihin. Hannah Arendtin (2002, 178) mukaan emme pysty sanomaan, mikä jokin on ilman, että pohtisimme, kuinka se eroaa jostakin toisesta. Hän painottaa toiseuden abstrakteimmassa muodossaan ilmenevän vain elottomien esineiden keskuudessa ja elolliseen elämään sisältyvän vaihteluja ja yksilöllisyyttä. Kukaan Toinen ei todellisuudessa ole olemassa vain Toisen symbolisessa asemassa, vaan jokainen ihminen on monipuolinen kokonaisuus erilaisia kokemuksia, luonteenpiirteitä ja toiveita. Stuart Hall käsittelee me ja muut -asetelmaa, joka on rakentunut lännen ja muun maailman välille. Hän muistuttaa ”lännen” olevan enemmän historiallinen rakennelma kuin vain maantieteellinen ja sekä meihin että muihin sisältyvän erilaisuutta. Kyseinen länsi ja muu maailma -diskurssi käyttääkin yksinkertaistamista hyväkseen (Hall 1999, 78–84.)

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaani tarjoaa katsauksen etenkin kulttuurisen ja seksuaalisen toiseuden kokemuksille, sillä Little Dog kuuluu sekä kulttuuriseen että seksuaaliseen vähemmistöön. Hänen identiteettiään määrittää myös etninen tausta ja luokka-asema ja näistä syistä myös intersektionaalinen tutkintaote on tarpeen. Intersektionaalisuus osoittaa sellaisen, jota ei ole nimetty, voivan kuitenkin olla olemassa. Syrjinnän kokemukset ovat yksilöllisiä, sillä ihmisten taustat ovat ainutlaatuisia. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, kenen trauma tulee näkyviin kollektiivisen muistin tarkastelussa, ja kenen kipua unohdetaan. (Ilmonen 2020, 173–177.) Yksilölliset tekijät vaikuttavat ihmisten kokemuksiin laajoistakin kerronnallistetuista kokemuksista. Myös traumatutkimukset osoittavat traumojen seurausten ilmenevän ainutlaatuisin tavoin eri yksilöillä (Pederson 2020, 222), joka jo itsessään vaikuttaa yksilöiden kertomuksiin samoistakin kokemuksista.

Ihmisen narratiiviseen identiteettiin vaikuttaa se, millaisia tarinoita hän minuuteensa yhdistää. Kulttuurinen ja seksuaalinen identiteetti ovat merkittävässä osassa näiden ulkoisten ja sisäistettyjen tarinoiden vaikutuksessa persoonalliseen identiteettiin. Toiseutetuksi tuleminen vaikuttaa paitsi yksilön mahdollisuuksiin fyysisessä todellisuudessa myös siihen, kuinka hän

omat mahdollisuutensa maailmassa näkee. Kulttuuriseen toiseuttamiseen johtavina piirteinä toimii paitsi kulttuuri myös rotu. Sara Ahmedin (2008, 112–119) mukaan fenomenologian kautta voimme havaita, kuinka rotu on rodullistamisen seuraus ja se, millaisena näemme itsemme tai meidät nähdään ulkopuolelta, vaikuttaa siihen, mitä voimme maailmassamme tehdä. Se, mitä kohti suuntaudumme määrittää sitä, mihin kehomme voivat suuntautua ja samoin suuntautuneet muodostavat ryhmiä, joille tarjoutuu eri määriä resursseja. Rodun käsite onkin kyseenalaistettu niin antropologien kuin biologienkin osalta, ja sitä pidetään vallankäytön seurauksena (Morrison 2020, 37–38).

Kansallinen identiteetti rakentuu jo syntymästä lähtien, sillä synnymme osaksi jotakin kulttuuria. Meidän hyvänä ja arvokkaana pitämiä asioita ohjaa se, millaiseen kansaan tai kulttuuriin identifioidumme (Taylor 2012, 27). Kulttuurisessa toiseuttamisessa hallitseva ryhmä käyttää valtaa ryhmän ulkopuolella olevia kohtaan. Valtaa käyttävä ryhmä myös määrittelee sen mikä nähdään normina. Näin tapahtuu usein maahanmuuttajien kohdalla, jolloin erilaisuus voidaan tulkita uhaksi kulttuuriselle järjestykselle (Hall 1999, 156).

Vietnamista Yhdysvaltoihin muuttaneet maahanmuuttajat ovat olleet erityisen haastavassa tilanteessa, sillä Yhdysvaltojen sotilaalliset toimet ovat aiheuttaneet kärsimystä heidän kotimaassaan (Weiner 2018, 9). Vietnamin sota on jättänyt ylisukupolvisia traumoja sekä amerikkalaiseen, että vietnamilaiseen kulttuuriin. Mitchell K. Hall kirjoittaa, kuinka siitä huolimatta, että Amerikkaan muutti suuria määriä vietnamilaisia pakolaisia, vasta vuonna 1995 Yhdysvaltain suhtautuminen Vietnamiin normalisoitui vihamielisyyden kauden jälkeen (Hall 2018, 87–89).

Stuart Hallin mukaan käynnissä on identiteettien sirpaloitumisen prosessi, joka ”siirtää paikaltaan modernien yhteiskuntien keskeisiä rakenteita ja prosesseja sekä horjuttaa niitä kehikkoja, jotka antoivat yksilöille vakaita tukipisteitä sosiaalisessa maailmassa” (Hall 1999, 19). Identiteetit eivät ole Hallin näkemyksen mukaan siis kiinteitä ja ikuisia vaan historiallisesti rakentuvia ja muutoksessa olevia. Ne eivät ole lähtöisiä niinkään yksilöistä, vaan täytyvät ulkopuolelta niiden tapojen kautta, joilla kuvittelemme tulevamme nähdyiksi (ibid., 39). Esimerkiksi Aasian maista Yhdysvaltoihin muuttaneet maahanmuuttajat pitävät kotimaansa kulttuuria näkyvänä osana identiteettiään valitsemalla kutsua itseään vaikkapa vietnamilaisamerikkalaiseksi yleisen termin ”aasialaisamerikkalainen” sijaan (Anderson & Lee 2005, 9). Näin identiteettiä rakentava kulttuuri tulee näkyväksi yksilön määrittäessä itseään. Tämä aasialaiseksi diasporaksi kutsuttu ilmiö sitoo yksilön kotimaansa

kansallisuuteen kollektiivisen etnisen tai rodullistetun Amerikan historian sijaan. Diasporan vastakohtana keskusteluun on nostettu transnationalismi, jossa yksilöt luovat itselleen tapoja rakentaa elämä maiden rajojen yli pitäen kiinni useamman kodin käsitteestä (ibid., 9). Samoin romaanissa *On Earth We're Briefly Gorgeous* Little Dogin tarina pitää sisällään maiden ja sukupolvien yli jatkuvia tarinoita kodista ja minuudesta.

Kulttuurisen identiteetin käsittelyssä on tärkeää huomioida kysymys identiteetin eri tulkinnoista. Identiteetissä ei ole kyse vain siitä, kuinka itse itsensä määrittelee vaan myös siitä, kuinka ulkopuoliset ihmiset sen tulkitsevat (Verkuyten et al. 2019, 390). Oma sisäinen kulttuurinen identiteetti voi olla täysin erilainen sen kanssa, kuinka muut reagoivat kulttuuriin eroihin. Tämä on näkyvissä usein maahanmuuttajien keskuudessa, kun esimerkiksi ihonväri tai pukeutuminen tuo kulttuuriset eroavaisuudet näkyviin. Maykel Verkuyten, Shaun Wiley, Kay Deaux ja Fenella Fleisschmann pohtivat artikkelissaan johtaako sosiaalitieteiden nouseva kiinnostus identiteetintutkimusta kohtaan tilanteeseen, jossa kaikki psykologiset konseptit kuten asenteet, uskomukset ja persoonallisuus niputetaan termin identiteetti alle kadottaen samalla alkuperäisen identiteetti-sanan merkitykset. Maahanmuuton yhteydessä on merkityksellistä tehdä ero ryhmäidentifikaation prosessien ja kulttuuristen systeemien merkitysten sisäistämisen välille, sillä esimerkiksi identifioituminen kahden ryhmän tai yhteisön kanssa ei välttämättä tarkoita yksilön omaavan monikulttuurista minuutta. Merkittävää on havaita, kuinka eri konteksteissa identiteetin eri puolet tulevat toista merkityksellisemmäksi: ”Different identities can involve contrasting meanings, competing demands and different loyalties and allegiances to others.” (Ibid., 392–393.)

Maahanmuuttajan identiteetissä kulttuurinen ja etninen osuus on usein jatkuvasti läsnä oman minuuden ymmärtämisessä. Verkuyten mainitsee viisi tekijää, jotka voivat edesauttaa ihmistä tuntemaan itsensä osaksi uuden kotimaan kansalaisuutta. Näitä ovat maaperän, kulttuurin, tulevaisuuden, osallistumisen ja tunnesiteen periaatteet (soil principle, cultural principle, future principle, participation principle and emotion principle) (ibid., 399). Kuulumisen tunne lisää elämän merkityksellisyyden tunnetta. Esimerkiksi Little Dog ei syntynyt Yhdysvalloissa, mutta kasvoi siellä suunnaten tulevaisuutensa sitä kohti valitsemalla Yhdysvalloissa opiskelun ja englannin kielellä kirjoittamisen sekä rakentamalla siten maan monipuolista monikulttuurista historiaa omalta osaltaan. Little Dog kuvailee kotikaupunkiaan aiempien tarinoiden puutteiden kautta: ”Hartford of Mark Twain, Wallace Stevens, and Harriet Beecher Stowe, writers whose vast imaginations failed to hold, in either flesh or ink, bodies like ours”

(O, 214). Edes kuuluisat, mielikuvitukseksikaat kirjailijat eivät kyenneet kuvittelemaan aasialaisia kehoja kirjojensa sivuille, minkä vuoksi Little Dogin tarina myös laajentaa käsitystä amerikkalaisuudesta.

Toiseutetuksi tulleet ihmiset eivät ole yksi homogeeninen ryhmä. Jokainen kokee elämän omista lähtökohdistaan käsin, ja näissä kokemuksissa voi olla sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Myös maahanmuuttajakulttuurien sisällä voi olla erilaisia kuuluvuutta lisääviä tai toiseutta aiheuttavia tekijöitä kuten ihonväri. Tilanteissa, joissa suhtautuminen maahanmuuttajiin on vihamielistä, ihmiset saattavat jopa hylkiä omaa etnistä identiteettiään osoittaakseen solidaarisuutta uuden kotimaan kulttuuria kohtaan (Phinney et al. 2001, 494). Monien kulttuurien omaaman identiteetin kanssa eläminen voi olla psykologinen haaste, sillä vähemmistöön kuuluvat voivat kamppailla sen kanssa keitä he ovat, mihin kuuluvat ja kuinka heidän kuului tuntea tai toimia. Toisaalta kahden kulttuurin sisä- ja ulkopuolella eläminen mahdollistaa ryhmien ja kulttuurien kriittisen ja innovatiivisen tarkastelun. (Ibid., 403–404.) Little Dogin kirjeessä kuuluukin kyky tutkia kummankin kotimaansa kulttuureja ja tapoja kielellisin keinoin.

Ihmisen ollessa tietoinen omasta historiallisuudestaan helpottaa se toiseuden kohtaamisessa. Ja Toisen kohdatessaan ihminen tulee tietoisemmaksi omasta historiallisuudestaan. (Meretoja 2017a, 130.) Henkilökohtaiset pienet kertomukset muotoutuvat suhteessa laajoihin suuriin kertomuksiin, jotka ovat muodostuneet historian saatossa. Yhteiskunnan rakenteet pitävät sisällään valtajärjestelmiä, joissa jo ihonväri vaikuttaa siihen, kuinka ihmisiin suhtaudutaan. Little Dog muistaa lukemansa artikkelin vuodelta 1884, jossa kiinalaistaustaisen miehen murhaajaa ei tuomittu rikoksestaan, sillä Teksasin laissa ihmisen määritelmään sisältyivät vain valkoinen, afrikkalais-amerikkalainen ja meksikolainen: ”The nameless yellow body was not considered human because it did not fit in a slot on a piece of paper. Sometimes you are erased before you are given the choice of stating who you are.” (O, 63.) Toiseuttavissa valtajärjestelmissä valtaapitävällä osapuolella on ollut mahdollisuus määrittää, kuka on ihminen ja kuka ei. Nietzschelais-hermeneuttinen lähestymistapa tunnistaa tulkintojen tekemisen paitsi edustavan maailmaa myös osallistuvan sen performatiiviseen muokkaamiseen. Tämä herättää pohtimaan, kuka saa päättää siitä, mitkä tarinat kerrotaan ja miten, ja mitä maailmallisia vaikutuksia näillä eettisesti latautuneilla tarinan kertomisen tavoilla on. (Meretoja 2017a, 11.)

Ihmisen persoonallista identiteettiä määrittää kulttuurisen identiteetin lisäksi myös seksuaalinen identiteetti. Yhä vahvasti heteronormatiivisessa kulttuurissa seksuaalivähemmistöön kuulumisen aiheuttaa yksilön usein tulevan toiseutetuksi. Connecticutissa 1990-luvulla Little Dogin lapsuudessa ja nuoruudessa heteronormatiivisuus oli vahvasti läsnä. Vaikka seksuaalinen identiteetti kuuluu ihmisen yksityisen elämän piiriin, on se aiheuttanut pitkään keskusteluja niin uskontojen kuin politiikankin saralla. Hannah Arendt kirjoittaa: ”Toiminta ja ihmisten väliset reaktiot eivät siksi koskaan liiku suljetussa ympäristössä, eikä niitä voida koskaan luotettavasti rajata kahden ihmisen välille” (Arendt 2002, 193). Kahden ihmisen välinen yksityinen suhde, joka yhteiskunnassa nähdään Toisena ja siten ”normaalina” uhkaavana saattaa nousta osaksi laajaa keskustelua siitä, mikä on oikein tai sopivaa. On muistettava myös, että jokainen ei koe homofobiaa samoilla tavoilla tai voimakkuudella vaan yksilön kokemukseen vaikuttaa se onko kyseessä esimerkiksi institutionaalinen vai sosiaalinen homofobia ja kokemusta saattaa voimistaa vielä esimerkiksi rasismien tai ableismin kokemukset (Ilmonen 2020, 178).

Meretoja toteaa kollektiivisten identiteettien perustuvan usein kertomukseen siitä, mitä on ”me” verrattuna ”toisiin” (Meretoja 2017a, 120). Kun yhteiskunnassa tietty tapa muodostaa ihmissuhteita nähdään normaalina, saatetaan eri tavalla elävät asettaa toisen asemaan. Adriana Cavarero kirjoittaa: ”In the light of a unique and unrepeatable identity – irremediably exposed and contingent – the other is therefore a necessary presence” (Cavarero 2000, 89). Ihminen tarvitsee jonkun, jota vasten peilata itseään, oli kyseessä sitten rakkauden kohde, jonka katseessa itse peilautuu ainutlaatuisiksi yksilöksi, tai ”toinen” johon suhteessa voi todeta itse olevansa osa ”normatiivista järjestystä”. Rose toistelee pojalleen tämän lapsuudessa lausetta: ”You’re already Vietnamese” (O, 219) muistuttaakseen, että he ovat jo toiseutetussa asemassa, eikä silloin kannata vetää huomiota itseensä enää muilla tavoilla. Rose yrittää suojella lastaan syrjinnältä, mutta vahvistaa samalla lapsen tunnetta siitä, että oma minuus tulisi tukahduttaa tai piilottaa. Little Dog kuitenkin siitä huolimatta tulee toiseutetuksi paitsi kulttuuristen eroavaisuuksiensa vuoksi, myös seksuaalisen identiteettinsä puolesta. Tarkastellessaan itseään muita vasten, hän näkee usein olevansa erilainen, kunnes kohtaa Trevorin, jonka kanssa voi jakaa seksuaalisen toiseuden kokemuksen.

Judith Butler kirjoittaa sukupuolen haastavasta määrittelystä ja siitä, kuinka teot ja eleet luovat illusion järjestäytyneestä sukupuoliytimestä, joka on diskursiivisesti ylläpidetty harha. Tätä pidetään yllä seksuaalisuuden sääntelemiseksi lisääntymiseen kytketyn

heteroseksuaalisuuden pakottavassa kehyksessä. (Butler 2006, 229.) Sukupuolen ja seksuaalisuuden performatiivinen luonne osoittaa, että käsitteet ovat soljuvia ihmisten todellisissa persoonallisissa kokemuksissa. Jos sukupuoli ja seksuaalisuus ovat ihmisen identiteetissä virtaavia ominaisuuksia, voidaan havaita toiseuttamisen järjettömyys. Kyseessä ei ole yksilön epätavallinen olemisen tapa, vaan sosiaalisen järjestyksen rajojen koettelu. Heteronormatiivisuus kuitenkin pinttyy tiukasti ihmisten alitajuntaan. Little Dog yllättyy Trevorin halusta pitäytyä normatiivisissa sukupuolirooleissa, asettaen itsensä maskuliiniseen ja Little Dogin feminiiniseen asemaan. Little Dog toteaa heteronormatiivisten sääntöjen pakenemisen mahdottomaksi: ”I had thought [...] that as long as the world did not see us, its rules did not apply. But I was wrong. The rules, they were already inside us.” (O, 120.) Butlerin mukaan: ”[sukupuolen] ontologia ei ole perusta vaan normatiivinen määräys, joka toimii vaivihkaa asettumalla poliittiseen diskurssiin sen välttämättömäksi perustaksi” (Butler 2006, 246). Hän ei kuitenkaan pyri poistamaan sukupuolten merkityksiä vaan laajentamaan niiden tarkastelua: ”Kulttuurisesti ymmärrettävää ’biologista sukupuolta’ tuottavat hiljaiset pakot pitäisi ymmärtää pikemminkin tuottavina poliittisina rakenteina kuin luonnollistettuina perustoina” (ibid., 244). Seksuaalisesti toiseutettu haastaa luonnollisena pidettyjä olemassaolon muotoja. Onkin tärkeää havaita, että se mitä jotkut saattavat pitää luonnollisena, onkin poliittisten ja sosiaalisten rakenteiden luoma illuusio.

Termi ”homoseksuaalisuus” rantautui länsimaalaiseen keskusteluun 1800-luvun lopulla, jo ennen sanan ”heteroseksuaalisuus” syntyä. Termi jakoi seksuaalisen suuntautumisen binaarisiin lokeroihin, ja kuten jo aiemmin oli jaoteltu asiat joko miehiseen tai naiselliseen sukupuoleen, nyt myös alettiin ryhmitellä ihmisiä heteroseksuaaliseen tai homoseksuaaliseen suuntautumiseen (Sedgwick 1990, 2.) Termi siis teki maailmasta mustavalkoisemman, sillä sijaa sukupuolen tai seksuaalisuuden monipuolisemmalle tai kompleksisemmalle kuvaukselle ei ollut. Lasse Kekki kirjoittaa Yhdysvalloissa etnisten homo- ja lesbokirjailijoiden joutuneen vakuuttamaan maailmaa siitä, että rodullinen, etninen ja seksuaalinen syrjintä toimivat samoin tavoin, eikä niitä siksi tulisi pitää erillisinä asioina toisistaan (Kekki 2004, 25).

Monikerrokselliset ja -kulttuuriset identiteetit tarjoavatkin kiinnostavan mahdollisuuden toiseuden kokemusten kuvaamiseen. Little Dog on hyvin tietoinen moniulotteisesta Toisen asemastaan: ”They say nothing lasts forever and I’m writing you in the voice of an endangered species” (O, 176). Vaikka hän kirjoittaa läpi kirjeen elämän hetkellisyydestä, voi sanoista tulkita myös toivoa siitä, että tulevien sukupolvien kohdalla toiseus ei olisi enää yhtä merkittävä käsite, sillä jokaisen ainutlaatuinen olemassaolo nähtäisiin kauniina jo itsessään,

juuri sen hetkellisyyden vuoksi. Little Dog tuntuukin läpi romaanin rinnastavan oman ja läheistensä elämän hetkellisiin olentoihin maan päällä, kuten perhosiin ja kukkiin, jotka mainitaan toistuvasti.

3.2 Vietnamista Yhdysvaltoihin

3.2.1 Sivullisuus ja hybridinen identiteetti

Little Dogin perhe kohtasi rotukysymyksen voimakkaasti heidän saapuessaan Yhdysvaltoihin, missä heistä tuli heti Toisia kielen, ihonvärin ja kulttuurin vuoksi: ”When we arrived in America in 1990, color was one of the first things we knew of yet nothing about” (O, 51). Vaikka Rose oli kokenut lapsuudessaan syrjintää ollessaan biologisesti puoliksi amerikkalainen ja siten vaaleampi kuin hänen ystävänsä, tuli rotukysymyksestä yhtäkkiä entistä konkreettisempi vieraassa maassa, vailla paikallista kielitaitoa ja kulttuurintuntemusta. Little Dog joutui jo pienenä lapsena tulkkaamaan perheenjäsenilleen, joka korosti kielen merkitystä hyväksytyksi ja kuulluksi tulemisessa. Ihminen voi tulla toiseksi vain suhteessa ryhmään, johon tulee verratuksi. Usein tämä ryhmä myös on asemassa, jossa sillä on mahdollisuus käyttää valtaa Toisia kohtaan (Hall 1999, 154). Hallin mukaan ihmisellä ei ole elämän läpi kestävää yhtenäistä identiteettiä, vaan tällainen ajatus on kuvitelma, joka on syntynyt sen tarinan kautta, jota itsellemme olemme kertoneet. Hallin historiallisesti rakentuvan ja muuttuvan, sekä historiassa yhteiskunnan rakenteisiin sijoitetun postmodernin subjektin käsite omaakin yhtäläisyyksiä narratiivisen identiteetin kanssa. (Ibid., 23, 33.)

Kun yksilöä tarkastellaan sosiaalisesta näkökulmasta, tämän voidaan nähdä joko kuuluvan johonkin ryhmään tai jäävän sen ulkopuolelle. *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanin arkisetkin huomiot paljastavat kulttuurisen toiseuden. Little Dogin äiti Rose työskentelee kynsisalongissa, jossa kaikki työntekijät ovat maahanmuuttajataustaisia, kun taas asiakkaat ovat valkoisia. Salongissa Little Dogin äiti tottuu pyytämään anteeksi kaikkea varmuuden vuoksi niin, että lopulta seuraa vaikutelma kuin hän pyytäisi anteeksi jo olemassaoloaankin. Hänen harjoittellessaan työtään varten kotona, Little Dog kiinnittää huomiota muovisten harjoituskäsien valkoisuuteen: ”[...] the ones in your kitchen were pink and beige, the only shades they came in” (O, 60). Huomio viittaa oletukseen siitä, ketkä yhteiskunnassa ovat asiakaspalvelijan ja ketkä palveltavan roolissa. Ahmedin mukaan ”rodulliset toiset” yhdistetään kaukana oloon. He ilmentävät välimatkaa. Jos valkoisuus on sitä, mikä on ”täällä”

on muu ihonväri sitä, mikä yhdistetään olevan ”siellä” eli toisella puolella maailmaa. (Ahmed 2008, 121–122.) Tällöin on mahdollista, että ihmiset yhdistävät eri värisen ihon ulkopuolisuuteen.

Vaikka kulttuurisen toiseuden kokemus on yksilöllistä, voi Toisen asemaan joutuminen myös yhdistää erilaisia kulttuureita. Little Dog muistaa, kuinka heidän ensimmäinen kotinsa Yhdysvalloissa sijaitsi latinokorttelissa ja pian heidät kutsuttiinkin kirkkoon mukaan. Muiden laulaessa Rose aneli edesmennyttä isäänsä hakemaan tämän luokseen. Little Dog muistaa hyväksymisen kokemuksen jaetussa tilassa: ”It might have been the first time Vietnamese was ever spoken in that church. But no one glared at you with questions in their eyes.” (O, 59.) Arkipäiväiset kokemukset rakentavat todellisuuttamme. Toiseuden mahdollistava historia on tapahtunut paitsi valtaapitävien luomissa rakenteissa myös arkipäivisissä tilanteissa, joissa ihmiset kohtaavat toisiaan. Juuri kertomukset muokkaavat sitä, kuinka kohtaamme itsemme ja muut. Toisen perspektiiviin asettuminen narratiivista mielikuvitusta hyödyntäen mahdollistaa paitsi toisen kanssa tai puolesta tuntemisen myös sen käsittämisen mikä johtaa erilaisten yksilöjen käyttäytymiseen (Meretoja 2017a, 131). Little Dogin perhe päätyi Hartfordin vietettyään ensin vuoden Filippiineillä pakolaisleirillä. Kuitenkin pian amerikkalainen unelma osoitti realiteettinsa: ”A new immigrant, within two years, will come to know that the salon is, in the end, a place where dreams become the calcified knowledge of what it means to be awake in American bones – with or without citizenship – aching, toxic, and underpaid.” (O, 80–81.) Kynsisalonki edustaa monen maahanmuuttajan arkea Yhdysvalloissa.

Little Dog hyödyntää narratiivista mielikuvitustaan asettuessaan äitinsä asemaan. Molly Andrewsinkin mukaan asettuessamme toisen kenkiin, kohtaamme oman toiseutemme ja siten mielikuvitus toimii apuna jokaisen yksilön ainutlaatuisuuden ymmärtämisessä (Andrews 2014, 10). Little Dog luo perheeltään kuulemista muistoista narratiiveja, joiden kautta hän tarkastelee sitä, millaista elämä on ollut ja millaista se hänellekin olisi voinut olla. Hänen jälkimuistin kokemuksensa on niin vahva, että hän vaikuttaa välillä kuvailevan tarinoita kuin olisi oikeasti ollut osana näitä kokemuksia, mikä onkin jälkimuistille tyypillistä, sillä vanhempien välittämät tarinat ovat niin keskeinen osa perheen historiaa (Hirsch 2008, 106). Trauman kantaminen haastaa oman tarinan näkyväksi tulemisen, sillä edeltävien sukupolvien muistot ovat niin voimakkaita, että ne näkyvät jokaisessa päivässä. Kun sodista usein puhutaan historian ja politiikan tasolla, tulee muistaa paitsi sotaan suoraan osallistuneet myös sodan runtelemassa maassa eläneet sivulliset. Historia ei tapahdu tuolla jossain, missä

politiikkaa tehdään, vaan jokapäiväisissä tilanteissa. Nämä historialliset tilanteet muokkaavat jokaisen yksilön mahdollisen tajua (Meretoja 2017a, 167.) Tarinat ansaitsevat tulla kerrotuksi, sillä jokaisen yksilön tarinassa kuuluu persoonallisen kertomuksen lisäksi myös laajempi historiallinen narratiivi. Hiljaisuuden kulttuuri ei näy vain julkisella alueella, vaan myös yksityisellä, sillä hiljaisuus kaihertaa niitä narratiivisia välitiloja, joilla on mahdollisuus sitoa ihmisiä yhteen (ibid., 167). Little Dogin tarina, joka on sitoutunut tiiviisti hänen perheenjäsentensä tarinoihin, tuo kuulluksi sellaista, joka on jäänyt hiljaisuuksien alle. Sekä fiktiiviset että autobiografiset kertomukset kuitenkin pitävät sisällään omat tapansa vaikuttaa historialliseen mielikuvitukseen (ibid., 179). Little Dog huomioi sen, kuinka käsittämättömissä olosuhteissa elämä voi jatkua katsoessaan isoäitinsä Lanin ja tämän entisen puolison Paulin hääkuvaa: ”In the couple’s hopeful smiles, it’s hard to imagine the photo was snapped during one of the most brutal years of the war” (O, 46).

Kulttuurisen identiteetin määrittäjiä ovat muun muassa jatkuvuus, traditiot, perustamismyytit ja jopa ajatus ”puhtaasta” alkuperästä, mutta kulttuuriin ryhmittymiin usein sisältyy myös pienempiä joukkoja, joilla on omat ainutlaatuiset identiteettinsä ja narratiivinsa. Hallin mukaan modernit kansakunnat ovat kaikki ”kulttuurisia sekasikiöitä” (Hall 1999, 55.) Enenevässä määrin ihmiset liikkuvat maapallolla ja erilaiset kulttuurit sekoittuvat ja luovat uudenlaisia alakulttuureita. Vuosien varrella ihmiset myös imevät vaikutteita ympäristöstään, joka muovaa jo olemassa olevaa. Kulttuurien arvostamisen ja kulttuurisen omimisen erottaminen toisistaan haastaa pohtimaan tapoja tarkastella kulttuurista minuutta taiteessa. Kulttuurien sekoittumisesta huolimatta rasismi ja toiseuttaminen ovat yhä läsnä. Kun ihmisiä lokeroidaan ja toiseutetaan esimerkiksi ihonvärin tai uskonnon myötä, tulee näkyväksi myös toiseuttamiseen sisältyvät valtarakenteet. Little Dog ja hänen perheensä kohtaavat kulttuurista toiseuttamista ihonvärinsä ja vietnamilaisuutensa seurauksena.

Mary Kathryn Barbier kirjoittaa vuonna 1975 Yhdysvalloissa eläneen ajatuksen siitä, että vaikka amerikkalaiset sotilaat olivat voittaneet omat taistelunsa Vietnamissa, oli sota kuitenkin heidänkin osaltaan hävitty. Vietnamin sodan tarinat länsimaissa keskittyvät usein amerikkalaiseen näkökulmaan esittäen, että sodassa olisi ollut kyse vain kommunismin leviämisen pysäyttämisestä. Kyseessä oli kuitenkin kysymys myös itsenäisyydestä, uskonnollisesta vapaudesta, demokratiasta, sorron loppumisesta ja vietnamilaisesta elämäntavasta. Vietnamin sota oli useiden päällekkäisten paineiden seurausta. Yhdysvallat oli mukana sodassa vuosina 1965–73, eivätkä mahdollisesti ottaneet tarpeeksi selvää etelä-

Vietnamin toiveista sodan aikana, mikä peilautuu myöhempään suhtautumiseen myös myöhemmässä tavassa tarkastella sotaa. Kirjoitukset koskien Vietnamin sotaa tarkastelevat usein Yhdysvaltojen näkökulmaa, ja harvemmin tarkastellaan vietnamilaista puolta tarinasta. (Barbier 2009, 1–8.) Suhtautuminen vietnamilaisiin oli nihkeää vielä Little Dogin lapsuudessa. Amerikkalaisten sotilaiden asenne paikallisia kohtaan näyttäytyy Lanin nuoruuden tarinoissa, jolloin hän kohtasi sotilaita, jotka suhtautuivat häneen nöyryyttävällä tavalla. Hän päätyi kuitenkin löytämään myös sotilaan, Paulin, johon rakastui, mutta joka joutui palaamaan Yhdysvaltoihin ilman Lania. Lanin ja Paulin rakkaustarinan alkuna toimikin juuri Paulin kunnioittava suhtautuminen paikallisia asukkaita kohtaan. Little Dogin perhe saapui Yhdysvaltoihin aikana, jolloin sodan seuraukset olivat yhä vahvasti läsnä amerikkalaisten mielissä.

Ihmisellä on taipumus etsiä merkkejä samankaltaisuudesta, jolloin saman näköisten ihmisten voidaan retrospektiivisesti kuvitella muistuttavan toisiaan ja siten muodostavan yhteisön. Esimerkiksi arkisessa puheessa saatamme ajatella joidenkin ihmisten näyttävän perheeltä, kun he muistuttavat paljon toisiaan. Ahmed kuitenkin tarkastelee sanontaa ”two peas in a pod” ja toteaa, että samankaltaisuuden pohjimmiltaan muodostaakin ihmisten keskinäinen läheisyys (Ahmed 2008, 121–122). Little Dogin isoisä Paul ei ole biologisesti hänen isoisänsä, mutta hän on sitä toiminnan kautta: ”This man. This white man. This Paul [...] is not my grandfather by blood – but by action.” (O, 228.) Merkittävien ihmissuhteiden rakentuminen ei edellytä verisukulaisuutta tai samankaltaisuuden kokemusta. Hallin mukaan identiteetti täydentyy ulkopuoleltamme sen mukaan, kuinka kuvittelemme tulevamme nähyksi muiden silmissä (Hall 1999, 39). Identiteetti rakentuukin siis suhteessa muihin ihmisiin ja ympäröivään maailmaan.

Pelkkä ihonvärikään ei kuitenkaan määritä ihmisen kulttuurista identiteettiä. Rosen iho on niin vaalea, ettei häntä erota amerikkalaisesta sen puolesta. Silti hän kysyy pojaltaan mekkoa sovittaessaan: ”Do I look like a real American?” (O, 9). Toisin kuin kohdatessaan muita, ihmisellä itsellään on kaikki materiaali saatavilla, jotta voi todeta oman kulttuurisen identiteettinsä (Gilbert 2010, 97). Kuitenkin kulttuurisuuteen kuuluu myös performatiivinen tai näkyvä puoli. Mekon sovittaminen saa Rosen muistuttamaan mielestään amerikkalaista naista mutta ulkomuoto saattaa olla ristiriidassa sisäisen kokemuksen kanssa, eikä ulkoinen olemus riitä määrittämään henkilön henkilökohtaista kokemusta kulttuurisesta identiteetistään. Kielitaidon puutteessa ulkoinen mahdollisuus muistuttaa sitä ryhmää, johon

pyrkii sulautumaan saattaa kuitenkin hetkellisesti tuoda tunteen siitä, ettei ole täysin ulkopuolinen. Little Dog kirjoittaakin: ”Even when you looked the part, your tongue outed you” (O, 52).

Little Dog itse on tummempi ihonväriltään. Hän muistaa äitinsä antaman ohjeen: [...] don’t draw attention to yourself. You’re already Vietnamese.” (O, 218.) Hänessä elävät molemmat kulttuurit. Little Dog kuuluukin ainutlaatuisen kulttuuriseen ryhmään, sillä hän kasvaa kahteen toisistaan poikkeavaan kulttuuriin omistaen näin hybridisen identiteetin. Tällainen identiteetti elää kulttuurien välissä muodostaen ainutlaatuisen olemisen tilansa. Hybridinen kolmas tila on Homi K. Bhabhan (2004, 53–55) luoma termi, jolla hän kuvaa hybridisiä kulttuurien välissä esiintyviä identiteettejä ja kolmannen tilan tarjoamaa mahdollisuutta luoda uudenlaisia merkityksiä esimerkiksi kielen keinoin. Näitä kolmannen tilan kulttuurisia identiteettejä ei määrittele perinteinen historiallinen käsitys kulttuurista homogeenisenä, yhtenäisenä voimana, jossa alkuperäinen mennyt pidetään elossa ihmisten kansallisissa traditioissa, vaan kulttuurin merkitykset ja symbolit voidaan kääntää, ottaa omaksi ja lukea yhä uusin tavoin. Keskiössä on ajatus kulttuurien luontaisen ”aitouden” mielettömyydestä ja siitä, kuinka koloniaalinen yksilö elää hybridisessä tilassa, jolloin hänen identiteettinsä muotoutuu kolonisoijan toistuvissa ilmauksissa.

Samoin kuin yksilöllistä identiteettiä, myös kulttuurista representaatiota ylläpidetään narratiivien kautta. Elämät ovat narratiivisesti ehdollistuneita, sillä kulttuuriset narratiivit vaikuttavat kokemuksiimme ja valintoihimme. Useissa emansipatorisissa liikkeissä pidetään yksilön mahdollisuutta kertoa oma tarinansa merkittävänä ihmisyydelle. Juuri tästä syystä yhä enemmän pidetään tärkeänä, että marginaaliset ja hiljennetyt ryhmät kuten naiset ja kolonisoidut saavat tarinansa kuulluksi. (Meretoja 2017, 73, 112.) Toiseutetut yksilöt voivat kokea tulevaisuuden näkyväksi osaksi yhteiskuntaa saadessaan tarinoidensa kautta äänen. Kirjoitetut kertomukset opettavat yksityisen kautta laajojen historiallisten tapahtumien pitkäkestoisista vaikutuksista henkilökohtaisenkin tason elämään ja identiteettiin. Kaisa Ilmosen mukaan intersektionaalinen näkökulma traumaan mahdollistaa arkisten ja yksityisten kipeiden tarinoiden tunnistamisen laajan kansallisen traumakertomuksen alta (Ilmonen 2020, 177). Kertoessaan ajassa liukuen tarinoita isoäitinsä ja äitinsä nuoruuden kokemuksista ja omasta lapsuudestaan, Little Dog osoittaa, kuinka pitkäkestoisia seurauksia tapahtumilla todella on yksityisten ihmisten elämään. Little Dogin koko identiteetti on muodostunut vetäytyneeksi, sillä vanhempien kantamat taakat ovat vieneet kaiken tilan. Little Dog

kirjoittaa tästä: ”And because I am your son, I said, ’sorry.’ Because I am your son, my apology had become, by then, an extension of myself. It was my *Hello*.” (O, 94.) Rosen työ kynsisalongissa oli iskostanut anteeksipyytämisen tämän sanavarastoon niin vankasti, että hän huomaamattaan opetti saman pojalleenkin.

Salongissa, jossa työntekijöiden kulttuuriset taustat kohtaavat asiakkaan paikallisuuden, asettuu asiakaspalvelijan kulttuurinen identiteetti väistyvään toiseutettuun asemaan. Onkin merkittävää katsoa alkuperäisyyteen liittyvien narratiivien ohi ja keskittyä niihin hetkiin, jotka syntyvät kulttuuristen eroavaisuuksien nivelkohdissa: ”These ’in-between’ spaces provide the terrain for elaborating strategies of selfhood – singular or communal – that initiate new signs of identity, and innovative sites of collaboration, and contestation, in the act of defining the idea of society itself” (Bhabha 2004, 2). Little Dog löytää oman paikkansa kesätyössä tupakkafarmilla, jossa tapaa myös Trevorin. Farmilla työntekijöiden erilaiset kulttuuriset taustat jäävät toisarvoiseksi kaikkien uurastaessa yhteisen päämäärän eteen: ”Soon the same smell would permeate my own pores” (O, 88). Maan ja hien haju peittävät ulkoiset erot. Ihonvärillä ei ole enää merkitystä. Hall mainitsee tulevaisuuden mahdollisen näkymän, kulttuurisen homogeenoitumisen, jossa kulutuskulttuuri aiheuttaa sen, että ennen perinteiset traditiot ja kulttuuriset identiteetit alkavat sekoittua. Hän kuitenkin muistuttaa, ettei ole kovinkaan todennäköistä, että kansalliset kulttuurit katoaisivat sekoittuessaan. Globaali ei tule korvaamaan paikallista, vaan ne muodostavat uudenlaisia kytköksiä ja globaaleja sekä paikallisia identifikaatioita. (Hall 1999, 62–63.)

Little Dog muistuttaa kirjeessään, ettei hänen perheensä ole väkivallasta syntynyt, vaan elää siitä huolimatta: ”Let no one mistake us for the fruit of violence – but that violence, having passed through the fruit, failed to spoil it” (O, 231). Sodan trauma on jättänyt jäljen, joka kulkee sukupolvelta toiselle, mutta elämä voi olla kaunista siitä huolimatta. Little Dog vertaa perheensä kulttuurista identiteettiä monarkkiperhosiin läpi romaanin. Hän kirjoittaa siitä, kuinka Michiganissa perhosten siirtokunta alkaa syyskuusta marraskuuhun kestävän vuosittaisen lentonsa Meksikoon, jossa ne viettävät talvensa. Little Dog kirjoittaa: ”It only takes a single night of frost to kill off a generation. To live, then, is a matter of time, of timing.” (O, 4.) Kylmä pakkasyö perhosille on kuin julma yö sodan keskellä eläville. Little Dog jatkaa kertoen, kuinka ne perhoset, jotka matkaavat koko matkan pohjoisesta etelään, eivät palaa: ”Each departure, then, is final. Only their children return; only the future revisits the past.” (O, 8.) Tämä peilaa Little Dogin perheen kokemusta, kun Lan menehtyy syöpään ja

hänet haudataan Vietnamissa. Uusi sukupolvi näkee, kuinka maa selviää sodan jäljiltä ja palaa menneen sukupolven tarinoiden äänelle.

Little Dog kirjoittaa: ”Sometimes, I imagine the monarchs fleeing not winter but the napalm clouds of your childhood in Vietnam. [...] only a family of butterflies floating in clean, cool air, their wings finally, after so many conflagrations, fireproof.” (O, 14.) Little Dogin yhdistäessä perheensä monarkkiperhosiin seuraa ajatus siitä, kuinka kenties jokainen sukupolvi vie perheensä kauemmas sodan traumasta. Kaiken traumaattisen tuhon ja toiseuttamisen jälkeen elämä ei katoakaan, vaan se muovautuu yhä kestävämmäksi. Hän kuvaa monarkkiperhosen toukkia: ”They are the ones who, come winter, will stay, will turn their flesh into seeds and burrow deeper – only to break through the warm spring loam, ravenous” (O, 233). Little Dogin perhe on kasvanut epäinhimillisen haastavissa olosuhteissa. Tuhon jälkivaikutusten varjossa kasvanut Little Dog on perhosentoukan tavoin kestänyt, odottanut ja vihdoinkin tuonut äänensä kuuluviin kirjoittamisen keinoin. Hänen sanoissaan on voima kuvata persoonallista ja laajempaa kulttuurista historiaa.

3.2.2 Kieli toimijuuden mahdollistajana

Little Dogille suuri toiseuden kokemuksen aiheuttaja on kieli, jonka kautta hän tarkastelee kulttuurisuuteen liittyviä valtasuhteita. Muuttaessaan uuteen maahan ihmisten usein täytyy omaksua paikallinen kieli, sillä kieli mahdollistaa elämän arkisen kommunikaation. Kulttuuriset erot näyttäytyvät ulkonäön ja tapojen lisäksi kielessä ja sen tavoissa kuvata ja käsitellä kokemuksia ja maailmaa, sillä kieli on muotoutunut käyttäjiensä tarpeisiin ja ympäristöön sopivaksi. Kielet myös kehittyvät ja synnyttävät uudenlaisia murteita ja ilmauksia. Kun Little Dog perheineen muutti Yhdysvaltoihin, he eivät puhuneet lainkaan englantia. Little Dog muistaa äitinsä katselleen kolibria osaamatta nimetä sitä, ja päätyen vain kutsumaan sitä kauniiksi: ” [...] a bird you could not name but could nonetheless recognize” (O, 29). Vaikka ihmisellä ei olisi uuden kielen sanoja nimetäkseen jotakin, kohteen olemassaolo ei lakkaa. Vailla kieltäkin voimme havaita saman todellisuuden osia ja kokea kaikille yhteisiä universaaleja tunteita. Toisaalta tunteiden käsittely kielellisin keinoin on kulttuurisidonnaista.

Läpi romaanin Little Dog tarkastelee kielen konkreettisia mahdollisuuksia. Hän yhdistää vietnamin ja englannin kielen tapoja lausua asioita kuin osoittaen, kuinka ainutlaatuisia ne

ovat, mutta kuinka kaikesta ainutlaatuisuudestakin on löydettävissä yhteisöllisyyttä. Little Dog kuvaa kaksikielisyyden kokemusta vertailemalla ikävän kuvaamista: ”In Vietnamese, the word for missing someone and remembering them is the same” (O, 186). Hän kirjoittaa, kuinka Rosen kysyessä kaipaako poika tätä, Little Dog usein hätkähtää ajatellessaan ensin äitinsä kysyvän muistaako poika tätä. Little Dog käyttää englannin kieltä tehdäkseen eron näiden välille huomioidessaan: ”I miss you more than I remember you” (O, 186). Romaanin tapa leikitellä kielellä ja ilmauksilla rakentaa siltoja kielten välille. Kirjeiden metaforisuus osoittaa uusia tapoja tarkastella paitsi erinäisiä ilmiöitä, myös itse kielen mahdollisuuksia kuvata asioita. Kun tarkastelemme asioita kielen välityksellä, teemme väistämättä tulkintoja. Me muodostumme omaksi itseksemme kielen kautta. (Meretoja 2017a, 80.) Muodostamme käsityksemme maailmasta ja itsestämme juuri kielen keinoin. Kieli onkin väkevä keino käyttää valtaa ja se on siksi olennainen osa toiseuttamisen kokemusta.

Little Dogia kiusattiin lapsena, koska hän näytti erilaiselta, eikä osannut kunnolla englantia. Hän kirjoittaa kiusaajastaan: ”He was only nine but had already mastered the dialect of damaged American fathers” (O, 24). Sophia D’Urso (2022, 3) kirjoittaa lukijan tunnistavan amerikkalaisen maskuliinisuuden fyysiset vaikutukset Little Dogin kehossa. Koska hän ei hallitse kieltä yhtä hyvin kuin muut, hänet asetetaan alisteiseen asemaan, jossa kiusaaja käyttää valtaansa häntä kohtaan. Kielen sisältämä valta juontaa juurensa maskuliinisuuden negatiiviseen ilmenemiseen. Hegemoninen maskuliinisuus kuvaa ajan ja kulttuurin tyypillistä tapaa olla ideaalisella tavalla mies niin, että ryhmällä on valtaa muita sukupuoliä kohtaan (Connell & Messerschmidt 2005, 832). Tämä isiltä pojille peritty malli kuuluu tavassa puhua ja tavassa kohdella muita. Tämä sama peritty tapa olla mies toistuu Little Dogin elämässä myöhemmin, kun rakkaudenkohde Trevor ottaa hallitsevan roolin heidän suhteessaan ja Little Dog alistuu tämän valtaan. Meretoja toteaa narratiivisen alitajunnan vaikuttavan meihin useilla ongelmallisilla tavoilla, ja että meidän tulee paitsi integroida se itseymmärrykseemme myös tarkastella sitä kriittisesti (Meretoja 2017a, 18). Little Dog kykenee havainnoimaan maskuliinisuuden ilmenemistapoja amerikkalaisten koulukavereiden narratiivisessa alitajunnassa näiden käyttämien kielellisten ilmaisujen kautta.

Sophia D’Urso (2022, 2) tulkitsee Vuongin romaanin vastustavan Saussurelta perittyä binaarista subjektin ja objektin suhdetta ja sen sijaan kehittävän kielen, joka toimii moniselitteisyyden ja negaation avulla tarjoten kielelle enemmän mahdollisuuksia. Little Dog rakentaa ja uudelleen rakentaa identiteettiään suhteessa ja vastaan kyseistä binariteettia. Kieli

onkin merkittävä osa yksilön identiteetin narratiivisuutta. Se määrittää jo niitä tapoja, joilla kerromme itsellemme, millaisia olemme. Kielen hallitseminen myös mahdollistaa ihmiselle toimijuuden yhteisössään. Little Dog kuvaa toimijuuden puutetta kasvaessaan varhaislapsuudessaan vailla paikallista kielitaitoa: "I wanted to cry but did not yet know how to in English. So I did nothing." (O, 134.) Koska kulttuurin yhteisöllisyys ja ilmaisut pohjaavat yhteiseen kieleen, on ihminen konkreettisesti kulttuurin ulkopuolella, kun on kykenemätön osallistumaan toimintaan. Puheessa ja toiminnassa ihmiset paljastavat toisilleen keitä he ovat (Arendt 2002, 182). Kieli opettaa meille, kuinka ilmaista itseämme kulttuurisesti hyväksyttävällä tavalla ja on siten merkittävä osa narratiivista identiteettiä. Kun kielitaito ei mahdollista kommunikaatiota ympäristön kanssa, ihmisellä ei ole täydellistä mahdollisuutta paitsi kokea olevansa tasapuolinen toimija, myös ilmaista minuuttaan muille.

Little Dog kuvaa, kuinka lapsuudessaan Rosen ja Lanin kanssa lihakauppiaan luona, he yrittivät tilata annoksen häränhantaa. Rose yritti vietnamia, ranskaa ja kehonkieltä, kun kauppiaat vastasivat englanniksi ja espanjaksi. Rose ja Lan molemmat jopa ammuivat kuin lehmä: "mother and daughter twirling and mooing in circles" (O, 31) yrittäessään esittää toivettaan kehoillaan kauppiaiden nauraessa, ja lopulta he odottivat Little Dogin tulkaavan. Mutta tämäkään ei tiennyt oikeaa sanaa. Niinpä he ostivat vain leipää ja majoneesia ja lähtivät: "None of us spoke as we checked out, our words suddenly wrong everywhere, even in our mouths" (O, 31). Kielen osaamattomuus ja kykenemättömyys kommunikoida herätti Little Dogin perheessä lannistuneen häpeän tunteen. Tämä tapaus jäi lapsen mieleen, sillä hän oivalsi perheen pärjäämisen olevan hänen vastuullaan. Hän halusi omaksua kielen, jotta voisi saada perheensä tarpeet kuulluksi:

That night I promised myself I'd never be wordless when you needed me to speak for you. So began my career as our family's official interpreter. From then on, I could fill in our blanks, our silences, stutters, whenever I could. I code switched. I took off our language and wore my English, like a mask, so that others would see my face, and therefore yours. (O, 32.)

Ottaessaan tietoisesti tehtävän perheensä äänitorvena, hän myös tulisi mahdollistamaan perheensä tarinan tulevan kuulluksi. Little Dog muistelee Barthesia:

No object is in a constant relationship with pleasure, wrote Barthes. For the writer, however, it is the mother tongue. But what if the mother tongue is stunted? What if the tongue is not only the symbol of void, but is itself a void, what if the tongue is cut out? Can one take pleasure in loss without losing oneself entirely? (O, 31.)

Barthesin yhdistäminen hetkeen, jossa kielitaito on pettänyt perheen lihakauppiiaan luona, osoittaa Little Dogin pohtivan, kuinka sodan katkaisema äidinkieli ei enää ajakaan asiaansa. Hän jatkaa: ”Ma, to speak in our mother tongue is to speak only partially in Vietnamese, but entirely in war” (O, 32). Hänen vietnamissaan kuuluu sodan sanasto.

Little Dog on ottanut vietnamin kielen lisäksi omakseen englannin kielen ja luonut siihen itselleen paikan. Hän onnistuu kääntämään toiseuttamiseen johtaneen erilaisuuden ja luomaan sen avulla tilan, jossa kertoa hänen ja perheensä kertomuksen: ”I’m breaking us apart again so that I might carry us somewhere else – where, exactly, I’m not sure” (O, 62). Vaikka hän hallitsee englannin, hän on tietoinen vietnamin taitonsa rajallisuudesta. Little Dog on oppinut vietnamin kielen pääosin perheeltään ja tietää sen siten olevan varsin rajallista. Hän tiedostaa, kuinka hänen äitinsä ja isoäitinsä puhuma kieli kertoo heidän kotimaastaan juuri tietynä ajanjaksona: ”Our mother tongue, then, is no mother at all – but an orphan. Our Vietnamese a time capsule, a mark of where your education ended, ashed.” (O, 31–32.) Kun Rose ei saanut käydä koulujaan loppuun lapsuudessaan, tuli tämä määrittämään myös sen, kuinka laajasti hänen poikansa tulisi oppimaan kyseisen kielen. Sodan kaiut kuuluvat siis konkreettisesti jo sanavarastossa ja kieliopillisissa rajoitteissa. Romaanissa vietnam on kuitenkin läsnä. Paikoin lauseet ovat jätetty kääntämättä englannin kielelle, joka kenties viestii oletetulle lukijalle Roselle, että hänen läsnäolonsa ja kielensä on rakentanut myös sitä maailmaa, jota Little Dog englannin kielen välityksellä nyt tarkastelee.

Kieli voi erottaa, mutta se voi tuoda myös yhteen. Little Dog kirjoittaa isoäitinsä Lanin ja tämän nuoruudenrakkauden Paulin tapaamisesta: ”These two unlikely hillbillies must have found a familiar dialect that fused the gap between their estranged vernaculars” (O, 48). Paul puhuu vietnamia, koska oppi sen sodassa. Sodan järjettömyys saattoi kaksi ihmistä yhteen eri puolilta maailmaa, ja sodan opettama vietnam toimi Paulin mahdollisuutena tutustua inhimillisellä tasolla maan asukkaisiin. Monikielisyys voi siis selkeästi olla myös elämää rakentava voima, vaikka kielitaito ei täydellistä olisikaan. Juuri kahden kielen välissä ilmaisuja etsiessään Little Dogin kirje saavuttaa runollisuutensa, sillä hänen oppimansa vietnam on rajallista ja englantia tapa kommunikoida täyttääkseen perheensä kielen puutteet uudessa ympäristössään. Etsiessään kieltä, jolla tuntee kuuluvuutta läheisiinsä, hän päätyy löytämään kolmannen kielen; kehonkielen. Fyysinen läheisyys mahdollistaa puheen vailta sanoja: ”[...] three people on the floor, connected to each other by touch, made something like the word *family*” (O, 33).

Päähenkilö saattaa pyrkiä ilmaisemaan itseään äidilleen kielen keinoin, mutta juuri kieli konkretisoituu esteeksi heidän välilleen. Kodissa vallinneet hiljaisuudet ja kykenemättömyys puhua vaikeista asioista ja tulla nähdyksi, on läsnä siinä, kuinka kirje ei tavoita tekstinsisäisen maailman kuulijaansa. Toisaalta tarinan kirjoittaminen fyysiselle paperille on kehollista toimintaa, kuten Little Dogin tapa hieroa äitinsä hartioita tämän ollessa voipunut fyysisesti haastavien työpäivien jälkeen. Kehollinen kosketus viestii läsnäolosta, vaikka viestin sanallinen muoto ei toista koskaan tavoittaisikaan. Hän kirjoittaa: ”In which case the hand, although limited by the borders of skin and cartilage, can be that third language that animates where the tongue falters” (O, 33). Koska vietnamilaisessa kulttuurissa rakkautta ilmaistaan sanojen sijaan teoin, kehollisuus muodostuu kuin kolmanneksi kieleksi äidin ja pojan välille. Mutta jos rakkautta ilmaistaan kehonkielellä, ilmenee äidin väkivalta lastaan kohtaan kuin kirjaimellisena rakkauden kieltämisenä.

Little Dog tarkastelee kieltä myös luovuuden silmin: ”But why can’t the language for creativity be the language of regeneration?” (O, 179). Englannin kielen sisältämä tuhoava maskuliinisuus näkyy siinä, kuinka uudenkin luomista kuvataan: ”You killed that poem, we say. You’re a killer. You came in to that novel guns blazing. I am hammering this paragraph [...]” (O, 179.) Hanna Meretojan (2017, 120) mukaan ne prosessit, joilla yhteisöt rakennetaan, ovat erottamattomia tarinankerronnan mielikuvituksellisista käytännöistä. Little Dogin tarkastelu pohtiikin sitä, jos tarinankerrontaa ja kirjoittamista kuvataan väkivaltaisain termein, altistaako se myös yhteisöjen kehittymisen tilaan, jossa tuhoamisen kulttuuri on aina läsnä mielikuvituksellisten käytäntöjen kautta. Ja eikö silloin tuhoamisen tunne suuntaudu niihin, jotka koetaan yhteisön ulkopuolisiksi, Toisiksi. Little Dog rakentaa kirjeissään uudestaan ihmisiä, jotka ovat kasvaneet väkivallan keskellä ja selvinneet siitä huolimatta. Hän käyttää kieltä tehdäkseen tilaa uudelle elämälle, jossa hetkellinenkin kauneus saa mahdollisuuden kukoistaa. Kielikuvat viittaavat hetkellisyyteen jo romaanin nimessä ja Little Dog näkee tämän myös rakastamissaan ihmisissä, milloin menetyksen muodossa, milloin siinä, kuinka asiat kielessä esitetään. Hänen äitinsä nimi merkitsee ruusua, isoäitinsä nimi orkideaa, molemmat hetkellisiä elämän ilmentymiä: ”And maybe all names are illusions. How often do we name something after its briefest form?” (O, 215.)

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaanissa päähenkilö etsii itseään juuri kielen kautta. Hän on kuitenkin tietoinen kielen rajoista ja siksi metaforiset ilmaisut tarjoavat

mahdollisuuden tarkastella tuttuja ilmiöitä eri kielten ja muotojen keinoin. Sonia Weinerin mukaan kirjailijat voivat tarkastella sosiaalisia ja kulttuurisia diskursseja suhteessa identiteettiin ja täten muokata omaa identiteettiään: ”The novel can be seen as an arena [...] in which the migrant writer discursively explores questions of self-identity.” (Weiner 2018, 8.) Little Dogin tarkastellessa omaa tarinaansa, hän tulee antaneeksi äänen myös Toisen asemaan joutumisen kokemukselle, joka sisältää hänen oman persoonallisen tarinansa, hänen perheensä historian ja laajempia kulttuurisia ja historiallisia tapahtumia ja niiden seurauksia. Narratiivisen identiteetin teorian ydinkysymys koskeekin subjektin ja tekstin maailmojen kohtaamista (Laitinen & Kaunismaa 1998, 179). Kirjoittaminen tarjoaa mahdollisuuden paitsi tarkastella tapahtunutta, myös rakentaa kielen keinoin tietä tulevaisuudelle.

Adriana Cavarero kirjoittaa: “[...] storytelling is the living’s desire for narration, not the desire for the immortal fame of the dead” (Cavarero 2000, 100). Kirjoittaessaan kirjeet äidilleen Little Dog käyttää kieltä keinona yrittää tulla kuulluksi. Hän kirjoittaa: ”Can you hear me yet? Can you read me?” (O, 62.) Hän ei etsi mahdollisuutta olla ikuinen, vaan tulla kuulluksi siinä lyhyessä elämässään, joka hänelle on annettu. Emme kohtaa elämää muotoina ja abstrakteina piirteinä, vaan jonakin nimettynä, merkittävänä. Kysymys ei ole siitä, *mitä* hän on, vaan *kuka* hän on. Little Dogin kirjeet kutsuvat lukijan näkemään hänet, ei *Toisena*, vaan olentona muiden joukossa. Kaikki kertomukset sisältävät valinnan siitä, mitä pidetään tärkeänä (Laitinen & Kaunismaa 1998, 185). Se, mitkä tarinat pääsevät kuulluksi kertoo paljon siitä, millaisia ihmisiä ja teemoja yhteiskunnassa halutaan kuultavan. Kun Little Dog omaksuu englannin kielen omakseen ja kertoo paitsi henkilökohtaisesti myös kulttuurisesti merkittävän tarinansa, hän osoittaa, että hänen tarinansa ja elämänsä ovat merkittäviä.

3.3 Seksuaalinen toiseus

3.3.1 Sivullinen Toinen

Ihmisen identiteetin, sukupuolen ja sosiaalisen todellisuuden muodostumiseen vaikuttavat performatiiviset ulottuvuudet, mutta vaikka elämän osa-alueilla ovatkin läsnä narratiiviset performatiot, ei se vähennä kuitenkaan elämän todellisuutta. Elämä ei ole vain tarinan esittämistä. (Meretoja 2017a, 72.) Silti jokainen meistä osallistuu tietynlaisiin rooleihin ollessamme sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja nämä roolit vaikuttavat identiteettimme muodostumiseen. Little Dogin lapsuusmuistossa hän kulkee ulkona äitinsä mekossa ajatellen olevansa näin äitinsä kaltainen, mutta tuleekin kiusatuksi, sillä rikkoo

sosiaalisia odotuksia: ” [...] a neighborhood boy, riding by on his bike, would see me wearing that very dress [...] At recess the next day, the kids would call me *freak, fairy, fag*.” (O, 14.) Pieni poika mekossa edusti uhkaa normatiiviselle järjestykselle, ja vaikka ihanteellisessa todellisuudessa jokaisella olisi mahdollisuus pukeutua kuten haluaa, ei 1990-luvun Yhdysvalloissa ollut vielä sijaa erilaisuudelle.

Seksuaalivähemmistöön kuuluvat ihmiset ovat toiseutetussa asemassa yhteiskunnassa, jossa heteronormatiiviset aatteet ovat vahvasti läsnä. Pelko tulla leimatuksi marginaaliseen ryhmään kuuluvaksi voi jopa haitata ihmisten mahdollisuutta kokea läheisyyttä toistensa kanssa. Etenkin hegemonisen maskuliinisuuden alla miesten oletetaan käyttäytyvän tietyllä tavalla, johon ei kuulu fyysinen tai emotionaalinen läheisyys samaa sukupuolta olevien ystävien kanssa. Tämä ymmärrettävästi voi johtaa patoutuneisiin tunteisiin, jotka purkautuvat väärillä tavoilla; pahimmillaan jopa väkivaltana itseä tai muita kohtaan. Hannah Arendt kirjoittaa sosiaalisista suhteista vetäytymisen haitoista: ”Historia on täynnä esimerkkejä vahvoista, ylivoimaisista miehistä, jotka ovat kyvyttömiä toimimaan, koska eivät osaa järjestää itselleen apua eli koska eivät kykene saamaan toisia ihmisiä toimimaan yhdessä kanssaan.” (Arendt 2002, 191). Ihmiset tarvitsevat toisiaan saavuttaakseen henkilökohtaisia ja yhteisiä päämääriä.

Ahtaat sukupuoli- ja seksuaalinnormit eivät palvele yksilöiden hyvinvointia, sillä ihminen on monipuolinen ja kompleksinen kokonaisuus. Tarkasteltaessa yksilön mahdollisuuksia toimijana yhteiskunnassa ja sosiaalisissa ympäristöissä on kiinnitettävä monialaisesti huomiota niihin moniin tekijöihin, jotka vaikuttavat ihmisen identiteettiin ja ihmissuhteisiin. *On Earth We're Briefly Gorgeous* -romaanissa Little Dogin rakastettu Trevor on omaksunut vahingoittavan hegemonisen maskuliinisuuden ideologian. Little Dogin saatua opiskelupaikan yliopistosta, Trevor pyytää tätä jäämään heidän kotikaupunkiinsa, mutta yrittää peitellä omaa haavoittuvuuttaan. Little Dog kiinnittääkin huomiota heidän hyvästiensä muodollisuuteen: ”The whole point of us meeting was to say goodbye, or rather, just to be side by side, a farewell of presence, of proximity, the way men are supposed to do” (O, 168). Trevor ei pelkää vain omaa seksuaalista suuntautumistaan ja siihen ehkä huomaamattaankin liittämäänsä stereotyyppioita, vaan hän pyrkii myös peittämään oman pehmeän puolensa vaikuttaakseen sellaiselta mieheltä, jonka roolin on oppinut omalta isältään. Vaikka Little Dog kärsii myös ahtaista sukupuoli-odotuksista, hän on suvaitsevaisempi itseään ja muita kohtaan. Kuitenkin vähemmistöön kuulumisen jo itsessään voi herättää jatkuvan pelon paljastumisesta erilaiseksi. Queer-identiteetti tuo mukanaan myös muiden ihmisten asettamat stereotyyppit, jotka ovat

jääneet kiinni ihmisten suhtautumiseen seksuaalivähemmistöihin jopa rakenteellisella tasolla ajasta, jolloin homoseksuaalisuutta pidettiin paitsi syntinä myös rikoksena.

Yhdysvalloissa homoseksuaalisuuteen suhtautuminen on vaihdellut osavaltioittain rikoksesta epäinhimilliseen asenteeseen, ja Vietnamin sille ei Little Dogin perheen aikana ollut edes omaa sanaa.

Vähemmistöön kuuluvat ihmiset ovat historian aikana joutuneet piilottelemaan pysyäkseen turvassa ja pitkään jatkunut uhka seksuaalivähemmistön turvallisuudelle ja hyvinvoinnille näkyy yhä siinä, kuinka homoseksuaalisuuteen usein suhtaudutaan. Little Dogin äidiltä saama elämänohje ”You’re already Vietnamese” ohjaa myös lukijan huomioimaan, kuinka useampaan vähemmistöön kuulumisen voi vaarantaa Little Dogin, kun jo erilainen ihonväri itsessään voi johtaa syrjintään. Juuri Trevorin valkoisuus tarjosi nuorille tiloja, joissa heidän rakkautensa sai elää: ”He was always white [...] this was why there was a space for us” (O, 111). Vähemmistöön kuulumisen aiheuttamaa stressiä kutsutaan vähemmistöstressiksi (minority stress), ja tutkimukset näyttävät stressin määrän kasvavan, mitä useampaan vähemmistöön yksilö kuuluu ja juuri homoseksuaaliset miehet sekä aasialaisamerikkalaiseen väestöön kuuluvat henkilöt saivat korkeimmat mittaustulokset (Balsam et. al. 2011.) Vähemmistöön kuulumisen tuottama kuormitus on siis keskeinen tekijä myös Little Dogin narratiivisen identiteetin kehityksessä.

Yksilölliset alitajuiset narratiivit voivat aiheuttaa ja ylläpitää vahingollisia tapoja (Meretoja 2017a, 83). Little Dogin kertoessa äidilleen seksuaalisesta ja romanttisesta suuntautumisestaan, hän ei halua käyttää vietnamin kielen termiä, joka juontaa ranskan kielen sanasta, joka yhdistetään rikollisiin:

I didn’t want to use the Vietnamese word for it – pê-dê – from the French pédé. short for pédéraste. Before the French occupation, our Vietnamese did not have a name for queer bodies – because they were seen, like all bodies, fleshed and of one source – and I didn’t want to introduce this part of me using the epithet for criminals. (O, 130.)

Kun Little Dog lopulta ”tulee kaapista” eli kertoo äidilleen rakastuvansa samaa sukupuolta oleviin ihmisiin, hän huomaa tämän puolen kuvailun haasteen vietnamin kielessä, jossa queer-kokemukselle ei ole omaa sanaa. Jälleen kieli ylläpitää sosiaalista rakennetta, joka on heteronormatiivinen ja joka asettaa marginaaliset ryhmät asemaan, jossa sanan konnotaatiot viittaavat äärimmäisen vahingolliseen yhteyteen, joka perustuu valheelliseen käsitykseen

queer-identiteetistä. Little Dog kertoo äidilleen yksinkertaisesti pitävänsä pojista, sillä hän uskoo tämän kertovan äidille enemmän kuin leimaavien termien käyttö.

Rose suhtautuu Little Dogin paljastukseen ennakkoluuloisesti kysyen alkaako hänen poikansa kulkea mekoissa. Hän myös pelkää lapsensa turvallisuuden puolesta: ”They kill people for wearing dresses. It’s on the news.” (O, 130.) Rosen käsitys siitä, mitä homoseksuaalisuus on, perustuu televisiossa nähtyihin stereotypioihin. Juuri monipuolisen representaation puute saa ihmiset kummastelemaan asioita, joita he eivät ymmärrä. Pohjimmiltaan Rose kuitenkin haluaa poikansa olevan turvassa. Sara Ahmedin mukaan seksuaalinen suuntautuminen määrittääkin mahdollisesti myös sitä, millaisiin sosiaalisiin ympäristöihin ihmiset ovat tervetulleita (Ahmed 2014, 155). Seksuaali- tai sukupuoli vähemmistöön kuuluvat ihmiset joutuvat usein pohtimaan sitä, millaisissa paikoissa he voivat kokea olevansa turvassa syrjinnältä ja väkivallalta. Seksuaalisessa identiteetissä ei ole kysymys vain yksilön kehollisuudesta, vaan queer-identiteetti muovaa ihmisen identiteettiä ja mahdollisuuksia toimijana kokonaisvaltaisesti.

Little Dog hämmästyty paljastuksensa jälkeen, kun Rose haluaa kertoa oman salaisuutensa pojalleen: ”We were exchanging truths, I realized, which is to say, we were cutting one another” (O, 133). Rose kertoo tehneensä abortin nuoruudessaan ennen Little Dogin syntymää, ja tämän päätöksen kalvavan häntä yhä. Little Dog häkeltyy tilanteesta, sillä hän oli odottanut vain itse kertovansa jotain uutta ja mullistavaa itsestään. Kuitenkin Rosen tuodessa julki oman salaisuutensa, tilanteen jännite tuntuu laukeavan, sillä molemminpuoliset paljastukset osoittavat loppujen lopuksi olevan tavallista, että ihmiset piilottelevat osia itsestään toiveenaan tulla hyväksytyksi. Niinpä Little Dogin jakaessa äidilleen sellaisen puolen itsestään, jonka uskoo muuttavan äidin tapaa katsoa häntä, äidin paljastus toimii kuin peilinä. Rose kertoo jotain sellaista, jonka murehtii muuttavan pojan tapaa katsoa äitiään. Little Dogin ajatus siitä, että totuuksien vaihtaminen toimii kuin toisen haavoittamisena viittaakin siihen, kuinka paljastukset tekevät särön siihen, millaisina osapuolet ovat toisensa nähneet. Paljastusten jälkeen paluuta entiseen ei ole, mutta se ei ole välttämättä huono asia, sillä sekä poika ja äiti voivat tuntea tulevansa nähdyksi nyt entistä kokonaisempana ja tulevansa silti hyväksytyksi rakkaansa katseessa.

”Kaapista tulemisen” kokemus onkin pelottava juuri siksi, että sinne on mahdotonta palata. Eve Kosofsky Sedgwick kirjoittaa ”kaapin” aspekteista ja siitä, kuinka pientä osaa lukuun

ottamatta se on yleinen osa homoseksuaalista kokemuksta, sillä se tarjoaa turvaa ja mahdollisuuden etsiä omaa minuuttaan rauhassa ennen sen jakamista muille. Hän kuitenkin muistuttaa myös kaapin ylevöittämissä vaaroista, sillä se jättäisi varjoon kivuliaat piilottelun kokemukset. ”Kaapista tuleminen” ei olekaan todellisuudessa yksittäinen kokemus, vaan se on jatkuvaa yhä uudelleen uusille ihmisille itsensä paljastamista, ja uudelleen oman turvallisuuden arviointia. (Sedgwick 1993, 68–69.) Vaikka Little Dogia on hänen lapsuudestaan saakka kiusattu feminiinisten piirteidensä vuoksi, on hän pitänyt seksuaalisen suuntautumisensa salassa. Hänen ja Trevorin rakkauden mahdollistajanakin toimi juuri se, että tapaamispaikat olivat salaisia, eikä julkisilla paikoilla koskaan annettu muille viitteitä siihen, että he olisivat enemmän kuin ystäviä. Michael Warner huomauttaa homofobisen stigman voivan langeta yksilön päälle muistakin syistä kuin itse homoseksuaalisuuden seurauksena. Esimerkiksi feminiiniset miehet tai normista poikkeava sukupuoli-identiteetti voivat saada ihmisen kiusaamisen kohteeksi, vaikka tämä olisikin seksuaaliselta identiteetiltään hetero. Heteroseksuaaliseen odotukseen siis sisältyy kokonainen paketti odotuksia oikeasta tavasta olla ja toimia. Pienikin eroavaisuus voi olla vaaraksi. (Warner 2000, 37.) Trevorille onkin tärkeää antaa itsestään heteronormin odottama kuva.

Toisin kuin Little Dog, joka on varma omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan, Trevor kamppailee asian kanssa: ”’You think you’ll be really gay, like, forever? I mean’ [...] ’I think me... I’ll be good in a few years, you know?’” (O, 188.) Trevor ei halua omaksua queer-identiteettiä, sillä uskoo kyseessä olevan vain kokeiluvaihe, jonka päätteeksi hän palaa hegemonisen maskuliinisuuden ihanteeseen ja takaisin heteronormatiivisen yhteisön jäseneksi. Trevor kuitenkin selkeästi painii identiteettinsä kanssa: ”*Please tell me I am not*, he said, *I am not a faggot. Am I? Am I? Are you?*” (O, 155.) Trevorin asenteeseen vaikuttaa hänen isältään peritty sisäistetty homofobia³, joka on tavallista heteronormatiivisessa yhteiskunnassa. Heteroseksuaalinen oletus voi jopa estää ihmistä huomaamasta omaa queer-identiteettiään, sillä stereotyyppinen kuvitelma siitä, mitä homoseksuaalisuus on tai miltä se näyttää, ei käy yhteen oman minäkuvan kanssa. Onkin mahdollista, että ihminen ei koko elämänsä aikana joko havaitse tai hyväksy omaa seksuaalista tai romanttista suuntautumistaan.

³ Sellaista syrjintää ja väkivaltaa, joita kyseiseen vähemmistöön kuuluvat voivat saada osakseen on kutsuttu termillä homofobia, joka on sitemmin haastettu, sillä on haitallista viitata syrjintään sanalla pelko, sillä se voi johtaa vahingollisiin väärinkäsityksiin. Parempi termi olisikin heteroseksismi. (Ks. esim. Sedgwick 1993.)

Trevorin ajatus siitä, että kyseessä on vain kokeiluvaihe, tuntuu Little Dogista loukkaavalta. Little Dog kirjoittaa pelkäävänsä tahranneen Trevorin: ”Trevor being who he was, raised in the fabric and muscle of American masculinity, I feared for what would come. It was my fault. I had tainted him with my faggotry [...]. (O, 203.) Queer-kokemus saattaa sisältää häpeän tunteita. Ahmedin mukaan tämä häpeä syntyy, kun ihminen tiedostaa, ettei hänen elämänsä näytä siltä, mitä normatiivinen oletus odottaa (Ahmed 2014, 116). Normatiivisuus on kuitenkin aina haastettavissa. Lee Edelman kirjoittaa queer-yhteisön mahdollisuudesta haastaa sosiaalista järjestystä, jossa heteronormatiivisuutta puolustetaan ajatuksella tulevaisuuden jatkamisesta lasten saannin kautta. Hänen mukaansa queer-ihmisillä olisi mahdollista muodostaa uudenlainen järjestys, joka ei yritä mahduttaa itseään siihen normatiiviseen malliin, jossa ihmisten ajatellaan pariutuvan vain suvun jatkamisen vuoksi. (Edelman 2004, 16–17.) Ihmisellä tulisi kuitenkin olla vapaus elää juuri toivomallaan tavalla riippumatta seksuaalisesta identiteetistään. Se, että kuuluu seksuaaliseen vähemmistöön, on vain osa ihmisen identiteettiä, eikä ihmisen tulisi joutua politisoimaan minuutensa aspektia saavuttaakseen tasa-arvoisen paikan yhteiskunnassa. Tasa-arvon tulisi olla itseisarvoinen ihmisoikeus jokaiselle.

Valitettavasti Little Dogin nuoruudessa yhteiskunta ei ollut tasa-arvoinen. Little Dogin perheen kotitalon oveen spraymaalataan sana ”FAG4LIFE” (O, 180), jonka hän pesee nopeasti pois ja pyrkii peittelemään äidiltään väittäen tekstin olevan vain hyvän joulun toivotus. Kun ihmisille ei tarjota riittävää tietoa jostakin aiheesta, kaikki stereotypiat ja valheelliset väittämät saattavat muodostua pelottavaksi tuntemattomaksi toiseudeksi, jota aletaan kammoksua. Koska heteronormatiivinen yhteiskunta on muovattu kyseiseen normiin kuuluville jäsenille, jäävät vähemmistöjen huolenaiheet helposti jopa huomaamatta ihmisiltä. Kun omalla kohdalla ei tarvitse pelätä syrjintää esimerkiksi työpaikalla tai koulussa, sitä ei välttämättä tule edes nähdä. Ahmedin mukaan seksuaalinen suuntautuminen yhdistetään usein kehon alempaan puoliskoon, joka voi johtaa siihen, että homoseksuaalinen keho nähdään alempiarvoisena valtasuhteessa heteroseksuaaliseen kehoon (Ahmed 2014, 98). Queer käsittää kuitenkin muutakin kuin vain kehollisen elementin. Sedgwick tutkikin homososiaalisen ja homoseksuaalisen liukuvaa pintaa. Homososiaalinen kuvaa miesten välistä, joskus homofobisia piirteitäkin omaavaa läheisyyttä, joka on erotettu homoseksuaalisesta halusta toista kohtaan. Toisaalta nämä ovat osin myös päällekkäisiä termejä ja kahden ihmisen välinen suhde ja halu on usein tällaista jyrkkää dikotomiaa

kompleksisempi. (Sedgwick 1993, 1–3.) Little Dog ja Trevor olivat kaiken muun ohella myös hyviä ystäviä toisilleen.

Trevorin menehtyminen jättää heidän yhteisen tarinansa avoimeksi. Little Dog kirjoittaa toistuvasti Trevorin syntymämerkistä, joka on pilkun muotoinen. Pilkku symboloi sitä tunteiden avointa loppua, jonka toisesta irtaantuminen aiheuttaa. Little Dog kirjoittaa: ”Isn’t that the saddest thing in the world, Ma? A comma forced to be a period?” (O, 169.) Pilkku pakotetaan pisteeksi, kun se, mikä olisi voinut olla loputon tarina kahden rakastavaisen välillä pakotetaan päättymään. Trevorin menehtymiseen johti pitkään jatkunut huumeriippuvuus, joka oli yleinen haaste 90-luvun Yhdysvalloissa. Läpi romaanin on kuitenkin mahdollista havaita, kuinka syvästi Trevor kamppailee vähemmistöstressin kanssa. Little Dogin voidaankin huomata pohtivan, olisiko toisenlaisessa maailmassa kaikki ollut toisin hänen kuvaillessa tätä: ”Trevor the hunter. Trevor the carnivore, the redneck, not a pansy, shotgunner, sharpshooter, not fruit or fairy.” (O, 155.) Jos Trevor olisi voinut olla oma itsensä vailla ulkoisia odotuksia, olisiko hän ajautunut pakenemaan minuuttaan lääkeaineisiin.

Narratiiviset käytännöt paitsi avaavat mahdollisuuksia myös sulkevat niitä. Usein mahdollisuudet sulkeutuvat johtuen kulttuuristen narratiivien stereotyyppisistä käsityksistä siitä, mikä on mahdollista yksilölle esimerkiksi tietyn sosiaalisen luokan tai etnisyyden vuoksi (Meretoja 2017a, 50). Queer-identiteettiin liitetyt stereotyyppit pienentävät niitä mahdollisuuksia, joita kyseiseen vähemmistöön kuuluvilla ihmisillä on muiden silmissä. Ja usein nämä kulttuuriset kertomukset ovat niin vahvasti sisäistettyjä, että suhtautuminen omaankin erilaisuuteen voi olla kuormittavaa. Kun nuori tuo rakkaansa kotiin tapaamaan vanhempiaan, hän näyttää vanhemmilleen valintansa rakkauden kohteestaan odotuksena saada sosiaalinen hyväksyntä valinnalle. Tämän valinnan odotuksena saattaa olla heijastella yhteisössä jo olemassa olevia ominaisuuksia. (Ahmed 2006, 127.) Tämä ei aina täyty, jos kotiin tuo yllättävän henkilön ihonvärin tai sukupuolen suhteen. Little Dogin ja Trevorin suhde ei voinut olla avoin, sillä Trevor ei kokenut voivansa kertoa vanhemmilleen tai ystävilleen suhteestaan. Tämän seurauksena myös Little Dog joutui olemaan rakkaalleen peitelty salaisuus, eikä siten saanut mahdollisuutta tulla esitellyksi valittuna kumppanina. Vaikka suhde Trevoriin sisälsi paljon Little Dogin minäkuvaa positiivisesti rakentavia tekijöitä, voi salatuksi joutuminen saada kyseenalaistamaan omaa arvoa kumppanin elämässä ja vaikuttaa siten myös negatiivisesti minäkuvaan.

Yksilön mahdollisen taju voi pienentyä myös, jos menetys tai tuho tekee mahdottomaksi sen, mikä ennen oli yksilön koko elämä. Samaan aikaan dialogiset kohtaamistapahtumat (encounter-events) voivat luoda uusia dialogisia tiloja mahdollisuuksille, joilla voi olla parantava voima. (Meretoja 2017a, 296.) Trevorin menetys on Little Dogille hetki, joka voi pienentää tämän mahdollisen tajuja. Little Dog viittaa kirjeessään Roland Barthesin kokoelmaan *Mourning Diary*, jossa Barthes kirjoittaa muistamisen haasteista: ”Since *maman*’s death, my life has not managed to constitute itself as *memory*” (Barthes 2010, 236). Trevorin menetys on mahdollisesti laukaissut myös Little Dogille vaikeuden muodostaa ymmärrettävässä muodossa olevia muistoja, jotka siten ovat kaivanneet tietoista kerronnallistamista. Kun ihmisen elämä koostuu loputtomasta kokemusten ja niiden tulkintojen verkosta, voi merkityksiä olla haastavaa löytää tarkastelematta mennyttä laajemmin. Narratiivisuuden kautta hän voi kirjoittaa itselleen tilan, jossa teksti mahdottomallekin lukijalle voi toimia dialogisesti hänen itsensä kanssa. Little Dog kirjoittaa jakamastaan hetkestä äitinsä vieressä Trevorin menehdytyä:

It’s in these moments, next to you, that I envy words for doing what we can never do – how they can tell all of themselves simply by standing still, simply by being. Imagine I could lie down my whole body, every cell, radiates a clear, singular meaning, not so much a writer as a word pressed down beside you. (O, 171.)

Sanoittaessaan tarinaansa kirjoittamalla Little Dog voi etsiä pysyvää, ikuista muotoa paitsi koetulle suhteelle myös sille mitä olisi voinut olla. Vaikka hän kirjoittaa kaiken hetkellisyydestä, kirjoitettuna hetkellisestä tulee ikuista.

Cavarero kirjoittaa kuoleman olevan lopullinen vain kuolevalle itselleen, sillä kaipaamaan jäänyt voi tehdä toisen kuoleman lopulliseksi vain pääsemällä unohtavaisuuden yli. Unohtavaisuutta voidaan pitää ajan lahjana, joka voi myös tuoda syyllisyyden tunteita heille, joiden ainoa lohtu on kadotetun ihmissuhteen narratiivisen langan perään katsominen. (Cavarero 2000, 101.) Trevor ei katoa kuolemastaan täysin, sillä Little Dog ikuistaa tämän. Vaikka Trevor on suhteen määräävä puoli, tämä tulee kuitenkin lukijalle tutuksi vain Little Dogin kautta. Little Dogin kerronta ja muisti määrittävät ja mahdollistavat edesmenneen yksilön olemassaoloa. Valtasuhteen voidaan nähdä tasapainottuvan. Seksuaalisen toiseuden kokemus on syrjivä, sillä se voi estää ihmistä tavoittelemasta elämälle keskeisiä asioita, kuten rakkautta tai yhteisöllisyyttä. Toisaalta marginaalisen rakkauden voi ajatella olevan yhä käännteentekevää, sillä paitsi että yksilö löytää rakastamansa ihmisen, hän myös löytää ihmisen, kenen kanssa voi jakaa toiseuden kokemuksen.

3.3.2 Yhdistävä rakkaus

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaani tarkastelee kipeiden muistojen lisäksi myös identiteettiä positiivisesti muokkaavia kokemuksia. Keskeinen osa Little Dogin kasvutarinaa on ensirakkauden huuma ja sen tarjoama mahdollisuus tulla nähdyksi ainutlaatuisena yksilönä. Little Dog kirjoittaa rakastumisestaan korostaen nähdyksi tulemisen tarvettaan. Lisäkerroksen kahden marginaalisen identiteetin omaavan nuoren suhteeseen tuo mahdollisuus jakaa toiseuden kokemus. Little Dogille merkityksellistä oli paitsi Trevorin kanssa jaettu konkreettinen rakkaus myös jaettu olemassaolo maailmassa, joka hylkii erilaisuutta: ”That’s what I wanted – not merely the body, desirable as it was, but its will to grow into the very world that rejects its hunger” (O, 110). Heidän kumppanuutensa mahdollisti kummallekin sellaisen romanttisen ja seksuaalisen toimijuuden, jonka saavuttaminen on jo itsessään usein vähemmistöön kuuluvalla haastavampaa. Etenkin pienemmissä kaupungeissa mahdollisen kumppanin löytäminen voi olla vaikeaa kun tapaamispaikkoja ei välttämättä ole saatavilla tai ihmiset joutuvat piilottelemaan omaa queer-identiteettiään. Hannah Arendtin mukaan ”[...] pieninkin teko äärimmäisen rajallisissa olosuhteissa pitää sisällään rajattomuuden siemenen, koska yksi teko tai joskus pelkkä yksi sana riittää muuttamaan minkä tahansa asetelman” (Arendt 2002, 193). Maailmassa, jossa erinäköistä rakkautta ei hyväksytä, juuri rakastaminen toimii vastavoimana ennakkoluuloille.

Little Dog tapaa Trevorin kesätyössään Trevorin isoisän tupakkafarmilla. Nuoret ystäväystyvät nopeasti ja Little Dog tuntee hämmennystä tullessaan todella nähdyksi: ”I was seen – I who had seldom been seen by anyone” (O, 96). Trevorin ihaileva katse toimii peilinä, josta Little Dog voi nähdä itsensä arvokkaana ja riittävänä. Rakastavassa katseessa hänellä on mahdollisuus tarkastella ja rakentaa myös omaa narratiivista identiteettiään, sillä hän voi nähdä sanojensa ja tekojensa heijastuksen toisessa ihmisessä. Little Dog näkee itsensä ensin perheensä silmin näkymättömänä ja mitättömänä, mutta Trevorin välittävä katse muuttaa tätä. Tämän katseesta hän heijastuu rakkauden ja huolenpidon arvoisena, joka saa hänet näkemään itsensä samalla tavoin. Myös mahdollisuus jakaa toiseuden kokemus löytäessään samankaltaisuutta rakkaudenkohteestaan laajentaa ymmärrystä hänen minuudestaan. Paul Ricoeurin mukaan tunnistamaton jää myös nimettömäksi (Ricoeur 1992a, 195). Little Dog kykenee tunnistamaan oman toiseutensa Trevorissa ja siten nimeämään sen.

Little Dog kirjoittaa hetkestä, jossa hän katselee itseään peilistä luetellen piirteitään ja todetene hieman vieraiksi. Hän kirjoittaa: ”Seen through a mirror, I viewed my body as another, a boy a few feet away, his expression unmoved, daring the skin to remain as it was [...]” (O, 108). Dissosiaatio ruumiin ja mielen välillä konkretisoituu ja hetken hän katselee itseään kuin vieraan silmin. Depersonalisaatiokokemus⁴ juontaa lapsuuden traumaan, jossa ympäristö vaikutti Little Dogin identiteettiin ja mahdollisen tajuun. Little Dog ei kuitenkaan pelästy kokemusta, vaan ytimeltään tilanne vaikuttaa positiiviselta kokemukselta. Ihmiselle on luonnollista tarkastella omaa minuuttaan muiden kautta. Vaikka suuri osa identiteetistä perustuu omaan historiaan ja kokemuksille annettuihin merkityksiin, on ihmisellä taipumus identifioitua itsensä ulkopuolisen maailman kanssa. Peilaamme itseämme muihin. Little Dog kuuluu sekä kulttuurisesti että seksuaalisesti toiseutettuun asemaan, jonka vuoksi hänelle on haastavaa löytää ulkoisia asioita, joiden kautta rakentaa omaa identiteettiään. Hänen kokemuksensa mukaan hänen kaltaisensa keho on virheellinen sekä ulkonäöltään että haluiltaan, sillä erilaisuuden representaatiot ovat hänen lapsuudessaan olleet vähäisiä. Tuore ensirakkaus saa hänet kuitenkin katsomaan itseään uusin silmin. Hän kirjoittaa: ”I let the mirror hold those flaws – because for once [...] they were not wrong to me but something that was wanted” (O, 107). Keho, joka oli tuntunut hänelle kiusaamisen ja syrjinnän vuoksi vääränlaiselta, onkin äkkiä toisen halun kohde.

Katseen kohteena oleminen, katsominen ja nähdynsi tuleminen ovat vahvasti romaanissa läsnä. Little Dog pohtii professorinsa puheita, joka väittää homoseksuaalisuuteen liittyvän narsistisia taipumuksia, sillä hän uskoo ihmisen rakastuvan omaan sukupuoleensa kuin omaan peilikuvaansa. Little Dog on puheista pettynyt, mutta pohtii peilaamisen ja heijastumisen tematiikkaa:

Maybe we look into mirrors not merely to seek beauty, regardless how illusive, but to make sure, despite the facts, that we are still here. That the hunted body we move in has not yet been annihilated, scraped out. To see yourself still *yourself* is a refuge men who have not been denied cannot know. (O, 138.)

Hän näkee peiliin katsomisen taustalla enemmän kuin tarpeen löytää kauneutta. Little Dogille oman kuvajaisen löytäminen edustaa selviytymistä. Kun voi havaita oman minuuden säilyneen yhteiskunnassa, jossa se on pyritty häivyttämään pois, voi todeta selviytyneensä

⁴ Depersonalisaatiokokemus on melko tavallinen oire, joka viittaa esimerkiksi lapsuusiän toistuvaan traumaan. Kuitenkin satunnaisia depersonalisaation kokemuksia voi kokea kuka tahansa. <https://traumajadissosiaatio.fi/depersonalisaatiohairio/> haettu 13.2.2023.

jostakin sellaisesta, jota valtavirtaväestö ei kykene edes käsittämään. Katsominen ja katsotuksi tuleminen todistaa yksilön olevan olemassa ja siten voivan jatkaa.

Little Dog kirjoittaa: ”To gaze at what pleases [...] is in itself, replication – the image prolonged in the eye, making more of it, making it last.” (O, 138.) Katsoessa jotakuta todella, kuva piirtyy tarkkaan niin verkkokalvoille kuin muistiinkin. Hetken koko maailma täyttyy yhdestä näystä: ”In a world myriad as ours, the gaze is a singular act: to look at something is to fill your whole life with it, if only briefly” (O, 175). Ahmed kirjoittaa, kuinka ihmisen keskittyessä muu maailma katoaa. Maailman reunat katoavat katseen keskittyessä yhteen asiaan. Keskittymisen äkkiä katketessa maailma voi jopa hetken tuntua epävakaa, kunnes huomio taas kohdistuu johonkin. (Ahmed 2006, 157.) Romaani päättyykin Little Dogin huomioon siitä, kuinka äiti katselee häntä, kuten äidit aina katsovat – liian pitkään. Maurice Merleau-Ponty kirjoittaa taiteen toimivan kuten havainnonkohteen, sillä kaikki yritykset kuvailla tai määritellä nähtyä ei voi korvata alkuperäistä havaitsemisen kokemusta (Merleau-Ponty 2005, 106). Ja ehkä juuri siinä piilee syy siihen, miksi äidit usein katsovat lapsiaan kuten rakastuneet toisiaan; toisen olemassaolon havainnointi on korvaamatonta, eikä sitä voi toisintaa. Little Dogin kirjeessä voikin havaita paradoksaalisuutta, sillä hän tiedostaa kielen rajat, mutta pyrkii silti tekemään katoavaisesta elämästä kestävästä ikuistamalla sen kertomuksen muotoon. Kun kirjoittaminen itsessään on hidas prosessi, voidaan tulkita Little Dogin itse viettäneen ylös kirjaamiensa muistojen parissa aikaa ja ikään kuin katsoneen kyseisiä hetkiä pitkään. Hänen valitsemansa hetket kertovatkin lukijalle, millaisten koettujen tunteiden valossa Little Dog kaipaa tulla nähdyksi.

Little Dog ei kirjoita suhteestaan Trevoriin kannanottona, vaan paljastuksena itsestään. Suhde on vaikuttanut hänen minäkuvaansa ja muovannut hänen narratiivista identiteettiään. Kirjoittaessaan hän käy keskustelua oman tarinansa ja historiansa kanssa. Dialoginen tarinankerronta voi rakentaa salaisia maailmoja, jotka ovat olemassa vain rakastavaisille, tai luoda transsubjektiivisiä tiloja, joissa sielut voivat koskettaa toisiaan ja tulla sellaiseksi, joksi niillä ei olisi mahdollisuutta tulla ilman kyseistä tilaa. Vaikka kaikissa ihmissuhteissa on omat narratiiviset dynamiikkansa, seuraa osa perinteisiä malleja siinä missä muut luovat omat ainutlaatuiset ja konventioita rikkovat kerronnalliset välitilansa. (Meretoja 2017a, 124.) Little Dogin ylös kirjaamat keskustelut Trevorin kanssa kuvaavat hyvin sitä, kuinka kaksi ihmistä luo oman tilansa, jossa olla todellisia toisilleen. Trevor kysyy Little Dogilta, mitä tämä oli ennen kuin he tapasivat, johon Little Dog vastaa olleensa hukkumaisillaan. Trevor kysyy,

mitä Little Dog on nyt, johon tämä vastaa olevansa vettä. Vaikka Trevor ensin naurahtaa, huomaa Little Dog pojan jääneen miettimään näitä sanoja. He puhuvat syvällisistä aiheista kuten usein rakastuneet tekevät kuin tavoitteenaan paljastaa sisimpänsä antaakseen lisää mitä rakastaa, koska juuri rakkaidemme silmissä olemme ainutlaatuisia ja korvaamattomia. Adriana Cavareron mukaan emme koskaan rakasta sitä, *mitä* joku on, vaan sitä *kuka* joku on. Oikeastaan rakastamme ihmistä jopa huolimatta siitä, *mitä* hän on (Cavarero 2000, 110). Toisaalta Merleau-Ponty (2005, 93) huomauttaa meidän tuntevan toisen ihmisen heidän katseiden, eleiden ja puheen kautta eli ihmisen sisimmän voidaan katsoa olevan tiiviisti kytkettyä tämän fyysiseen olemassaolon muotoon.

Little Dogin suhde Trevoriin mahdollistaa tämän myös käsitellä fyysisellä tasolla kokemaansa. Hän kirjoittaa: ”It felt good to name what was already happening to me all my life” (O, 119). Asioiden nimeäminen mahdollistaa niiden tulla konkreettiseksi todellisuudeksi (Freeman 2017, 24). Kirjeessä Little Dog vuorottelee kuvaten seksuaalisia kokemuksia Trevorin kanssa lapsuuden muistoihin kivusta tai väkivallasta. Trevor on otteissaan kovakourainen ja Little Dog tuntee voivansa vihdoinkin päättää itse millä tavoin alistua kivulle: ”Because submission, I soon learned, was also a kind of power. To be inside of pleasure, Trevor needed me.” (O, 118.) Kerronnan kulkiessa epälineaarisesti liikkuen muistosta toiseen, lukija voi nähdä Little Dogin kehonkuvan muuttuvan ja täydentyvän. Enää hän ei ole vain kivun vastaanottaja vaan myös toimija. Ahmedin mukaan kivun tunteeseen liittyy kivulle aiemmin antamamme merkitykset (Ahmed 2014, 35). Uudet kokemukset laajentavat Little Dogin ymmärrystä siitä, millaisia tunteita hänen on kehollaan mahdollista kokea ja tuottaa. Ahmed näkee homoseksuaalisuuteen sisältyvän mahdollisuus vapaaseen tutkimusmatkaan kumppanin keholla vailla heteronormatiivisen maailman valmiita sosiaalisia käsikirjoituksia (Ahmed 2014, 173). Cavarero kirjoittaa rakkaudessa kysymysten ’kuka olen’ ja ’kuka olet’ muodostavan kehonkielen ja tarinankerronnan salaisen rytmin. Rakastaessaan toisiaan ihmiset syntyvät uudestaan siihen olemassaolonsa alun hauraaseen tilaan, jossa kuvailujen sijasta on läsnä vain yksilön ainutkertaisuus. (Cavarero 2000, 109–111.) Toisaalta kerronnan ajassa ja paikassa siirtyily ja tilanteiden katkonaisuus voi viestiä myös vaikeudesta pysyä yhdessä tiettyssä muistossa kiinni kirjoitushetkellä. Rakastumisen katkeileva kuvaus osoittaa Little Dogin mahdollisen sisäisen konfliktin liittyen muistojen ajankohtaan ja käsillä olleeseen elämäntilanteeseen.

Trevorin kanssa Little Dog kokee olevansa arvokas ja ainutlaatuinen toimija. Little Dog kirjoittaa: ”Trevor the child with the scar on his neck like a comma. A comma you now put your mouth to. That violet hook holding two complete thoughts, two complete bodies without subjects. Only verbs.” (O, 156.) Little Dog puhuttelee kirjeessään nyt itseään, joka paljastaa ketä varten kirje on pohjimmiltaan luotu. Hän kuvaa, kuinka ollessaan Trevorin kanssa, hän voi tuntea kehon katoavan ja jäljelle jäävän vain verbit. Michel Foucault kirjoittaa antiikin Kreikan myytistä, jossa jumalten raivo halkaisee alkuihmiset kahdeksi puoliskoksi – joko mieheksi ja naiseksi tai samaa sukupuolta oleviksi – jotka etsivät menettämäänsä puolikastaan kuten muistoa menetetyistä isänmaasta. Rakkauden kunniallisuutta merkittävämpää on kysymys siitä, mitä rakkaus olemukseltaan on (Foucault 1998, 265–266.) Samaan myyttiin juontaa juurensa myös sana *pederaste*, jolla kuvattiin vanhemman ja nuoremman miehen välistä suhdetta. Vaikka Little Dog tietää, ettei halua rakkautensa tulla leimatuksi tähän sanaan sen vahingollisten konnotaatioiden vuoksi, hän kuitenkin nostaa itse myyтин esiin kirjeessään: ”The Greeks thought sex was the attempt of two bodies, separated long ago, to return to one life” (O, 202). Hänen kuvatessaan tunteitaan Trevorin kohtaan myyтин ajatus on usein läsnä. Hän pohtii kehojen kaipausta toistensa luo: ”What if the body, at its best, is only a *longing* for body?” (O, 106).

Hän kuitenkin miettii myös, miksi tuntee olevansa enemmän oma itsensä tavoitellessaan toisen kehoa, kuin todella koskiessaan tätä: ”Why did I feel more myself while reaching for him, my hand midair, than I did having touched him?” (O, 106). Kasvaessaan usein eri tavoin toisetutetussa asemassa ja siten ulkopuolisuuden tunteen kanssa, Little Dog on tottunut pyrkimään aina jotain kohti. Kun Trevor lopulta ilmestyy hänen elämäänsä, toimii tämä kuin valona, jota kohti suuntautua. Trevor näyttäytyy Little Dogille kuin vihreä valo Jay Gatsbylle F. Scott Fitzgeraldin romaanissa *The Great Gatsby* (1925), jossa Gatsby on niin tottunut kaipaamaan rakkautensa kohdetta, että kaipaaminen itsessään muuttuu osaksi omaa narratiivista identiteettiä. Kun Trevor lopulta menehtyy, jää Little Dog nojaamaan kohti tyhjyyttä. Ilman Trevorin Little Dog ei tiedä, kuinka suunnata itsensä maailmassaan: ”Trevor is no longer a destination” (O, 169). Ahmed kirjoittaa siitä, kuinka ihmisen menettäessä orientaationsa, maailma hetkellisesti katoaa, ja läsnä on vain poissaolo (the presence of an absence) (Ahmed 2006, 158). Trevorin kuolema vie myös Little Dogin mahdollisuuden olla näkyvä jollekulle, ja siksi hän tarvitsee kirjeen kaltaisen tilan, jossa jatkaa koettua, käsitellä sitä ja laajentaa käsitystä siitä, millainen tulevaisuus hänelle on mahdollinen.

Rakkaus kahlitsee rakastajat kahdenkeskisen ihmissuhteen sisään ulkopuolelle muusta maailmasta. Niinpä maailma, toiset ihmiset, ovat vain tausta – alue, jossa he voivat vierailta turisteina (Cavarero 2000, 113). Kahdestaan Little Dog ja Trevor saattoivat olla vapaasti olemassa itselleen ja toisilleen, vailla sellaisia vaaroja, joille queer-identiteetti yhä pahimmillaan voi altistaa. Little Dog kirjoittaa: ”I read that beauty has historically demanded replication. We make more of anything we find aesthetically pleasing [...] We reproduce it in order to keep it, extend it through space and time.” (O, 138.) Kirje mahdollistaa paitsi oman elämän ja identiteetin kerronnallistamisen myös koetun rakkauden jatkamisen muistojen avulla. Kaiken hetkellisyyttä korostava kirje vertaa ihmisiä monarkkiperhosiin, jotka jatkavat elämäänsä sinnikkäästi vaikeuksista huolimatta. Little Dog viittaa monarkkiperhosiin myös Trevorin kohdalla: ”I can’t tell you why some monarchs, on their way south, simply stop flying, their wings all of a sudden too heavy, not entirely their own – and fall away, deleting themselves from the story” (O, 229). Joskus perhosten tavoin myös ihmiset katoavat kesken tarinan vailla selitystä.

Little Dogin ja Trevorin välisessä suhteessa on kuitenkin loppujen lopuksi kyse kahden nuoren välisestä ensirakkauden huumasta ja uuden kokeilun jännityksestä. Nuoret rakentavat omaa minuuttiaan toisen keholla ja suhteessa toisen katseeseen. Vaikka queer-identiteetit ja -suhteet asetetaan usein poliittisen puheen aiheeksi, pohjimmiltaan rakkaus on yhtäaikaaisesti sekä universaali että ainutlaatuinen kokemus. Oli suhteen osapuolet ketkä tahansa kaksi tasaveroista ja suostumuksen antanutta kumppania, on rakastuminen itsessään identiteettiä mullistava kokemus. Vaikka muu maailma ei Little Dogin ja Trevorin rakkautta olisi kyennyt ymmärtämään, heidän kahdenkeskisessä maailmassaan merkitystä oli vain sillä, että he olivat läsnä toisilleen. Vaikka seksuaaliseen vähemmistöön kuuluminen saattaa tuoda yksilön elämään ulkopuolisuuden tunteita tilanteissa, joissa heteronormatiivinen yhteiskunta pyrkii vaikeuttamaan tai väheksymään vähemmistön olemassaoloa, voi toiseuden jakaminen rakkaussuhteessa tuoda kaksi ihmistä tiiviisti yhteen. *On Earth We’re Briefly Gorgeous* -romaani näyttää, kuinka keskeinen tekijä rakkaus on yksilön narratiivisen identiteetin rakentumisessa.

4 Lopuksi

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaani käsittelee minuuden löytämistä. Romanin keskeinen pyyntö lukijalle aloittaa Little Dogin tarinan hänen kirjoittaessaan: ”Let me begin again” (O, 3). Little Dog käyttää kirjeen kirjoittamista tapana käsitellä perheen ylisukupolvisia traumoja, jotka ovat vaikuttaneet vahvasti myös hänen omaan narratiiviseen identiteettiinsä. Little Dogin tarinaa onkin mahdotonta irrottaa hänen perheensä historiasta, ja siksi jotta hän voisi löytää omaa minuuttaan määrittelevät kokemukset, täytyy hänen tavoittaa jopa isovanhempiensa nuoruuden ajan Vietnam. Kuitenkin Little Dogin omassa arkisessa ympäristössä perheen lisäksi vaikutteita ovat antaneet Toisen asema niin kulttuurisesti kuin seksuaalisestikin marginaalisessa asemassa. Ulkopuolisuus paitsi oman perheen tarinassa myös kodin ulkopuolisessakin maailmassa on ohjannut Little Dogin kirjoittamaan kipukohtansa ja suurimmat onnellisuuden hetkensä kirjeeksi saavuttamattomalle lukijalle. Juuri yksinäisyys ja kielten väliset mahdottomuudet ovat hioneet jokaisen tunteen lyyriseen muotoon, jossa sanojen kykenemättömyys täysin ilmaista kerran koettua imitoi kirjoittajan epävarmaa minuuden kokemusta. Kirjoittaessaan tarinan pysyvään muotoon hän kykenee tarkastelemaan niitä hetkiä, joista hänen identiteettinsä koostuu, ja kuinka nämä tarinat vaikuttavat hänen mahdollisen tajuunsa. Kun kirje on valmis ja Little Dog voi lukea tarinan, jossa hän on päähenkilön asemassa, hän voi selkeämmin havaita, kuinka aloittaa alusta kaiken kivun jälkeen uuden ja selkeämmän minuuden käsityksen kanssa.

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut toiseuden kokemuksen mahdollisia kytköksiä yksilön narratiiviseen identiteettiin. Analyysissäni olen tuonut esiin niitä kulttuurisia ja seksuaalisia toiseuden kokemuksia, joiden näen merkittävästi vaikuttavan ihmisen kuvaan minuudestaan ja siten siihen tarinaan, jota hän itsestään kertoo. Little Dogin rajoittunut itsetunto on seurausta vähemmistöstressin ja ylisukupolvisen trauman seurauksista, jotka ovat asettaneet hänet useaan otteeseen Toisen asemaan. Little Dog kykenee havainnoimaan kerronnallistamisen merkitystä kiinnittäessään oman ja lukijan huomion siihen tosiseikkaan, että hänen kaltaisensa ihmiset harvoin esiintyvät kirjojen sivuilla, etenkin päähenkilöinä. Hänen kaltaisensa ihmiset eivät ole historiassa aina saaneet edes mahdollisuutta tulla nähdyiksi inhimillisinä ainutlaatuisina yksilöinä. Oman tarinan kirjoittaminen toimiikin oman minuuden ja mahdollisen tajun vahvistajana. Kirjoittaessaan oman tarinansa, hän myös liittää perheensä tarinan osaksi historiaa, joka valaisee lukijalle sodan traumojen pitkäaikaisia seurauksia.

Little Dog tietää äitinsä olevan estetty lukemaan kirjettä, ja tämä välimatka paitsi ilmaisee etäisyyden tunnetta vanhempaansa kohtaan myös mahdollistaa tunteiden intiimin kuvaamisen. Kirjoittaessaan rakkaussuhteestaan Trevoriin, Little Dog tallentaa merkittäviä muistojaan ihmisestä, jonka luokse ei enää ole pääsyä kuin muistin kautta. Ja muistin Little Dog uskoo olevan toinen mahdollisuus. Hänen keskittyessä rakkauden kahdenkeskiseen merkitykseen kaupungissa ja ajassa, jossa homoseksuaalisuutta vielä julkisesti paheksuttiin, hän voi osoittaa sekä itselleen, että mahdolliselle lukijalle rakkauden voimaannuttavan merkityksen myös yksilön oman narratiivisen identiteetin kehityksessä. Rakastava katse mahdollistaa hänen nähdä itsensä arvokkaana ja siten tarjoaa mahdollisen tajun kasvun. Hän tulee myös osoittaneeksi, ettei homoseksuaalisessa suhteessa itsessään ole mitään yksilöä kuormittavaa, vaan esimerkiksi Trevorin vaikeudet hyväksyä oma queer-identiteettinsä syntyvät ulkoisen hetero-oletuksen ja homofobian paineesta. Toiseuden vaikutusten tutkiminen yhteydessä yksilön narratiiviseen identiteettiin paljastaa toiseuden kokemuksen pienentävän ihmisen mahdollisen tajua ja vaikeuttavan positiivisen minäkuvan kehitystä. Ocean Vuongin romaani tarjoaa moniulotteisen kentän narratiivisen identiteetin intersektionaaliselle tutkimukselle sen subjektiivisen kerronnan vuoksi.

Kulttuurintutkimuksen näkökulmien yhdistäminen hermeneuttiseen teoriakenttään mahdollistaa Little Dogin identiteetin rakenteen tarkastelun tavalla, jonka mahdollisuudet jatkuvat myös fiktion ulkopuolisessa maailmassa. Vietnamin sodan tutkiminen vietnamilaisesta näkökulmasta on yhä melko tuore näkökulma länsimaalaisessa sodan traumojen keskustelussa ja Little Dogin perheen ainutlaatuinen asema vietnamilaisamerikkalaisina maahanmuuttajina korostaa haastavaa siirtymää aikana, jolloin sotaan suhtauduttiin Yhdysvalloissa vielä katkeruuden verhon läpi. Little Dogin kertomus on merkittävä, sillä se paljastaa ylisukupolvisen sodan trauman sodan uhrien näkökulmasta, sekä osoittaa sodan vaikutukset heihin, jotka eivät taistelleet sodassa vaan pyrkivät elämään sodan vaikutusten alla. Tämän lisäksi Little Dogin asema Toisena paljastaa lukuisten toiseutettujen ihmisten haasteet oman narratiivisen identiteetin luonnissa vähemmistöstressin paineen alla. Romaani tarjoaakin runsaasti näkökulmia, joiden tutkimus voi tarjota merkittäviä oivalluksia myös nyky-yhteiskuntamme rakenteellisista haasteista tasa-arvon toteutumisessa.

On Earth We're Briefly Gorgeous -romaani julkaistiin vasta vuonna 2019, eikä siitä ole vielä tehty kovinkaan laaja-alaista tutkimusta, mutta siitä kirjoitetut artikkelit ovat keskittyneet kieleen, kulttuuriin ja seksuaalisuuteen. Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut näitä aiheita

suhteessa narratiiviseen identiteettiin ja pyrkinyt osoittamaan romaanin tutkimuksen mahdollisuuden olla mukana edistämässä yhteiskunnallisellakin tasolla tasa-arvon toteutumista. Kertomuksen päähenkilön kuuluessa useampaan vähemmistöön mahdollistaa hän representaation ja näkyväksi tulemisen mahdollisuuden monille lukijoille, jotka eivät valtavirtakirjallisuudessa ole useinkaan saaneet nähdä omaa identiteettiään edustettuna päähenkilön osassa. Vaikka yhä enemmän myös länsimaalaisella kentällä julkaistaan marginaalisten identiteettien tarinoita, on hybridisten identiteettien ja seksuaalivähemmistöjen nostaminen tarinan keskiöön edelleen tärkeää, jotta vallalla olevia normeja voitaisiin uudistaa. Little Dog itse kirjoittaa: ”How I fled my shitty high school to spend my days in New York lost in library stacks, reading obscure texts by dead people, most of whom never dreamed a face like mine floating over their sentences – and least of all that those sentences would save me.” (O, 15.) Hän tietää jättävänsä jäljen tekstillään ja antavansa muille itsensä kaltaisille ihmisille mahdollisuuden paeta ulkopuolisuuden kokemusta ja tulla nähdyksi arvokkaana juuri omanlaisenaan yksilönä.

Little Dogin tapaa rakentaa narratiivista identiteettiä toiseuden kokemusten läpi ja niistä huolimatta tarjoaa mahdollisuuksia jatkaa ja syventää analyysia ja perehtyä kysymysten yhteiskunnalliseen merkitykseen historiasta tähän päivään ja kohti tulevaisuutta. Oman tarinan kirjoittaminen pyrkimyksenä aloittaa alusta ja nähdä oman minuuden selkeämpi kokonaiskuva, osoittaa narratiivisen identiteetin tarkastelun olevan merkittävä tapa käsitellä haastavia tunteita ja syrjinnän kokemuksia rakentavalla tavalla. Narratiivisen identiteetin suhdetta toiseuden kokemukseen olisi mahdollista tutkia yhä laajemmin ja pyrkiä löytämään merkityksiä, jotka jatkuvat kaunokirjallisista teoksista myös todellisen elämän tilanteisiin. Kiinnostavaa olisi esimerkiksi tarkastella, millaisia hyvän elämän mahdollisuuksia marginaalisilla identiteeteillä on yhteiskunnassa, jossa rakenteellinen rasismi ja heteroseksismi rajoittavat yksilöiden käsitystä minuuksistaan ja mahdollisuuksistaan toimijoina omassa elämässään, ja kuinka näitä aiheita voitaisiin tutkia nykykirjallisuudessa ja sen kautta.

Aleida Assmannin (2013, 170) mukaan lukijat ja kirjallisuuden tutkijat käyvät jatkuvaa keskustelua esi-isiensä äänten kanssa kirjallisuutta tutkiessaan. Little Dog kirjoittaa: ”If we are lucky, the end of the sentence is where we might begin. If we are lucky, something is passed on, another alphabet written in the blood, sinew, and neuron; ancestors charging their kin with the silent propulsion to fly south, to turn toward the place in the narrative no one was

meant to outlast.” (O, 10.) Little Dogin perheen ylisukupolviset traumat osoittavat kivun muokkaavan paitsi yksilöä itseään myös hänen lähimmäisiään. Kirjoittaessaan hän ottaa oman ja perheensä tarinan, asettaa heidät päähenkilöiksi, ja tekemällä heidän kertomuksestansa ikuisen, osoittaa sen olevan tarinan arvoinen. Narratiiviset identiteettimme ovat kiinni vanhempiemme historiassa, koska emme voi itse muistaa tarinamme alkua. Kun lopulta pääsemme tarinamme loppuun, näemme lyhyen hetken elämämme kaaren kokonaisuudessaan. Pienen hetken identiteettimme on valmis ja juuri silloin tarinamme päättyy.

Lähteet

Primäärilähde

Vuong, Ocean 2019: *On Earth We're Briefly Gorgeous*. New York: Penguin Press.

Sekundaarilähteet

Ahmed, Sara 2014: *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh University Press.

Ahmed, Sara 2006: *Queer Phenomenology Orientations, Objects, Others*. Durham: Duke University Press.

Anderson, Wanni W. & Lee, Robert G. 2005: *Displacements and Diasporas: Asians In the Americas*. Piscataway: Rutgers University Press

Andrews, Molly 2014: *Narrative Imagination and Everyday Life*. New York: Oxford University Press

Arendt, Hannah 2002: *Vita Activa – Ihmisenä olemisen ehdot. (The Human Condition, 1958)*. Suom. Toim. Riitta Oittinen. Tampere: Vastapaino.

Assmann, Aleida 2013: *Cultural Memory and Western Civilization*. New York: Cambridge University Press.

Balsam, Kimberly F; Molina, Yamile; Beadnell, Blair; Simoni, Jane & Walters, Karina 2011: Measuring Multiple Minority Stress: The LGBT People of Color Microaggressions Scale. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*. Vol 17, no. 2. 163–174.

Barbier, Mary Kathryn 2009: *Vietnam in History and Memory*. London: Taylor & Francis Group.

Barthes, Roland 1993: *Tekijän kuolema – Tekstin syntymä*. – suom. Lea Rojola & Pirjo Thorel. Tampere: Vastapaino.

Barthes, Roland 1993: *Tekstin hurma. (Le plaisir du texte, 1973)* – suom. Raija Sironen. Tampere: Vastapaino.

Barthes, Roland 1995: *Roland Barthes. (Roland Barthes, 1975)* – käänt. Richard Howard. Kent: Papermac.

Barthes, Roland 2010: *Mourning Diary. (Journal de Deuil, 2009)* – käänt. Richard Howard. New York: Hill and Wang.

Bhabha, Homi K. 2004: *The Location of Culture*. London: Routledge.

Breen, Andrea V. & McLean, Kate C. 2017. The Intersection of Personal and Master Narratives – Is Redemption for Everyone? *Life and Narrative: The Risks and*

- Responsibilities of Storying Experience*. – toim. Brian Schiff, A. Elizabeth McKim & Sylvie Patron. New York: Oxford University Press. 197–214.
- Brockmeier, Jens 2015: *Beyond the Archive – Memory, Narrative, and the Autobiographical Process*. New York: Oxford University Press.
- Bruner, Jerome S. 2004: Life as Narrative. *Social Research*, Vol 71: No 3, 691–710.
- Brunner, Eva 2013: Confessional poetry – A poetic perspective on narrative identity. *Rethinking Narrative Identity: Persona and Perspective*. – toim. Claudia Holler & Martin Klepper. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Butler, Judith 2006: *Hankala sukupuoli – Feminismi ja identiteetin kumous*. (*Gender Trouble. Feminism, and the Subversion of Identity*, 1990). – suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus.
- Caruth, Cathy 1996: *Unclaimed Experience – Trauma, Narrative, and History*. Baltimore & London: The Johns Hopkins University Press.
- Cavarero, Adriana 2000: *Relating Narratives: Storytelling and selfhood*. – käänt. Paul A. Kottman. London & New York: Routledge.
- Cohn, Dorrit 2006: *Fiktio mieli*. (*The Distinction of Fiction*, 1999). – suom. toim. Paula Korhonen, Markku Lehtimäki, Kai Mikkonen & Sanna Palomäki. Helsinki: Gaudeamus.
- Connell, R. W. & Messerschmidt, James W. 2005: Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*. Vol. 19, No. 6. Sage Publications, 829–859.
- Davis, Colin & Meretoja, Hanna 2020: (toim.) *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. London & New York: Routledge.
- D’Urso, Sophia 2022: Subjecting Sentences: Syntax and Power in Ocean Vuong’s *On Earth We’re Briefly Gorgeous*. *Meliora* Vol. 1, Issue 2.
- Eaglestone, Robert 2020: Trauma and Fiction. *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. – toim. Colin Davis & Hanna Meretoja. London & New York: Routledge.
- Edelman, Lee 2004: *No Future: Queer Theory and the Death Drive*. Durham & London: Duke University Press.
- Foucault, Michel 1998: *Seksuaalisuuden historia (Histoire de la sexualité I–III, 1976 & 1984)*. – käänt. Kaisa Sivenius. Tampere: Gaudeamus.
- Freeman, Mark 2017. Narrative at the Limits (Or: What Is “Life” Really Like?) *Life and Narrative: The Risks and Responsibilities of Storying Experience*. – toim. Brian Schiff, A. Elizabeth McKim & Sylvie Patron. New York: Oxford University Press. 11–28.

- Gilbert, Paul 2010: *Cultural Identity and Political Ethics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Goldie, Peter 2012: *The Mess Inside: Narrative, Emotion, and the Mind*. Oxford: Oxford University Press.
- Hall, Stuart 1999: *Identiteetti*. – toim. suom. Mikko Lehtonen & Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Mitchell K. 2018: *The Vietnam War*. New York: Routledge.
- Heinze, Rudiger 2013: Strange perspective = strange (narrative?) identities? *Rethinking Narrative Identity: Persona and Perspective*. – toim. Claudia Holler & Martin Klepper. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Hirsch, Marianne 2008: The Generation of Postmemory. *Poetics Today* 29:1, 103–128.
- Hyvärinen, Matti 2010: Eletty kertomus ja luonnollinen narratologia. *Luonnolliset ja luonnottomat kertomukset – Jälkiklassisen narratologian suuntia*. – toim. Mari Hatavara, Markku Lehtimäki & Pekka Tammi. Helsinki: Gaudeamus.
- Ilmonen, Kaisa 2020: Intersectionality. *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. – toim. Colin Davis & Hanna Meretoja. London & New York: Routledge.
- Keightley, Emily & Pickering, Michael 2012: *The Mnemonic Imagination Remembering as Creative Practice*. London: Palgrave Mcmillan UK.
- Kekki, Lasse 2004: Pervot pidot – Johdanto homo-, lesbo-, ja queer-kirjallisuudentutkimukseen. *Pervot pidot – Homo-, lesbo-, ja queer-näkökulmia kirjallisuudentutkimukseen*. – toim. Lasse Kekki & Kaisa Ilmonen. Jyväskylä: Gummerus.
- Laitinen, Arto & Kaunismaa, Pekka 1998: Paul Ricoeur ja narratiivinen identiteetti. – toim. Kuhmonen Petri & Sillman Seppo. *Jaettu jana, ääretön raja*. Filosofian julkaisuja 65. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 168–195.
- Lehtimäki, Markku 2022: *Sofi Oksasen romaanitaide – Kertomus, etiikka, retoriikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Meretoja, Hanna 2017a: *The Ethics of Storytelling: Narrative Hermeneutics, History, and the Possible*. Oxford: Oxford University Press.
- Meretoja, Hanna 2017b. On the Use and Abuse of Narrative for Life – Toward an Ethics of Storytelling. *Life and Narrative: The Risks and Responsibilities of Storying Experience*. Toim. Brian Schiff, A. Elizabeth McKim & Sylvie Patron. New York: Oxford University Press. 75–97.

- Meretoja, Hanna 2020: *Philosophies of Trauma.. The Routledge Companion to Literature and Trauma.* – toim. Colin Davis & Hanna Meretoja. London & New York: Routledge.
- Merleau-Ponty, Maurice 2005: *The World of Perception.* Florence: Routledge.
- Misztal, Barbara 2003: *Theories of Social Remembering.* Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Morrison, Toni 2020: *Toiseuden synty – Rodusta, rajoista ja kirjallisuudesta.* – käänt. Koko Hubara & Astrid Swan. Helsinki: Tammi.
- Mäkelä, Maria 2009: Välttämättömyyden kehä ja muita kerrotun mielen oireita – Kirjallisen tajunnankuvauksen haasteet kognitiiviselle narratologialle. *Näkökulmia kertomuksen tutkimukseen.* – toim. Samuli Hägg, Markku Lehtimäki ja Liisa Steinby. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Onega, Susana 2020: *Victimhood. The Routledge Companion to Literature and Trauma.* – toim. Colin Davis & Hanna Meretoja. London & New York: Routledge.
- Pederson, Joshua 2020: *Cognitive Approaches to Trauma and Literature. The Routledge Companion to Literature and Trauma.* – toim. Colin Davis & Hanna Meretoja. London & New York: Routledge.
- Phelan, James 2005: *Living to Tell about It – A Rhetoric and Ethics of Character Narration.* Ithaca & London: Cornell University Press.
- Phinney, Jean S.; Horenczyk, Gabriel; Liebkind, Karmela & Vedder, Paul 2001: *Ethnic Identity, Immigration, and Well-Being: An Interactional Perspective. Journal of Social Issues, Vol 57, No. 3, 493–510.*
- Randall, William L. 2017. *Afterword: Narrative and Life – From “So What?” to “What Next?” Life and Narrative: The Risks and Responsibilities of Storying Experience.* – toim. Brian Schiff, A. Elizabeth McKim & Sylvie Patron. New York: Oxford University Press. 293–304.
- Ricoeur, Paul 1984: *Time and Narrative 1.* – käänt. Kathleen Blamey & David Pellauer. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Ricoeur, Paul 1988: *Time and Narrative 3.* – käänt. Kathleen Blamey & David Pellauer. The Chicago & London: University of Chicago Press.
- Ricoeur, Paul 1992a: *Oneself as Another.* Käänt. Kathleen McLaughlin. Chicago: The University of Chicago Press.
- Ricoeur, Paul 1992b: *Narrative Identity. On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation.* – toim. käänt. David Wood. London: Taylor & Francis Group. 188–199.
- Sedgwick, Eve Kosofsky 1990: *Epistemology of the Closet.* Berkeley & Los Angeles: University of California Press.

- Sedgwick, Eve Kosofsky 1993: *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire*. New York: Columbia University Press.
- Sevón, Aura 2017: Hiljaisuuden voima Marguerite Durasin kirjoituksessa. *Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain*. Vol. 4. 50–65.
- Strawson, Galen 2004: Against Narrativity. *Ratio* XVII, 428–452.
- Tammi, Pekka 2009: Kertomusta vastaan (“Ikävä tarina”). *Näkökulmia kertomuksen tutkimukseen*. – toim. Samuli Hägg, Markku Lehtimäki ja Liisa Steinby. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Taylor, Charles 1989: *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*. New York: Cambridge University Press.
- Velleman, J. David 2003: Narrative Explanation. *The Philosophical Review*, Vol. 112, No. 1, 1–25.
- Venema, Henry Isaac 2000: *Identifying Selfhood: Imagination, Narrative, and Hermeneutics in the Thought of Paul Ricoeur*. New York: State University of New York Press.
- Verkuyten, Maykel; Wiley, Shaun; Deaux, Kay & Fleischmann, Fenella 2019: To Be Both (and More): Immigration and Identity Multiplicity. *Journal of Social Issues*, Vol 75, No. 2, 390–413.
- Warner, Michael 2000: *The Trouble With Normal – Sex, Politics, and the Ethics of Queer Life*. Cambridge & Massachusetts: Harvard University Press.
- Weiner, Sonia 2018: *American Migrant Fictions: Space, Narrative, Identity*. Boston: Brill.